رۆمیە

KU

رەبیعی کۆتایی ١٤٣٨ ک
ژمارە 5

ئەی موەحیدەکان: مزگێنی بدەن، سوێند بە الله ناحەسێینەوە لە جیهادمان تەنها لەژێر داری زەیتون نەبێت لە ڕۆمیە. - ئەبو حەمزەی موهاجیر الله لێی وەرگرتبێت

■ دەستپێك

هەموو حیزبەکان دڵخۆشن بەوەی کە لە سەرینە 2

■ دیمانە

دیمانەیەك لەگەڵ ئەمیری دیوانی حیسبە لە ویلایەتی سەیناء 6

■ وتار

ئاگری دادوەری 10
گەشتی جیهاد 14
ڕێچکەکانی سەرکەوتن 16
لە ئاکارەکانی زانای خراپ 20
ژیاننامەی هەندێك لە پێشەواکانی موراِبیتون 24
ئوممەتەکەم بە ئێوە زۆر دەکەم 28

■ هەواڵەکان

چالاکیە سەربازی و ئەمنیەکان 30

ناوەندی ڕاگەیاندنی حەیات

هەموو حیزبەکان دڵخۆشن بەوەی کە لەسەرینە

ئەوەی پشت بە شتێك ببەستێت کارەکە بەخۆی دەسپێردرێت

بەڕاستی الله تعالى گوتەی صەحەواتی شامی پەرتەوازە کرد، و دڵەکانیانی پارچە پارچە کرد، و جیاکاری تێدا دروستکردن، و کێشەی خستە ناویان، تا هەندێکیان لە هەندێکیانیان دا، ئەوەش دوای ئەوە هات کە دورکەوتنەوە لە وەی الله واجبی کردوە: {دەست بگرن بە پەتی بەتینی الله و جیاکاری مەکەن} [آل عمران: 103] لە تەوحیدی الله لە فەرمانڕەوایەتی و کۆبوونەوە لەژێر پێشەوایەك دەبێتە هۆی جێبەجێکردنی شەریعەت و جەنگی کۆمەڵە کافرەکان کە ڕێگرن لە شەریعەت.

کاتێك هەندێك لە صەحەواتی شام هەر کەزانیان حاڵیان ئاوای لێدێت و توشی زەلیلی و هەژاری دەبن هەرچۆن بەسەر صەحەواتی عێراق هات، هەواڵی هەوڵی یەکگرتنیان بڵاوکردەوە لە کیانێکی خەیاڵی، کە هەندێکیان نەفرین لە هەندێکیان دەکەن لە پێناو بەرژەوەندی تایبەتی وە یا هەروەك الله تعالى دەفەرمووێت: {وا دادەنێن ئەوان کۆمەڵن لەکاتێکدا کە دڵەکانیان جیاوازە لەبەر ئەوەیە کە ئەوان گەلێکی ژیر نین} [الحشر: 14].

وە ئەو جیاکاریە پاداشتی کارەکانی خۆیان بوو، الله دەفەرمووێت: {وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ} [المائدة: 14]، وە دەفەرموێت: {وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ} [المائدة: 64].

هەرچەندە هەوڵ بۆ یەکگرتن بدەن، یان لیژنە پێك بهێنن، یان کۆببنەوە تڕاویلکەکانیان لەناو دەچێت، {نمونەی ئەوانەی کە جگە لە الله یان کردوە بە دۆستی خۆیان وەك نمونەی جاڵجاڵۆکەیە کە ماڵێك بۆخۆی دروست بکات وە بەڕاستی لاوازترین ماڵ ماڵی جاڵجاڵۆکەیە ئەگەر بیزانن} [العنكبوت: 41]، بەدۆستگرتنی هەندێکیان بۆ هەندێکیان دۆستایەتی جگە لە الله یە، و دەستگرتنە بە پەتێکی جگە لە الله، وە جەنگێکە لەپێناو جگە لە الله وایان لێدەکات کە زۆر لاواز بن بەجۆرێك کە نەتوانن بەرگری لە ئاڵای خۆیان بکەن، یان دەوڵەتێك بۆ خۆیان دروست بکەن، دوای ئەوەی کە بانگەشەی ئیسلامیان کرد و مورتەدد بوونەوە، بە دۆستایەتیان بۆ خاچ پەرستان و مورتەددان لە جەنگیان دژی ئەوەی کە حوکمی الله ی لەسەر زەوی جێبەجێکردوە.

ئایا سەرکردەکانی صەحەواتی مورتەدد بیرناکەنەوە و نازانن کە ئەو کۆبوونەوەی کە بانگەوازی بۆ کراوە دەستگرتنە بە ئاینی ئیسلام و کۆمەڵەی موسڵمانان، نەوەك بە ڕێبازی نشتیمانی و حیزبی، بەڵام هیچ شتێك نازانن جگە لە ئارەزوو و لاسایی کردنەوە، ئەوەی کە هاتەوە لەگەڵ ئارەزوەکانیان لە «زاناکان» تاغوتەکان و «چاودێرەکان» جەهمیەکان و دانیشتوان ئەوە لاساییان دەکەنەوە و ئەو وتانە دەهێننەوە کە شایانی ئەوە نین بە دیوار دابدرێن، بەڵام ئەوەی کە شوێنکەوتەی ئەوەیە کە الله دایبەزاندوە هەروەك الله فەرمانی کردوە: {شوێنی ئەوانە بکەون کە دابەزێنراوە بۆتان لە لایەن پەروەردگارتان و جگە لە ئەو کەس بە دۆست مەگرن کەمن ئەوانەی کە بیردەکەنەوە} [الأعراف: 3]، وە دەفەرموێت: {وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا} [النساء: 115]، ئەوە ئەوەیە کە دەیکەن.

ئەردۆگان واز لە بەندەکانی (صەحەوات) دەهێنێت بۆ نوصەیریەکان

نوێکەرەوەی ئاین محمد کوڕی عبد الوهاب -رحمە الله- ڕاڤەی هەندێك لە حاڵەکانیان دەکات: «ئەوان جیاوازن لە ئاینەکەیان، هەروەك الله تعالی دەفەرمووێت: {هەموو حیزبەکان دڵخۆشن بەوەی کە لەسەرینە} [المؤمنون: 53]، وە بەهەمان شێوە لە دونیاشیان، وادەزانن کە ئەوە ڕاستە... وە جیاوازی کردن لەگەڵ فەرمانڕەوکان و ملکەچ نەکردن بۆیان فەزڵی تایبەتی هەیە [بە گومانی ئەوان]، وە گوێگری و گوێڕایەڵی لای ئەوان زەلیلی و سەرشۆڕیە... وە ئاینیان دامەزراوە لە سەر چەند کۆڵەگەیەك، گەورەترینیان لاسایی کردنەوەیە، ئەوە قاعیدەیەکی گەورەیە بۆ هەموو کافرەکان سەرەتایان و کۆتاییان، هەروەك الله تعالی دەفەرمووێت: {وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَى أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَى آثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ} [الزخرف: 23]» [مسائل الجاهلية].

وە گوتی: «الله فەرمانی بە کۆمەڵ بوون کردوە لە ئاین، و ڕێگری کردوە لە جیاکاری کردن، الله بەشێوازێکی جوان ڕونی کردۆتەوە بەشێوەیەك کە سادەترینی خەڵکی تێی بگەن، پاشان فەرمانەکە گەیشت بەوەی کە جیاکاری لە کۆڵەگەکانی ئاین و ڕێچکەکانی لایان ببێت بە زانست و تێگەیشتن لە ئاین، وە کۆمەڵبوون لەسەر ئاین لایان وای لێهات کە پێیان وابوو کەس نایڵێت جگە لە زەندیق یان شێتەکان... وە لەتەواوبوونی کۆمەڵبوون بریتیە لە گوێگری و گوێڕایەڵی لەوەی کە فەرمانمان پێکراوە، هەرچەندە کە بەندەیەکی حەبەشی بێت، الله بەجوانی و تەواوی ڕونی کردەوە بە چەندین شێوە لە ڕوی شەرع و قەدەرەوە، پاشان وای لێهات کە ئەم کۆڵەگەیە لای زۆربەی ئەوانەی بانگەوازی زانست دەکەن شتێکی نەزانراو بێت، جا چۆن کاری پێدەکەن کە نەیزانن؟» [الأصول الستة].

وە یەکگرتنیان لە پێناو دەمارگیری حیزبی و نشتیمانی و مانەوەیان لەسەر شیرك و مورتەددی هیچیان بۆ زیاد ناکات لە هێز و توانا، بەڵکو سستیان دەکات لە ئەنجامی تێکەڵاو بوون لەنێوان بیروباوەڕە نامۆکان و ڕێبازە زۆر جیاوازەکان، وە ناکۆکی زۆر دەبێت لە ڕیزەکانیان و سەردەکێشێت بۆ خیانەتی هەندێك لە هەندێکی تر، وە الله ڕێنمونی گەلی ستەمکار ناکات.

ئەوەی دەیەوێت دەست بگرێت بە پەتی بەتینی الله، با تەوبە بکات بۆ لای الله و دەست بگرێت بە ئاینی ئیسلام و کۆمەڵەی موسڵمانان تا دەمرێت ئەگەرنا لەوانە دەبێت کە لەسەر ئەژنۆ ڕای دەگرن لە دۆزەخ و دەبێت بە سوتەمەنی ئاگر.

گێڕدراوەتەوە لە پێغەمبەرەوە -صلى الله عليه وسلم- کە فەرموویەتی: (ئەوەی پشت بەشتێك ببەستێت و داوای بکات ئەوە بەخۆی دەسپێردرێت) [رواه النسائي عن أبي هريرة].

سلیمان آل الشیخ، رحمە الله گوتی: «ئەوەی دڵی ببەستێتەوە بەشتێك و پشتی پێببەستێت و هیواخوازی بێت، ئەوە الله ئەو شتە بە ئەو دەسپێرێت، ئەگەر بەندە پشت ببەستێت بە پەروەردگاری و ئەو بکات بە دۆستی خۆی، کە پەروەردگاری هەموو شتە و پاشایەتی، ئەوە الله خۆی کارئاسانی بۆ دەکات، دەیپارێزێت و پارێزگاری لێدەکات و دەیکات بە دۆستی خۆی، باشترین دۆست و چاکترین سەرخەرە، هەروەك الله تعالی دەفەرمووێت: {أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ} [الزمر: 36]، وە ئەوەی پشت بەسێت بە جادوو و شەیتان، الله کارەکانیان دەسپێرێت بە جادووگەر وشەیتان و تیا دەچن لە دونیا و کۆتایی، وە بەشێوەیەکی گشتی ئەوەی کە پشت بە هەرکەسێك ببەستێت جگە لە الله پێی دەسپێرێت، و خراپەی دونیا و دوارۆژی بۆ دێت، وە ئەوە ڕێبازی (الله) لە سەر بەندەکانی و ناگۆڕێت، لەبەر ئەوەی کە دڵنیا بێت بە جگە لە الله، یان مەیلی بۆ دروستکراوێك بچێت، الله پێچەوانەی ئەوەی بۆ دەهێنێت کە هیواخوازی بوو، وە ئەوە فەرمانێکی زانراوە بە دەق و شایەدی، وە ئەوەی کە لە پەنجەرەیەك ورد بێتەوە لە حاڵی خەڵك بە چاوڕۆشنی ئەوە خۆی ئەوە دەبینێت» [تیسیر العزیز الحمید].

وە ڕەحمەتی لێبێت گوتی: «پەیوەست بوون بە دڵ دەبێت، وە بە کرداریش دەبێت، وە بەهەردووکیانیش دەکرێت، واتە: هەرکەسێك دڵی پەیوەست بوو بە شتێك، یان دڵ و کرداری پەیوەست بوو بەشتێك، ئەوە دەدرێتە دەستی خۆی، واتە: ئەو شتەی پێدەسپێردرێت کە پەیوەست بوو پێوەی، ئەوەی پەیوەست بوو بە الله، و داوای پێویستیەکانی لە الله کرد، و پەنای بۆبرد، و کارەکانی بە ئەو سپارد، هەرچی یارمەتی هەیە پێویستی نابێت، وە هەرچی شتی دورە و نایگاتێ بۆی نزیك دەکاتەوە، وە هەموو شتێکی قورسی بۆ سوك دەکات، وە ئەوەی کە پەیوەست بێت بە جگە لە الله و خۆی ڕادەستی زانست و دەرمان تەمائیمەکانی بکات، و پشت بەهێز و توانای ئەو ببەستێت، ئەوە الله ڕادەستی دەکات و زەلیلی دەکات، وە ئەوە شتێکی زانراوە بە دەق و بە کردەوە؛ الله تعالی دەفەرمووێت: {وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ} [الطلاق: 3]... [وهب بن منبّە گوتی: الله -تبارك وتعالى- نیگای بۆ داوود کرد فەرمووی: ئەی داوود، سوێند بە

سەربازی سەحوەچی ئەردۆگانی تاغوت

عیزەت و گەورەیی خۆم، ئەگەر هەر بەندەیەك لە بەندەكانم پشتم پێببەستێت لە نیەتیەوە و پشت بە جگە لەمن نەبەستێت ئەوە ئەگەر حەوت ئاسمانەكە و حەوت زەویەكە پیلانی بۆ دابرێژن ئیلا دەرگایەكی بۆ دەكەمەوە، سوێند بە عیزەت و گەورەیم هەر بەندەیەك لە بەندەكانم پشت بە دروستكراوێكم ببەستێت وە لە نیەتیەوە ئەوە بكات، ئیلا هەرچی لە ئاسمان بۆی دادەبەزێت ڕێگری دەیكەن وە زەوی تورە دەكەین لە ژێر پێكانی، پاشان گرنگی پێنادەین لە چ دۆڵێك دەمرێت» [تیسیر العزیز الحمید].

ئایە كاتی ئەوە نیە كە هەموو گروپەكانی صەحەواتی مورتەدد وردبنەوە لە حاڵ و واقیعیان؟ ئایا نابینن كە پشتیان بەستاوە بە تاغوتەكان و دۆستایەتیان بۆ بەندەی خاچە و صەحەوات پێیان دەڵێن {سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ} هیچ شتێكیان نەدۆزیەوە جگە لەواز هێنان لە الله ی دانا و دادوەر لەنێوان خۆیان و دوژمنیان، تا سوپای نوصەیری و هاوپەیمانەكانی لە ڕافیزە و خاچ پەرستەكان هاتنە ناو ماڵەكانیان و خوێنیان ڕژاندن و ماڵیان بردن لە گەڕەكەكانی حەلەبی ڕۆژهەڵات و حەلەبی كۆن؟ بە چەند كاتژمێرێك چونە ناوی، بێ موشەكی زیرەك و بێ فڕۆكەی بێ فڕۆكەوان و هاوپەیمانی نێودەوڵەتی ئەمە شتێكە وێنەی نیە لە مێژووی هاوچەرخ، ئایا بیرناكەنەوە؟!

وە ئەردۆگان تاغوتەكەی ئیخوانە مورتەددەكان هیچی پێشكەشی صەحەوات نەكرد، جگە لە دانیشتن نەبێت لەگەڵ ڕوسیای خوێنڕێژ و پیرۆزبایكردن نەبێت لە ئەمریكای خاچ پەرست بە بۆنەی ئەنجامی سەركردایەتی كۆتایی و هەڵمەتەكانی بۆ سەر موهاجیران و سەرخەران ئەوانەی كە ڕێگربوون لە پێشڕەویەكانی نوصەیری لە شاری حەلەب و ڕیفەكانی پێش ئەوەی كە صەحەوات ناپاكی بكات لەگەڵیان؟

بەڵێ، ئەوەی پشت بە شتێك ببەستێت كارەكە بەخۆی دەسپێردرێت، ئەوەی پشتی بەستا بە تاغوتەكان لەبەر ئارەزوی خۆی، ئەوە كارەكە بەخۆی دەسپێردرێت، بەكاری دێنێت بۆ بەرژەوەندی تایبەتی و حیزبی پاشان فڕێی دەداتە ناو مەزبەلەی مێژوو وەك جگە لەخۆی لە ناپەكەكان، ئەی چی بەوەی كە جەنگ دەكات بە پشت بەستوویی بە تاغوتەكان لەژێر ئاڵای نەزانی و لەپێناو بەرزكردنەوەی وشەی لە خاكی پیرۆزی شام؟!

ئەگەر ئەردۆگانی تاغوت بترسابا لە ئابڕویان، ئەوە سەربازە كافرە ستەمكارەكانی دەنارد بەرەو نوصەیریە باتینیە بەعثیە عەلمانیەكان بۆ جەنگ و كوشتاریان، ئەگەر هەڵسابا بۆ صەحەوات بەوەی كە هەیەتی لە كاروانی سەربازی لە دژە فڕۆكەكانی ڕوسیا و سوریا، بەڵام چۆن ئەم كارە دەكات؟ حەلەب بەشێك نیە لە دەوڵەتە مورتەددەكەی وە خاچ پەرستەكانی براشی ڕێگە بەمە نادەن كە یارمەتی حەلەب بدات، هیچ پێویستی پێ نیە ئەوەندەی بەسە كە دەست بگرێت بەسەر پەكەكەی مورتەدد، بۆ ڕێگرتن لە تێكدانی كۆشكە لەناوچوەكەی.

وە تاوەكو ئێستا موجاهیدە موەحیدەكان هیواخوازی تەوبەن بۆ ئەوانەی كە پاڵ دەدرێن بۆ لای ئیسلام لە صەحەواتی حەلەب و ئیدلیب و جگە لەوانەش كە توشی ڕیدەی نشتیمانی یان عەلمانی یان ڕێگرن لە شەریعەتی الله، وە هیواخوازن كە كوفر بكات بەوانە، وە دۆستایەتی بۆ الله بكەن و دوژمنایەتی لە پێناو الله بكەن، و بەتەنها بیپەرستن و شەریكی بۆ بڕیار نەدەن، وە بەئاشكرا ئاینی هەردوو خۆشەویستەكەی الله -علیهما الصلاة والسلام- ڕابگەیەنن بێ شەرمەزاری، و پشت ببەستن بە الحي القیوم، و حاشا بكەن لە پاڵپشتی كافران و كوفر بە تاغوت بكەن.

ئەوەی ملیۆنێكی لە موهاجیر و ئەنصارەكان كوشتبێت، و بیەوێت تەوبە بكات، ئەوە ئەمانی پێدەدەین، هەروەك پێشەوای باوەڕداران -الله بیپارێزێت- گوتی، وە دەسەڵاتی شەریعەت چاكترە لە زەویەك كەوا فەرمانڕەوایی تێدا بكرێت بە یاساكانی گروپ و جادووگەرەكانیان، {وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ}، والحمد لله رب العالمین.

قەڵغانی خاچ
لەسەرەتایەوە

41
ئامێری تێك شکاوی
سوپای تورکی
مورتەدد

73
کوژراو وبریندار
لە سوپای
تورکی مورتەدد

79
ئامێری تێك شکاوی
مورتەددانی
صەحەوات

22
کردەی
شەهادەت خوازی
کە موجاهیدان
ئەنجامیان داوە

644
کوژرا و
وبریندار لە
صەحەواتی
مورتەدد

226
کوژراو لە
هاوڵاتیان لە
ئەنجامی
بۆردومانەکان

2
دیل لە سوپای
تورکی مورتەدد

ديمانەیەك

لەگەڵ ئەمیری ناوەندی حیسبە لە ویلایەتی سەیناء

کاری حیسبە لە ویلایەتی سەیناء چیە؟

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على نبي المرحمة والملحمة الضحوك القتال، وعلى آله وصحبه ومن والاه.

لە فەزڵەکانی الله لەسەر بەندە موجاهیدەکانی لەویلایەتی سەیناء ئەوەیە کە دەستیان گرتوە بە پەتی یەکگرتن، وە جەنگیان کرد بۆ ئەوەی وشەی الله بەرز بێت، وە ئارامیان گرت لە تاقیکردنەوە و ناخۆشی، لەسەر کۆبوونەوەی جولەکە و مورتەددان لەسەریان، وە هەوڵی دوژمنانی ئیسلام بەشەو و ڕۆژ بۆ ئەوەی زیانیان لێبدەن، بەڵام هاوار.

الله تعالی دەفەرموویت: {ئەوان دەیانەوێت بە بیروباوەڕە پوچەکەیان ئاینی الله بە قاڵەی دەم بکوژێننەوە، وە الله نوری خۆی تەواو دەکات هەرچەندە کافران پێی سەغڵەت بن، الله پێغەمبەری ناردوە بە ڕێنمونی و ئاینێکی ڕاست بۆ ئەوەی ئاینەکەی زاڵ بکات بەسەر هەموو ئاینەکان هەرچەندە موشریکەکان پێیان ناخۆش بێت} [التوبة: ٣٢-٣٣].

ویلایەتی سەیناء دوای ئەم هەموو پیلانە بەهێزتر و پتەوتر بوو، سەربازەکانیش باوەڕیان زیاتر بوو و چەسپاوتر بوون، وە بەردەوامن لە لێدانی کۆمەڵەی کافران لەگەڵ کەمی ژمارەیان، وە شەریعەتی پەروەردگار جێبەجێدەکەن لەهەموو ناوچەکان کە لەژێر دەستیانە، ئەوەندەی کە بتوانن.

لەگەڵ گەرمبوونی جەنگی نێوان ئیسلام و بێباوەڕان ناوەند و نوسینگەکانی سەر بە دیوانە شەرعیەکان (وەك دیوانی داد و ستەم و دیوانی حسیبە و دیوانی بانگەواز) بەردەوامن لە چالاکیەکانیان و کارەکانیان، ولله الحمد.

ئێمە لە ناوەندی حسیبە الله منەتی کردوە بەسەرمان و یارمەتی داوین بۆ جەنگمان بەرامبەر زۆر دیاردەی خراپەکاری لەهەمویان گرنگتر هەناردەکردن و هاوردەکردنی جگارە و بانجۆ و تریاك و ترامادۆل و جگە لەوانەشە، هەروەك ڕێگریمان کردوە لە خەڵك لە ئەنجامدانی تاوان و دیاردەکانی ڕوتی ئافرەت، و تێکەڵاوی، و درێژی جلی پیاو، و جگەرە، و مۆسیقا، و ئامێری سەتەلایت.

بەڵام گرنگترینیان جەنگی دیاردەی شیرك و بیدعەیە لەگەڵ سۆفیەکان و جادوگەران و کاهینەکان و زیادەڕۆکانە لە مردوان.

سۆفیەتی یەکێکە لە گرنگترین نەخۆشیەکان کە زۆربەی شارەکان ئێستا پێی توشی تاقیکردنەوە بوونە، کە ڕۆڵێکی گەورەی هەیە لە بڵاوکردنەوەی شیرك و بیدعە لەنێو خەڵك، و لەبەر هەڵسانی ڕێگا سۆفیەکان بە بەندەکردنی خەڵکی بۆ تاغوتەکان، ئایا باسی سۆفیەکانمان بۆ ناکەیت لە سەیناء؟

سۆفیەکان دەبن بە دو بەشی سەرەکی ئەوانیش: تەریقەتی عەلاوی ئەحمەدیە، و تەریقەتی جەریریە.

وە تەریقەتی ئەحمەدی بڵاو بۆتەوە لە ناوچەی (جۆرە) و دەوروبەری، وەك ناوچەی شبانة، والظهير، والملافية. بەهەمان شێوە لە ناوچەی شێخ زوەید و دەوروبەری.

هەرچی تەریقەتی جەریریە سێ زاویەی سەرەکی هەیە؛ ئەوانیش زاویەی عەرەب لە ئیسماعیلیە، و زاویەی سعود لە شەرقیە، ئەم دووە لە خاکی میصر بونیان هەیە، وە لەسەینائیش زاویەی ڕەوزە هەیە، کە زۆر زاویەی تر هەن سەر بە ڕەوزەن، وەك زاویەی ابو جەریر، و تەویڵ، و سەباح و جگە لەوانەش.

وە تەریقەتی ئەحمەدی کە پێش نزیکەی نیو سەدە دامەزرا لەسەر دەستی لەناوچوو ئەبو ئەحمەدی عەلاوی فەڵەستینی، کە هاتە غەزە، و بارەگای لە ناوچەی (تومە) بوو، زاویەی جۆرە سەر بەئەوە.

وە کاتێك عەلاوی تیاچوو وەسیەتی زاویەکەی کرد بۆ کوڕەکەی مستەفا، وە تیاچوو (خلف الخلفات) لەگەڵ کەم تەمەنیشی بووبە جێنشینی، پاشان تاغوت (خلف) بو بەشێخی تەریقەت، جۆرە بوو بە زاویەی سەرەکی، پاشان ئەم مورتەددە تیاچوو، وە ناشترا لە زاویەی جۆرە، و گۆڕەکەی بوو بە گڵکۆی سەوز.

هەرچی تەریقەت جەریریە تاغوتی لەناچوو (عید ابو جرير) دایمەزراند، وە خۆی دەبینیەوە لە هەرسێ زاویە کە باسمان کرد، ئەوانیش سعود و عەرەب ورەوزەیە، کە دەوڵەتی ئیسلامی کۆتایی پێهێنا لەسەرەتای دەستگرتنی بەسەر ناوچەکە، ان شاء الله.

وە تەریقەتی جەریریە بەربڵاوترە و بەدەسەڵاتترە لە تەریقەتی ئەحمەدی، بەهەمان شێوە گومڕاییەکەی گەورەترە.

ترسناکترین بیدعە وشرکەکان چین کەوا ئەم تەریقەتانەی سۆفیەت

ئەنجامی دەدەن؟

بەڕاستی هاوبەش دانان بۆ الله لەڕێگەی واسیتە (کەسێك بکەن بە نێوان لەنێوان خۆیان و الله لە مردوەکان) بەشێوەیەکی بەرفراوان بڵاوبوەتەوە، تا گەورەکانی لەسەر پیربووە، و بچوکەکان پێگەیشتون لەسەری، کێشەکە گەورە بووە، و بەڵایەکە توند بوە.

ئەوان باوەڕیان بەوە هەیە کە مردوەکان سود و زیان دەگەیەنن، وە زۆر بەندایەتی هەیە کە بۆیان دەکەن، وەك دوعا و هاوارکردن و پشت بەستان و قوربانی و سوڕانەوە بەدەوری گۆڕەکانیان، وا گومان دەبەن کە مردوەکان نێوانن لەنێوان خۆیان و الله وەك چۆن ناوەند هەیە لەنێوان پاشاکان و هاوڵاتیان، الله بەرزترە لەوەی هاوەڵگەڕان بۆی بڕیار دەدەن، بەهەمان شێوە ئەوان شوێنی تاغوتەکان و شێخەکانیان دەکەون لە شتی باتیڵ و پوچ، و گوێگر و گوێڕایەڵیەکی کوێرانەیان هەیە بۆیان لە هەموو وتە و کرداریان.

وە ئەم جۆرە شیرکانە لەهەموو تەریقەتەکانی سۆفیەتی لەجیهاندا هەیە، لەگەڵ جیاوازیەکی کەم لەنێوانیان، ئەگەرنا هەموو تەریقەتەکانی سۆفیەتی کەدەیانناسین، یان گوێمان لێبوە، یان خوێندومانەتەوە لەسەریان هاوبەشن و بەشدارن لەم جۆرە شیرکە.

وە شوێنکەوتەی تەریقەتی ئەحمەدی باوەڕیان وایە کە الله شیدەبێتەوە لە لاشەی پیاو چاکان پەنا بە الله، وە دەڵێن: «الله لەهەموو شوێنێك نیشتەجێ دەبێت و دەجوڵێت لەگەڵ هەموو جوڵاوەیەك»! بەرزی و پاکی بۆ الله، وە ئیبن عەرەبی و حەلاج کە سەرانی کوفر و گومڕایین لای ئەوان گەورەن و بەگەورە دادەنرێن.

هەرچی تەریقەتی جەریریە ئەوان ناسراون بە شیرکی گۆڕەکان: بە گەورەدانانی گڵکۆ، و سەربڕین بۆی، و سوڕانەوە بەدەوری، تاکۆتایی، وە ئەم تەریقەتە پەیوەندی هەیە بە ئاینی ڕافیزە، چونکە ئەوەی کە پەرتوکێکی هۆنراوەی داناوە بەناوی «بستان المحبة» کە خاوەنەکەی ڕافیزیەکی تیاچوە بەناوی (النمر الليثي) ئەوان ئەو پەرتوکەیان لا گەورەترە لە قورئان، کە ئەم نمرە لە طنطا دادەنیشت.

وە لە شێوازە بەندایەتیەکانی سۆفیەکان لە سەیناء «الحضرة» یە، کە بریتیە لە کۆبونەوەیان بۆ ویردی داهێنراوی شەوی هەینی، و شەوی دووشەممە، بەکۆمەڵ، و بەیەك دەنگ، دەیکەن و خۆیان بۆی بادەدەن، و چەند وشەیەك دەڵێن کە شیرکی گەورەیە، وەك هاوارکردن بۆ مردوو و داواکردنی و تکا لێیان.

پەیوەندی تەریقەتەکانی سۆفیەت چیە بە تاغوتەکان و دەسەڵاتدارەکانی خاکی سەیناء؟

پەیوەندی ئەم سۆفیانە بە دەستەی تاغوتەکان پەیوەندیەکی باوەڕپێکراوە، هەر کە پارێزەرێك یان بەڕێوەبەرێکی ئەمن دادەنرێت ئیلا سەردانی تیاچوو (خلف الخلفات) دەکرد کە سەرۆکی تەریقەتی ئەحمەدیە، وە پەیوەندیەکی باشیان هەیە لەگەڵ هەواڵگری میسری، وە لە ڕۆژەکانی داگیرکاری جولەکە لە سەیناء زاویەی جۆرە لە شوێنی خۆیان نەجوڵانەوە، بەڵکو حاکمی سەربازی جولەکە سەردانی کردن، ئەوکات ئەفسەری جولەکە سەردانی (خلف الخلفات) یان دەکرد لە زاویە، بەهەمان شێوە سەرکردەکانی هێزە خاچ پەرستەکان کە بەدرۆ پێیان دەڵێن «حفظ السلام» پارێزگاری ئاشتی، ئەوکات (خلف الخلفات) شوێنکەوتوەکانی بەکاردەهێنا بۆ نیشاندانی هێزی خۆی لە گۆڕەپان.

هەرچی تەریقەتی جەریریە پەیوەندی ئەو لەگەڵ ڕژێمە تاغوتیەکان کە دەسەڵاتدارن پایەکی باشی هەیە بەڵکو زۆربەی ئەفسەر و سەرکردە موڕتەددەکان، ئەم تەریقەتەیان خۆش دەوێت، وە تیاچوو سليمان أبو حراز شوێنکەوتەی ئەم تەریقەتەیە.

هەڵوێستی ئەم تەریقەتە سۆفیانە بەرامبەر بە موجاهیدەکانی سەیناء پێش بەیعەتدانیان بە پێشەوای باوەڕداران و دوای بەیعەتدان پێی چی بوو؟

بەڕاستی شتێکی ئاساییە کە دوژمنایەتی و توڕەیی هەبێت لەنێوان ئەهلی تەوحید و ئەهلی شیرك، وە بەڕاستی (خلف الخلفات) دوژمنایەتیەکی توندی هەبوو بۆ باوەڕداران و موەحیدەکان، و پێی دەگوتن «السنيّة»، واتە ئەهلی سوننەت.

تاغوتەکانی ئەم تەریقەتە سۆفیانە زۆر پێداگرن بۆ ئەوەی ببن بە ڕێگرێك لە شوێنکەوتووە گەنجەکانیان و موجاهیدانی ڕێگای الله لەترسی ئەوەی کە گەنجەکانیان دوای موەحیدەکان بکەون، وە دەستبگرن بە ڕێگای ڕاست، وە پێداگرن لەسەر ئەوەی کە شوێنکەوتوەکانینان لەژێر ئاڵای نەزانی بمێننەوە لە ئەوەی کە لەسەرینە لە نەزانی و کوێری.

وە ئەم ڕێگریە زیاتری کرد لە لایەن شێخەکانیانەوە دوای ڕاگەیاندنی دەوڵەتی خیلافەت، و ئاشکراکردنی بانگەوازی تەوحید، لەگەڵ ئەوەش الله زۆر لە گەنجەکانی هیدایەت دا بۆ ئاینی (الله) ی تەنها و تەوبەیان کرد لە

زاویەکی صۆفی لە دەرەوەی دەسەڵاتی خیلافەت لە سەیناء

شیرکیان، و فێری تەوحید بوون، و خۆیان گەیاند بە ڕیزەکانی موجاهیدان، ئەم گەنجانە ئەمڕۆ لەهەمووان پێداگرترن لە سەر نەمانی شیرك، نمونەی هەرە بەرزیان نیشاندا لە دۆستایەتی و دوژمنایەتی.

موجاهیدان لە ویلایەتی سەیناء چۆن ڕووبەڕووی ئەم تەریقەتانەی سۆفیەکان بونەوە و چۆن مامەڵەیان کرد لەگەڵ شێخەکانیان و شوێنکەوتوەکانیان ؟

دوای ئەوەی موجاهیدان جیهادیان کرد بۆ ئەوەی وشەی الله بەرزبێت، جەنگی سەرەکانی کوفر و تاغوتە دەسەڵاتدارەکانیان کرد ئەوانەی کە فەرمانڕەوای دەکەن بە جگە لەوەی کە الله دایبەزاندوە، موجاهیدان بوون بە درکێك لە خاکی سەیناء، و بون بەخاوەنی وشە، هەڵسان بە ڕێگرتنی هێماکانی شیرك و نەزانی، وە سوربوون لەسەر ئەوەی کە تەریقەتەکانی سوفیگەری نەمێنێت لەخاکێك کە ئاڵای جیهاد تێیدا بەرز بێت.

موجاهیدان دەستیان کرد بە لێپرسینەوە لەسەر ئەم سۆفیانە جا چ شوێنکەوتەی ئەحمەدی یان جەریریە بێت، وە هەندێکیان دوای ئەوەی گوێبیستی بانگەوازی تەوحید بوون و ئاگادارکرانەوە لە پیسی شیرك ڕاستەوخۆ تەوبەیان کرد.

وە هەندێکیان پشتیان هەڵکرد لە تەوحید بە وتە و کردار، لەم کاتەدا سەربازانی دەوڵەتی ئیسلامی بڵاوبونەوە، وە هەڵسان بە دانانی بازگە لەسەر ڕێگاکان، وە دەستیان گرت بەسەر هەموو سەرکردە موشریکەکانیان، وە بەندیان کردن بۆ ماوەی سێ ڕۆژ بۆ تەوبە کردن، ئەگەر تەوبەیان کرد باشە ئەگەر نا دەکوژرێن، وە بەفەزڵی الله لەیەکەم ڕۆژدا تەوبەیان کرد، پێش ئەوان شوێنکەوتوەکانیان تەوبەیان کرد لە مورتەددبونیان دوای ئەوەی موجاهیدان شیرك و بیدعەکانیان بۆ ڕونکردنەوە و ترسناکیەکەیان پێ ئاشنا کردن، ولله الحمد.

وە تاوەکو ئێستا هەندێك لە زاویە گەورە شیرکیەکان لە دەرەوەی دەسەڵاتی خیلافەت هەن لە خاکی سەیناء و میسر، وە بەویستی الله دەبن بە ئامانجی سەربازانی خیلافەت هەرکات توانایان هەبوو، بە حیسبە وجیهاد، بەمەبەستی هەوڵدان بۆ هیدایەتی خەڵك و دەرهێنانیان لە تاریکیەوە بەرە ڕوناکی.

ڕۆڵی بانگەوازی تەوحید لەنێو خەڵکی سەیناء چۆنە بۆ ڕوبەڕوبونەوەی شیرك بەگشتی و سۆفیگەری بەتایبەتی؟

سەربازانی خیلافەت هەڵسان بە دانانی بەرنامەیەکی شەرعی بۆ بانگەوازی خەڵکی، و فێرکردنی ئاینیان، بە یارمەتی لەنێوان ناوەندی بانگەوازی و حیسبە، وە داوا لە الله دەکەین کە سەرکەوتومان بکات لەم بەرنامەیە هەروەك هەڵدەستین بە چاپ کردنی نامیلکە و مەتویەکان لە بابەتی عەقیدە و بڵاویان دەکەینەوە، وە هەڵدەستین بە بانگەوازی گۆڕەپانی، بەمەبەستی جێگیرکردنی تەوحید بۆ موسڵمانان، و ئاگاداریان دەکەینەوە لە شیرك و ڕیدده بەهەموو جۆرەکانیەوە.

جادوگەری تیاچوو (أبو حراز) تێبینیمان کرد کە دەزگاکانی ڕاگەیاندن زۆر باسی چیرۆکی کوشتنیان دەکرد کێیە ئەو کەسە؟ وە لەبەرچی مورتەددان ئەوەندە گرنگی پێدەدەن؟

بەڕاستی پیاوانی حیسبە دەستیان گرت بەسەر دوو لە جادوگەرە ستەمکارەکان ئەوانیش سلیمان مصبح حمدان أبو حراز، وقطیفان بریك عید منصور بوون.

ئەم دووە جادوگەربوون، تاغوت بوون، بانگەشەی زانستی پەنهانیان شاراوەیان دەکرد، وە خەڵکانێکی زۆ دەهاتن بۆلایان، تا پرسیاری نادیار (غیب) یان لێبکەن، وە داوای جادویان لێ دەکردن بۆ چارەسەری و بەرەکەت.

ابو حراز لە تەمەنی نەوەد و حەوتساڵی دابوو، ئەوەی دووەم ئەم شیرکەی لەو فێرببوو، فێری جادوو و پشت بەستن بە شەیتانەکان بوو.

کە ئەو لەسەرەکانی تەریقەتی جەریریەی سۆفیەکان بوو، لەبەر ئەوە دەزگا ڕاگەیاندنەکان ئەوەندە گرنگیان پێی دا، ئەو پەیوەندیەکی بەهێزی هەبوو لەگەڵ مورتەددان، تا زۆر لە ئەندامەکانی حکومەتی میسڕی و سوپای مورتەدد دەهاتن بۆلای و پێیان وابوو کە دەتوانێت سود و زیان بگەیەنێت، وە پێیان وابوو کە پیاوێکی چاکە، وپرسیاری نادیارەکانیان لێ دەکرد.

بەهەمان شێوە قوتابیەکەی قطیفان، کە ماڵەکەی کرد بوو بە کۆڵەگەیەك، فەرمانی دەکرد بە خەڵکی تا بەدەورەی بسوڕێنەوە، و قوربانی بۆ بکەن، و بانگەشەی زانستی نادیاری دەکرد، و بەجادوو مامەڵەی دەکرد، و هەواڵی دزراوەکانی پێدەدان، بیست ساڵ کاری بەم شیرکە کرد دوای ئەوەی کە فێری بوو لەسەر دەستی تیاچوو ابو حراز.

دادگا چۆن مامەڵەی لەگەڵ ئەم دوو مورتەددە کرد دوای گرتنیان؟

بەڕاستی دادوەری شەرعی سزای دان بەکوشتن بەمورتەددی چونکە بانگەشەی زانستی غەیبیان دەکرد و جادوویان دەکرد، وە لەبەر ئەوەی سەر بوون، و بانگەوازی خەڵکیان دەکرد بۆ شیرك لە بەندایەتی الله، لەژێر ناوی چاکسازی و چاکە لەویلایەت.

بەڕاستی الله تعالی فەرمووی: {زانای نهێنی و شاراوەکانە و کەس ئاگادار ناکات بە نهێنیەکانی خۆی} [الجن: ٢٦]، وە پیغەمبەر، صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (هەر کەسێك هاتە لای جادوگەرێك و باوەڕی پێکرد بەوەی کە دەیڵێ ئەوە کافر بوە بەوەی محمد دایبەزاندوە) [ئەحمەد و حاکم گێڕاویەتیەوە لە ئەبو هورەیرەوە].

ئەوە حوکمی الله یە لەسەر ئەوەی کە باوەڕی بە جادوگەر کردوە، ئەی چی بەو جادوگەرەی کەوا خۆی دەکات بە هاوبەش لەگەڵ الله، ڕەسول الله، صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: (ئەوەی ئاینی خۆی بگۆڕێت بیکوژن) [بوخاری لە ئیبن عەباسەوە گێڕاویەتیەوە]، وە عومەری کوڕی خەتاب -الله لێی ڕازی بێت- بۆ ئەبو موسای نوسی، الله لێی ڕازی بێت: «جادوگەر و کاهین بکوژن » [ابن أبي شيبة گێڕاویەتیەوە].

هەندێك خەڵك دەڵێن کە ئەم کاهینە گیرا لەلایەن دەوڵەتی ئیسلامی پاشان ئازاد کرا، ئایا ئەمە تاچەند ڕاستە؟

ئەم زانیاریانە ڕاست نین، ئەو ئازاد نەکراوە پێشتر بەڵکو ئەو یەك جار گیرا، حوکم کرا لەسەر خۆی و برادەرەکەی بە کوشتن بە مورتەددی، بێ داواکردنی تەوبە، و دەستگرتن بەسەر سامانەکەی وەك فەیئ بۆ موسڵمانان.

موشریکەکان شتی ناڕاستی زۆریان بڵاوکردەوە بۆ شوێنکەوتوانیان کە بنەڕەتیان نیە، لەوانە هەندێك گومڕایی پێکەنیناوی، وەك دەیانوت کە شمشێر ناتوانێت سەری ئەو بپەڕێنێت، ئەوە پێش ئەوەی کە نوسینگەی ڕاگەیاندنی ویلایەتی سەیناء هەڵسێت بە بڵاو کردنەوەی وێنەیان بێ سەر، لوتیان بەقوڕ داچوو، و لاڵ بوون، والحمد لله رب العالمين.

پەیامتان چیە بۆ موشریکە سۆفیەکان لە ویلاتی سەیناء؟

بەهەموو زاویەکانی سۆفیگەری دەڵێین بە شێخ و شوێنکەوتوانیەوە لەناو ویلایەتی سەیناء و دەرەوەی سەیناء ئێمە ڕێگە نادەیەن بە بونی تەریقەتەکانی سۆفیگەری لە ویلایەتی سەیناء بەتایبەتی، و لە میسڕ بەگشتی، وە ئێمە هیدایەتی ئێوەمان دەوێت، وەرن بۆ وشەیەکی هاوبەش لەنێوانمان کە جگە لە الله هیچ پەرستراوێك نەگرین و شیرکی بۆ بڕیارنەدەین، وە فەرمانەکان بگەڕێنینەوە بۆ لای قورئان و سوننەتی ڕەسول الله -صلى الله عليه وسلم- پێتان دەڵێین کە فێری تەوحید و باوەڕ و هەڵوەشێنەرەوەکانیان بن.

وە بۆ ئەوەی بزانن کە موجاهیدانی ڕێگای الله دەرچوون وجیهادیان کرد تەنها لەبەر بەجێگەیاندنی تەوحید و لەناوبردنی شیرك، وە ئەوان خوێنی خۆیان بە نرخێکی کەم فرۆشت لە جەنگی سەرکەشترین نەتەوەی کوفر لەسەر ڕوی زەوی، سوێند بە الله لە لۆمەی لۆمەکاران ناترسین.

بزانن کە ئێوە لای ئێمە موشریك و کافرن، خوێنتان لای ئێمە بەزایە دەچێ و پیسە، بەڵام بانگەوازتان دەکەین، و داوای تەوبەتان لێدەکەین، وە هیوا خوازی ئیسلام و هیدایەتین بۆتان، وە هیواخوازین کە شوێنی ڕێگای کۆتا پیغەمبەر محمد -صلى الله عليه وسلم- ڕێگای هاوەڵەکانی، و ڕێگای شوێنکەوتوانی دوای ئەوان بکەون، هەموو چاکەیەك لە شوێنکەوتەی پێشینانە، وە هەموو شەڕێك لە بیدعە و شوێنکەوتەی دوای ئەوانە.

وە لەکۆتایی، دەڵێین کە سوپاسی الله دەکەین لەسەر پێدانی بەخششی تەوحید و جیهاد وخیلافەت، ئەو شیاوی سوپاسە، وصلى الله على نبيّنا محمد وآله وصحبه وسلم.

دەمارگیری نەزانـــــی

اللـه تعـالی دەفەرمووێـت: {ئـەی خەڵکینـە ئێمـە دروسـتمان کـردوون لـە نێـر و مێیـەك کردومانـن بـە چەندەهـا هـۆز و تـیرە تـا یەکـتر بناسـن، بەرێزترینتـان ئەوەیـە کـە زۆر لـە اللـە دەترسێت بەڕاستی اللّە زاناو بە ئاگایە}. [الحجرات: 13]

ڕاستیەکەی:

ئیبن تەیمەیەرحمه اللهدەفەرمووێت: "هەموو ئەو شتانەی دەردەچن لە بانگەوازی ئیسلام و قورئان لە ڕەچەڵەك و شار و ڕەگەزنامە و ڕێباز و ڕێگا، ئەوە لە نەزانیەوەیە". [السیاسة الشرعیة]

لە شێوازەکانی

- دەمارگیری هۆزگەرێتی
- دەمارگیری مەزهەبی
- دەمارگیری نشتیمانی
- دەمارگیری حیزبی
- دەمارگیری نەتەوەیی

هەڵاتـن لـە بانگـەواز بـۆ بانگـەواز کـردن بـۆ نـەزانی

ﷺفەرموویەتی: (...هەرکەسێك بانگەواز بکات بۆ نەزانی ئەوە لەدۆزەخ لەسەر پەنجەکانی دەوەستێت)، پیاوێك گووتی: ئەی ڕەسول الله، ئەگەر نوێژ بکات و ڕۆژووش بگرێت؟" فەرموی: (ئەگەر نوێژ بکات و ڕۆژووش بگرێت، بانگەواز بکەن بە بانگەوازی الله کە اللە ناوی ناون بە موسڵمانان، باوەڕداران، بەندەکانی الله). [ترمزی گێڕاویەتیەوە]

لە خراپیەکانی

- زیادەڕۆیی و دوژمنایەتی
- شانازی کردن بە ڕەچەڵەك و تانەدان لە ڕەچەڵەك
- هەڵوەشاندنەوەی: الولاء والبراء
- جیاکاری ڕێزەکانی موسڵمانان و پەرتەوازەکردنی کۆمەڵەیان
- خۆبەگەورەزانین و مەغرور بوون

ئەوەی جەنگ دەکات لەسەر دەمارگیری نەزانی

لـە ئەبـو هورەیـرەوە ﷺ پێغەمبـەر ﷺ فەرمـوی: (ئـەوەی دەرچێـت لـە گوێڕایەڵـی، جیابێتـەوە لـە کۆمـەڵ و بمرێـت، بـە مردنێـکی نـەزانی مـردوە، ئـەوەی جەنـگ بـکات لەژێـر ئاڵایـەك بەکوێرایـی و بانگەشـەی دەمارگـیری بـکات، یـان دەمارگـیری سـەربخات، بکوژرێـت، کوشـتنێکی نەزانیـە، وە ئـەوەی دەرچێـت لەسـەر نەتەوەکـەم، لـە چـاك و خراپـی بـدات، خـۆی نەپارێزێـت لە باوەڕدارەکانی، وەفا نەکات بە پەیمانەکەی، لەمن نیە و تۆش لەئەو نی). [موسلیم گێڕاویەتیەوە]

النبأ

ئاگری دادوەری

لەدوای ئەوەی ئاگری مووشەکی فرۆکە وڕاجیمە و تانکی مورتەددە بێ هەستەکان پێستەی موسڵمانان و گۆشت و گیانیانی خوارد بەپیاو وژن ومنداڵەوە، -اللە- شیفای دڵی ئەهلی -وەلاء وبەراء-ی دا بەوەی کەقەدەری -اللە- وابوو کە دیلی تاغوتان بسوتێنرێن بەدەستی ئەوانەوە، لەکاتێکدا بەکرێگیراوە «زاناکانی» تاغوتان و«ڕۆشنبیرەکانی» سەحوەکان ئینکاری ئاگری دادپەروەریان کرد بەمەبەستی نزیکبونەوە لە عەرشی تاغوتە کافرەکانیان هەروەها لەپێناو دەمارگیری نەزانی، هەربۆیە هەستیان بە جیاوازی نەکرد، بەڵگەیان لەبیرکرد، و گریان لەسەر برا مورتەددەکانیان، -اللە- حەشریان بکات لەگەڵ سوتێنراوەکانی تاغوتان و لەناوچوەکانی صەحەوات لەناو ئاگری هەمیشەیی بۆمەتا هەتایە، ئامین.

ئەو «زانا» و «ڕۆشنبیرانە» شوێن کافرەکانی ئەهلی کیتاب کەوتن {ئەوانەی کە ئایەتەکانی -اللە- ئەشارنەوە بەرامبەر بەبڕێکی کەم لەپاداشت} [البقرة: ١٧٤]، هەروەها ڕێ وونکەرەکانی ئەهلی بیدعە وداهێنان ئەوانەی کە «هیچ نابینن جگە لە لایەنەکەی خۆیان».

هەروەک وەکیعی کوڕی جەڕاح -اللە ڕەحمی پێبکات- کۆچی کردووە لە ١٩٧ک [ئەبو نەعیم: مێژووی ئەصبەهان]، ئەم ڕێبازەیان گرتەبەر لەو پرسانەی کە جیاوازی تێدایە هەتا مورتەددەکانی تاغوتان و صەحوەکان بەرزبکەنەوە بەسەر موەحیدە موجاهیدەکان لە موهاجیر وئەنصارەکان، ئای کە خراپ دادوەری ئەکەن.

گوێنادەن بەو جیاوازیانە و ئەیشارنەوە، کە زیاتر لەکەسێک باسی کردووە لە شیکەرەوەی فەرمودەکان کە دەڵێن: «پێشەوایانی ئێمە خیلافیان هەبووە لە سوتاندن، بەجۆرێک عومەر و ئیبن عەبباس و جگە لەوان پێیان باش نەبوو... و عەلی وخالدی کوڕی وەلید و جگە لەوان ڕێگەیان پێدا» [ئیبن حەجەر: فتح الباري].

ئەبوبەکری صدیق و خالدی کوڕی وەلید -اللە لێیان ڕازیبێت- سوتاندنیان ئەنجامدا بەوەی کە هەندێک لە (مانع الزكات) زەکات ڕەتکەرەوەکان و شوێنکەوتوانی ئەوانەی بانگەوازی پێغەمبەرایەتییان دەکرد بە ئاگر سووتاند، هەروەها عەلی کوڕی ئەبی طالب -اللە لێی ڕازیبێت- هەندێک ڕافیزەی بە ئاگر سووتاند، بەمجۆرە مورتەددانیان ئەکوشت -بە کاردانەوەیەکی دژوار- بە ترسناکترین جۆری کوشتن بەمەبەستی ترساندنی

ئەو دوو مورتەددە تورکیەی کە بەزیندوویی سوتێندران

ئەوانەی پشتیان و دەربەدەرکردنی ئەوانەی کە دەستیان لەپشتە، هەروەها ئەبوبەکری صدیق وعەلی کوڕی ئەبی طالب وخالدی کوڕی وەلید عبداللە کوڕی زوبەیر -اللە لێیان ڕازیبێت- هەندێک لوطی (ئەوانەی کاری گەلی لوطیان دەکرد) بەئاگر سووتاند وەکو ترساندنێک لەپێناو -اللە- و وەک تەمێ کردنێک.

هەروەها ئەرکی سەرشانی هەر تاکێکە لەسەر ئەوشتانەی کە جیاوازی زانایانی تێدایە ئەوا پێویستە بیگەڕێننەوە بۆ قورئان و سوننەت، هەروەک -اللە تعالی- دەفەرموێت: {هەرشتێک جیاوازیتان هەبوو تێیدا ئەوا حوکمەکەی بۆ -اللە- یە} [شورا: ١٠]، هەروەها: {لەهەرشتێک ناکۆکی کەوتە نێوانتان ئەوا بیگەڕێننەوە بۆ -اللە- و پێغەمبەر} [النساء: ٥٩].

لەسوننەتدا ئاشکرایە کە ئەصل لە سووتاندنی ڕۆح لەبەران حەرامکراوە، لە ئەبو هورەیرەوە -اللە لێی ڕازیبێت- دەڵێت: «پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- ناردمانی بۆ شوێنێک وفەرمووی: (ئەگەر فلان و فلان کەستان دۆزیەوە، ئەوا بە ئاگر بیانسووتێنن)؛ پاشان پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- لەو کاتەوەی ویستمان بڕۆین فەرمووی: (من فەرمانم پێتانکرد فلان وفلان کەس بسووتێنن، بەڵام کەس نابێت بە ئاگر سزابدات جگە لە -اللە-، بەڵام ئەگەر ئەوانتان بینی، ئەوا بییانکوژن)» [بوخاری گێڕاویەتیەوە].
لە ئیبن عەباسەوە -اللە لێی ڕازیبێت- کە پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- فەرموویەتی: (بە سزای -اللە- کەس سزا مەدەن) [بوخاری گێڕاویەتیەوە]. بەڵام لەبیرکردنی بەڵگەکان لەلایەن «زانای» تاغوتان و«ڕۆشنبیرەکانی» صەحوەکان، ئەوە لەئەنجامی شاردنەوەی بەشێک لە حوکمەکانی -اللە- یە کە بۆ دادوەری دایبەزاندووە لەنێوان خەڵکیدا، کە دەفەرموێت: {ئەگەر سزاتان دان ئەوا بەهەمان شێوە سزایان بدەن کە ئێوەیان پێی سزادابوو} [النحل: ١٢٦].

هەروەها دەفەرموێت: {حەرامکراوەکان بە قیصاص حوکم ئەکرێ هەرکەسێ دەستدرێژی کردە سەرتان ئەوا ئێوەش دەستدرێژی بکەنە سەریان بەهەمان شێوەی کە دەستدرێژی کرابووە سەرتان} [البقرة: ١٩٤]، هەروەها دەفەرموێت: {سزای خراپە خراپییەکی هاوشێوەی دەبێت} [شورا: ٤٠]، هەروەها دەفەرموێت: {برینداریش بەقیصاص حوکم دەکرێت} [المائدة: ٤٥].

هەروەها سزادان بە ئاگر وەکو تۆڵەسەندنەوە لەفەرموودەی -عوکلییەکان-دا هاتووە کە بوخاری و موسلم گێڕاویانەتەوە لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە-اللە لێی ڕازیبێت- «کە هەشت کەس لە عوکل هاتنە لای پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- وبەیعەتیاندا لەسەر ئیسلام، پاشان خاکەکە بۆیان نەگونجا، ولاشەیان نەخۆشکەوت، ئەوەیان لای پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- باسکرد ئەویش فەرمووی: (ئایا لەگەڵ شوانەکەمان ئەڕۆن و ووشترەکەی بلەوەڕێنن، هەتا میز وشیری ووشترەکە چاکتان دەکاتەوە؟) ووتیان: بەڵێ؛ و دەرچوون، و میز وشیری ووشترەکەیان خواردەوە، و چاکبوونەوە، ئینجا شوانەکەیان کوشت و ووشترەکەیان لەشوێنی خۆی هێنایە دەرەوە، هەواڵ گەیشت بە پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- ئەویش ناردی بەشوێنیاندا، دۆزرانەوە، هێنران بۆلای پێغەمبەر، فەرمانی کرد پێیان، دەست و قاچییان ببڕنەوە، پاشان لەپێش تیشکی خۆر هێشتیانیەوە هەتا مردن». ئەنەس، -اللە لێی ڕازیبێت- دەڵێت: «پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- چاویانی داخ کرد لەبەر ئەوەی ئەوانیش چاوی شوانەکانیان داخ کردبوو» [موسلم گێڕاویەتیەوە]، بوخاری بەشێکی تەرخانکردووە لەصەحیحەکەیدا بۆ فەرموودەی -عوکلییەکان- «بەشی: ئەگەر موشریک سوتاندمانی ئایا بیسوتێنینەوە؟» ئیبن حەجەر دەفەرموێت: «لێرەدا ئاماژەکراوە بە تایبەتکردنی نەهی کە دەفەرموێت (بەشی: هیچکەس نابێ بە سزای -اللە- سزا بدات) واتە لەگشت حاڵەتێکدا جگە لە حاڵەتی تۆڵەسەندنەوە(قصاص)» [فەتح الباری].
چونکە لەڕاستیدا داخ کردنەکە سووتاندنی چاویان بوو بە ئاگر لەڕێی بزماری سوورکراوەوە، هەروەک ئیبن موهلەب و ئیبن بەطال و ئیبن مولقەن و هی تریش لە شیکەرەوەکانی فەرموودە ئاماژەیان بەم خاڵە کردووە.

لەو ئایەتانەدا -دادوەری دادوەرەکان-عز وجل- حوکمی قصاصی بە شەرع داناوە، لەم فەرموودەیەشدا ڕاستگۆی بەڕاستگۆ دانراو -صلی اللە علیە وسلم- حوکمی داوە بە داخ کردنی چاوی -عوکلیەکان- لەکاتێکدا هەندێکیان چاوی شوانەکانیان داخ کردبوو، ئەم بەڵگانەش گەواهیدەرن لەسەر دادپەروەری ئەو ئاگرەی کە موەحیدە موجاهیدەکان دایانگیرساند بۆ دیلی تاغوتانی ئوردن و تورکیا، هەروەک ڕێبازی تێکڕای فەقیهەکان گەواهیدەرن بۆ دادوەریەکە.

ئەبو عەباسی قورطوبی لە شەرحی فەرموودەیەک کە بوخاری و موسلم گێڕاویانەتەوە کە ئەنەس -اللە لێی ڕازیبێت- دەفەرموێت: جوولەکەیەک کەنیزەکەکەی کوشت لەبەرئەوەی بە زیو خۆی ڕازاندبۆوە، بە بەردێک کوشتی، هێنرا بۆلای پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- کە خەریکبوو گیانی دەردەچوو، پێی فەرموو: (ئایا فلان تۆی کوشت؟) بەسەری ئاماژەی بەنەخێر کرد، پاشان پێی گووت دووەم کەس بوو، بەسەری ئاماژەی بەنەخێر کرد، پاشان ووتی سێیەم کەس بوو، گووتی «بەڵێ»، و بەسەری ئاماژەی کرد، پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- فەرمانی کرد و بەدووبەرد کوشتیان قورطوبی دەڵێت: «لێرەوە هەرکەسێك بەشتێک بکوژێت بەهەمان شت ئەکوژرێتەوە، جیاوازی کەوتە نێو زانایانەوە، کۆدەنگی زانایان گووتیان ئەکوژرێتەوە بەهەمان شت کەپێی کوشتوە، هەرلە بەرد، یان دار، یان نوقم کردن، یان خنکاندن، یان هەرشتێک بێت بەمەرجێک بەخراپەکاری نەیکوشتبێت بۆنمونە: نێربازی، مەی خواردن، ئەوا بە شمشێر ئەکوژرێتەوە، وبەڵگەشیان ئەو فەرموودەیە بوو، هەروەها -اللە تعالی دەفەرموێت: {هەرکەسێ سزاتانی دا ئەوا بەهەمان شت سزای بدەنەوە کە پێی سزا داون}.

هەروەها دەفەرموێت: {برینداركردن بەهەمانشێوە قصاص دەكرێ}، قیصاص لەبنەڕەتدا یەكسانی كردەوەیە، لەنێو ئەوانیشدا هەبوو جیاوازی هەبوو لەسەر سووتاندن بەئاگر، و لەسەر كوشتنەوە بە دار: بەڵام كۆدەنگی زانایان: لەسەر ئەوەن كە بەهەمانشت ئەكوژرێتەوە هەروەک باسمانکرد... هەروەک -الله- تعالى- دەفەرموێت: {هەركەسێ سزاتانی دا ئەوا بەهەمان شت سزای بدەنەوە كە پێی سزا داون}، هەروەها لەبەر فەرموودەی عەرنیەكان (یانی: فەرموودەی عوكەلییەكان) هەروەک لەپێشدا باسمانكرد» [بەڕوونی باسمانکرد].

ئیبن و قەیم دەڵێت: سەلمێندراوە كە پێغەمبەر سەری جوولەكەیەكی شكاند چونكە ئەویش سەری كەنیزەكەكەی شكاندبوو... لەبەرئەمەش ڕاستترین ووتەكان ئەوەیە كە سزای بكوژ ئەدرێت بەهەمان شێوە كە كوژراوەكەی كوشتووە بەمەرجێک كردارەكە حەرامكراو نەبووبێت لەپێناو حەقی -الله- بۆنمونە: كوشتن بەهۆی نێربازی، بەزۆر مەی كردنە قورگەوە، ..هتد، بەڵام ئەسوتێنرێتەوە هەروەک ئەو سووتاندی، لەبەرزاییەوە فڕێدەدرێتە خوارەوە هەروەک پێشتر ئەو ئەنجامی دەدا، ئەخنكێندرێتەوە هەروەک خنكاندی، چونكە ئەمە نزیكترە لە دادپەروەری، وجێبەجێكردنە بۆ واتای -قصاص- ، و تۆڵەسەندنەوە، وئارامكردنەوەی ناخ، و ئەم قصاصە ترساندنی پێویست جێبەجێدەكات» [تهذیب السنن].

ئەگەر دەجچالەكانی زانست و ڕۆشنبیری دەستیانکرد بەگریان لەسەردیلی طاغوتەكان، و گوتیان: «خۆ سەرجەم سەرباز و فرۆكەوانەكانی طاغوتەكان بەشداریان نەكردووە لەسووتاندنی موسڵمانان!» ئەوا وەڵام لەهەمان فەرموودەدایە، فەرموودەی عوكلییەكان، ئیبن قەییم لە شەرحەكەیدا دەڵێت: «ئەم بەسەرهاتە بەڵگەیە لەسەر كوشتاری كۆمەڵەكە بەگشتی و بەكردەوەی یەک كەسیان هەموویان تووشدەبن، و حوكمی بەرپەرچدانەوەی شەڕانگێزەكان حوكمی دەستپێشخەرەكەیان دەبێت، ڕوونە كە گشتیان دەستپێشخەریان نەكرد لەو كوشتنە، و پێغەمبەر -صلى الله علیه وسلم- باسی ئەوەی نەكرد» [زاد المعاد].

چونكە ئەم سەرباز و فڕۆكەوانانە بەشێكن جیاناكرێنەوە لەو مورتەددانەی كە شەریعەت ڕەت دەكەنەوە ودژایەتی ئیسلام دەكەن، بەگشتیانەوە هێز و توانا دەستەبەر ئەكەن بۆ طاغوتان، ئەوانن كە بەهۆیانەوە ئاگری بێ بەزەیی بەردەدەنەوە بۆسەر موسڵمانان، ئەگەر دەجچالەكانی زانست ورۆشنبیرەكان ئەیانەوێ دیلی طاغوتەكانیان سەربڕین بەچەقۆی تیرۆر -نەک بە ئاگری دادپەروەر- ئەوا با ڕێگانەدەن كاربەدەستەكانیان بەردەوامبن لە بۆردومانكردنی داری ئیسلام بە سوتێنەرە تێكشكێنەرەكانیان.

لەكۆتاییشدا

ئەبو عەباسی كوڕی قودامە دەڵێت: «ئەوەی بیەوێت بچێتە ناو گەرماوێک پێویستە بە گەرمییەكەی ناوی گەرمی ئاگری بیربێتەوە، چونكە بیری ئیماندار وایە هێشتا شتەكانی دونیا بەچاو دەبینێت كەچی بیر لەدوارۆژ دەكاتەوە پێی، چونكە لای باوەڕدار دوارۆژ گرنگترە، هەموو دەفرێک تامی ئەوە دەدات كە تێكراوە، ئایا نەتانبینیوە كە كاتێک ئەمانە پێكەوە ئەچنە ژوورێكەوە: كوتاڵ فرۆش، دارتاش، بیناكەر، جۆڵا، ئەبینی كوتاڵ فرۆشەكە سەیری ڕاخەری ژوورەكە دەكات و نرخی بۆ دادەنێت، جۆلا سەیری جۆری جلەكان دەكات، دارتاشەكە سەیری سەقفی ژوورەكە دەكات، بیناكەر سەیری دیوارەكە دەكات، بەهەمان شێوە باوەڕدار كاتێک تاریكی دەبینێت یادی تاریكی ناو گۆڕ دەكاتەوە، ئەگەر دەنگێكی گەورە ببیستێت یادی -نەفخی صور- دەكاتەوە، ئەگەر نیعمەتێک ببینێت یادی نیعمەتەكانی بەهەشت دەكاتەوە، وئەگەر سزا ببینێت یادی ئاگر دەكاتەوە» [مختصر منهاج القاصدین].

لەسەر ئیماندار ئەوەیە كە بیربكاتەوە لەكاتێكدا سووتاندنی سەربازی طاغوتەكان و سەربازی خاچپەرستان ئەبینێت، وە یادی ئاگری دۆزخ بكاتەوە كە گەرمترە، و لەڕۆژی قیامەتدا -الجبّار- عز وجل- تووڕە دەبێت بەجۆرێک پێشتر هیچ كەسێ هاوشێوەی تووڕە نەبوبێت و لەدووای ئەوەش كەس هاوشێوەی تووڕە نابێت، كە موەحیدە سەرپێچی كارەكان ئەسوتێنێ پێی، و ئاگر لە گیانیان دەسووتێنێ ئیلا شوێنی سوژدە بردن نەبێت، سزا دەدرێن و ئەبن بە خەڵووز، پاشان ڕەحمیان پێ دەكرێت بە ڕووباری حەیات لە بەهەشتدا -هەروەک لە دوو صەحیحەكەدا هاتووە- هەرچی كافر و مورتەددانیشە، ئەوا بۆ هەمیشەیی تێیدا دەسووتێن بۆ هەتا هەتایە، الله تعالى فەرموویەتی: {ئەوانەی بێ باوەڕبوون بە ئایەتەكانمان ئەیانكەینە ناو ئاگرێكەوە كە هەرچەند پێستەیان ببرژێتەوە ئەوا پێستەكەیان بۆ ئەگۆڕین هەتا سزا بچێژن بەڕاستی -الله- خۆشەویست و دانایە} [نیساء: ٥٦].

هەركەسێ كەلەڕەقی بكات لەسەر تاوانە گەورەكان، ئەوا با تەوبە بكات پێش ئەوەی تاوانەكانی ببەن بەرەو شتێک كە -الجبّار- لێی خۆشنەبێت لەڕۆژی قیامەتدا، «هەندێک لەپێشەوایان گووتویانە: گوناه و تاوان ڕێنیشاندەری كوفرە، هەروەک ماچ ڕێنیشاندەری جووتبونە، گۆرانی ڕێنیشاندەری زینایە، سەیركردن ڕێنیشاندەری عەشقە، نەخۆشی ڕێنیشاندەری مەرگە» [ابن القیم: الجواب الشافي].

پەروەردگارم، ئەی وەرگێڕەری دڵەكان، دڵمان چەسپاو بكە لەسەر ئاینەكەت، ئامین.

ئاگری دادوەری مورتەددان دەسوتێنێت

تاوانەکانی تورکیا

«ئەی موەحیدەکان.. بەڕاستی ئەمڕۆ تورکیا هاتە ناو بازنەی کار و پڕۆژەی جیهادەکەتان پشت ببەستن بە الله وجەنگی بکەن ئەمنی بکەن بە ترس و شپرزەی بکەن پاشان بیخەنە ناوچە گەرمەکانی جەنگتان».

لە ووتەی دەنگی بە ناونیشانی:
(ئەوەیە کە الله و ڕەسولەکەی پەیمانیان پێداوین)
ئەمیری باوەڕداران ئەبو بەکری بەغدادی الله بیپارێزێت

حکومەتێکی عەلمانی کافرە

- دەستگیر کردنی موجاهیدان و ڕادەستکردنیان بە حکومەتە تاغوتەکان
- کردنەوەی پەڕگە بۆ پاڵپشتی پەکەکەی مورتەدد لە کۆبانی
- ئەندام لە پەیمانی ناتۆ
- کردنەوەی بنکەی ئەنجرلیك بۆ هاوپەیمانی خاچ پەرستی

- پاڵپشتی کردنی پێشمەرگەی مورتەدد
- پاڵپشتی کردنی ڕافیزە لە عێراق
- بۆردومان کردنی موسڵمانان لە ڕیفی حەلەب
- پاڵپشتی کردنی هەڵمەتی خاچ پەرستان بۆ سەر عێراق و شام
- پاڵپشتی کردنی هەڵمەتی خاچ پەرستی بۆ سەر خۆڕاسان

النبأ

گەشتی جیهاد

ئەبو داوود لە سونەنەکەی لە ئەبو ئومامەی باهیلی دەگێڕێتەوە -اللە لێی ڕازی بێت- کە پیاوێك گوتی: «ئەی پێغەمبەر، ڕێگەم پێبدە گەشت بکەم»؛ پێغەمبەر، صلی اللە علیە وسلم فەرمووی: (بەڕاستی گەشت وگوزاری نەتەوەکەم بریتیە لە جیهاد لەڕێگەی اللە)؛ ئەبو داود لێی بێدەنگ بوو، وە حاکم لە موستەدرەکەکەی هێناویەتی و سەنەدەکەی بە دروست داناوە، وە عبدالحق الإشبيلي و ذەهەبی بە دروستیان داناوە، وە نەوەوی و عێراقی سەنەدەکەیان بە باش داناوە.

وە ئەم فەرموودەیە هەندێك ئەهلی هیجرەت و جیهاد بەهەڵە لێی تێگەیشتوون، وە گومانیان وایە کە گەشت وگوزاری جیهاد ئەوەیە کە ئەوان لەسەرینە لە «ڕۆیشتن لە شارێك بۆ شارێك بۆ خۆشی و باخچەکان یان بۆ چاودیری و پشکنین» [المعجم الوسيط المعاصر].

ئەگەر سەیری ئەم تێگەیشتنە هەڵەمان کرد بە جوانی شارێك کە کۆچ دەکات بۆی لە شاخ و ڕوبارەکان و کەنار و دارەکان، یان شتێك لە خۆشی ئەم ژیانەی بینی لە خواردن یان خواردنەوە یان جوانی و حەوانەوە، ئاماژەی بە جوانی ژیانی دونیا کرد، گوتی: «ڕەسول اللە ڕاستی کرد، صلی اللە علیە وسلم، بەڕاستی جیهاد بریتیە لە گەشت و گوزاری ئەم نەتەوەیە!».

بەم شێوەیە زۆرێك لە خەڵکی بەهەڵە تێگەیشتوون لە تێگەیشتنی ئەم فەرموودەیە و ئەثەر، جیاوازە ئەوەی کە فەرموودەکە مەبەستیەتی لەگەڵ ئەوەی خەڵکێکی زۆر بۆچونیان بۆچوە.

ئەگەر گوترا، مانای «السياحة» کە لەم فەرموودەیە هاتوە چیە ئەگەر گەشت و یەکترناسین و سەردانیکردنی وڵاتان نەبێت؟
وەڵام: بەڕاستی وشە نامۆکانی فەرموودە و ئەثەر بەزمانی عەڕەبی ڕەوان و تێگەیشتنی پێشینەی چاك ڕاڤە دەکرێت -نەوەك ئەو مانایەی ئەوانەی ئەم کۆتاییە بۆی چونە وە نە ئەو مانایەی ئەوانەی ئەم سەردەمە بۆی چوون- ئەوەش بە گەڕانەوە بۆ پێشەواکانی زمان و وشە نامۆکان، ئەوانەی کە مانای قورئان و فەرموودەیان لەبەرە لەگەڵ ئەوانەش کە دوای ئەوانە هاتن لە قورئان لەبەرەکان و فەرموودەناسەکان، اللە پاداشتیان بداتەوە بۆ ئیسلام و موسڵمانان بە پاداشتێکی گەورە و زۆر.

ئیبن قوتەیبە، بە ڕەحمەت بێت (کۆچ کردوی ٢٧٦ ك) لە شیکردنەوەی مانای سیاحە کە لە ئەثەر داهاتوە دەڵێت: «[السياحة]: بریتیە لە جیابوونەوە لە شاری خۆت و ڕۆیشتن بۆ خاکێکی تر وەك کاری... بەندەکانی نەوەی ئیسڕائیل... وە اللە -جل وعز- بەڕاستی پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- بۆ موسڵمانان داناوە ناردویەتی بە تەوحید عەقیدە و لێبوردە لە کاردا» [غريب الحديث].
وە ابن الأنباري، ڕەحمەتی لێبێ (کۆچ کردوی ٣٢٨ ك) گوتی: «السياحة: دەرچوونە بۆ دەرەوەی شار، و دورکەوتنەوە لەخەڵك، بەجۆرێك کە لە نوێژی هەینی ئامادەنەبێت، و لە نوێژی بەکۆمەڵێش ئامادە نەبێت» [الزاهر].
وە أبو منصور الأزهري، ڕەحمەتی لێبێ (کۆچ کردوی ٣٧٠ ك) گوتی: «لەیث دەڵێت: سیاحەت ڕۆیشتنی پیاوە بۆ عیبادەت، وە سیاحەتی ئەم نەتەوەیە ڕۆژو و پەیوەست بوونە بە مزگەوت» [تهذيب اللغة].

گەشتێك کە پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- ڕێگەی پێنەدابێت ئەوە پێویستە لێی بترسێین چونکە اللە بەڕەوایی دانەناوە، اللە تعالی دەفەرمووێت: {پێغەمبەرانمان نارد بەدوای یەك تا لەنەوەی ئیسحاق کۆتاییمان هێنا بە عیسای کوڕی مەریەم و ئینجیلمان پێبەخشی و خۆشەویستی و میهرەبانیمان خستە دڵی شوێنکەوتوانی بەڵام ئەوان دوریان لە خەڵك خواست وەنەبێت ئێمە ئەوەمان لەسەریان فەڕز کردبێت بەڵکو تەنها ڕەزامەندی اللە مان لێداواکردن بەڵام ئەوان ئەوەیان بە چاکی نەکرد پاداشتی ئەوانەشمانداوە کە باوەڕیان هێنابوو بەچاکی لەگەڵ ئەوەی زۆربەیان خراپەکارن} [الحديد: ٢٧].

لە عەڕوەی کوڕی زوبەیرەوە -ڕەحمەتی اللە ی لەسەر- دەڵێت: «خێزانی عوثمانی کوڕی مەزعون... هاتە لای عائیشە کە خەریکی ئامادەکردنی خواردن بوو پرسیاری لێکرد ئەوە چیتە؟ گوتی: مێردم بەشەو شەونوێژ دەکات و بەڕۆژیش بەڕۆژوو دەبێت؛ ئەویش چوە لای پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- و باسەکەی بۆ گێڕایەوە، ڕەسول اللە -صلی اللە علیە وسلم- چاوی بە عوثمان کەوت وفەرمووی: (ئەی عوثمان، ڕەهبانیەت لەسەر ئێمە نەنوسراوە، ئایا من نمونەیەکی باش نیم بۆت، سوێند بە اللە من لەهەمووتان زیاتر لە اللە دەترسم، و لەهەموتان زیاتر سنورەکانی دەپارێزم) [ئەحمەد و ئەبو داوود و ئیبن حەبان گێڕاویانەتەوە].

بەهەمان شێوە، کاتێك هەندێك لە هاوەڵەکان -اللە لێیان ڕازی بێت- داوای سیاحەتیان لە پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- کرد، پێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- ڕێگری لەوەکرد کە خۆیان بچوێنن بە ڕوهبانە گومڕاکان، و ڕێنمونی کرد بۆ شەرعی اللە ڕێبازێك کە بۆ چاکترین نەتەوە دابەزیوە جیهاد لەڕێگەی اللە؛ کە لەگەشتدا ڕەهبانیەت و پشت کردن لەدونیا و دابڕان لە ئافرەت و ویردکردن و بەندایەتی تێدایە، موجاهید نزیك دەبێتەوە لە اللە بە پەیوەست بوونی ئەم ڕاستیانە لە گەشتە جیهادیەکانی، بەهۆیەوە دەبێت بە

ڕوهبانی شەو و سوارچاکی ڕۆژ، ئەوانیش: {دەستەیەك لەوانە زوو وەڵامی بانگەوازی الله یان داوە وە دەستەیەكی تریش درەنگ وەڵامیان داوە} [الواقعة: ١٣-١٤].

وە هەندێك لە شاهیدەكانی وتەكانی ئەهلی زمان دەهێنینەوە بە هەندێك فەرمودەی لاواز، لەوانە: (جیهاد بكە، جیهاد ڕەهبانیەتی ئیسلامە) [رواه أحمد عن أبي سعيد الخدري]، و(بۆ هەموو پێغەمبەرێك ڕەهبانیەت هەیە، و ڕەهبانیەتی ئەم نەتەوەیە جیهادە لە ڕێگەی الله) [رواه أحمد عن أنس].

و(جیهاد بكە بەڕاستی ئەوە ڕەهبانیەتی نەتەوەكەمە) [رواه ابن حبّان عن أبي ذر].

وە لەوانە: فەرموودەیەك لە گێڕانەوەی عثمان كوڕی مظعون، كە هاتە لای پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- و گوتی: «ڕێگەم پێبدە كە شەهوەتی خۆم ببڕم»؛ ڕەسول الله فەرمووی، صلى الله عليه وسلم: (لە ئێمە نیە ئەوەی ئەو كارە بكات، یان بۆ یەكێكی تری بكات، بڕینی شەهوەت و ئارەزووی نەتەوەكەم بریتیە لە ڕۆژوو)؛ گوتی: «ئەی پێغەمبەر، ڕێگام پێبدە كە گەشت بكەم »؛ فەرمووی: (بەڕاستی گەشتی نەتەوەكەم جیهادكردنە لەڕێگای الله)؛ گوتی: «ئەی پێغەمبەر، ڕێگای بەندایەتی الله و دوركەوتنەوە لە خەڵكم پێبدە»؛ فەرمووی: (بەندایەتی و دورگرتنی نەتەوەكەم دانیشتنە لە مزگەوت بۆ چاوەڕوانی نوێژ) [رواه ابن المبارك في الزهد بإسناد ضعيف].

وە لەوانە: (لا سياحة، ولا تبتّل، ولا ترهّب في الإسلام) [رواه عبد الرزاق عن طاووس مرسلا].

ئیبن قوتەیبە گوتی: «گوتەی (ولا رهبانية) مەبەست پێی كرداری ڕەهبانەكانە لە بەردەوامی ڕۆژوو و لەبەركردنی جلی تایبەت و نەخواردنی گۆشت و شێوەكانی... وە گوتەی (ولا تبتّل) مەبەست وازهێنانە لە ژن هێنان» [غريب الحديث].

وە ئیبن ئەنباری دەڵێت: «[راهب متبتّل]: دابڕاوە بۆ الله -تبارك وتعالى- و واز لە ژن هێنان بهێنێت»، پاش باسكردنی فەرموودەی تاوس، پاشان گوتی: «الرهبانية: خو گرتنە بە سایلۆكان، و واز هێنان لە خواردنی گۆشت» [الزاهر].

وە هەندێك شاهیدی پێشەواكانی زمان دەهێنینەوە بە هەندێك ئاثاری وەستا و و دابڕاو، لەوانە: «گەشتی نەتەوەكەم ڕۆژووگرتنە» [رواه الطبري عن عائشة]، و«السَّائِحُونَ»: ڕۆژووگران»، و«سَائِحَاتٍ»: ڕۆژووگرە ئافرەتەكان» [رواهما الطبري عن عدد من السلف].

ئیبن قوتەیبە گوتی: «گەشت لە بنەڕەتدا واتە: ڕۆیشتن لەسەر زەوی... وە كەسی گەشتكەر دوردەكەوێتەوە لە ژن هێنان، بۆیە نمونەی وەك ڕۆژووگرە، لەبەر ئەوەی خۆی دەگرێت لە خواردن و خواردنەوە و نزیك كەوتنەوە لە ئافرەت» [غريب القرآن].

وە تەبەری لە ڕاڤەكەی دەڵێت: «هەندێك لە ئەهلی زمانی عەرەبی دەیانگوت: وادەبینین كە ڕۆژوگر ناونراوە لە گەشت كەرەوە لەبەر ئەوەی ئەوەی گەشت دەكات هەركاتێك كە خواردنی دۆزیەوە دەیخوات، وەك بڵێی لەوەوە وەرگیراوە».

وە لەوانە: لە سوفیانی كوڕی عەیینەوە كە گوتی: «عەمر پێی گوتین، كە گوێی لە وەهبی كوڕی مونەبەه بوە دەیگوت: گەشت لە نەوەی ئیسرائیل بریتی بوو...» كوڕی عەیین گوتی: «ئەگەر وازی لە خواردن و خواردنەوە هێنا ئەوە گەشتكەرە (سائح)» [رواه الطبري].

وە المروزي، بەڕەحمەت بێت (كۆچی كردوە لە ٢٩٤ ك) گوتی: «لە ئیسحاق كوڕی سوەیدەوە [كە تابیعیە، كۆچی دوای كرد لە ١٣١ ك]: ئەوان [پێشینی چاك] سیاحەت بە ڕۆژوبوونی ڕۆژوو و شەونوێژی شەو دادەنێن» [مختصر قيام الليل].

وە دوای ئەوە، دیار و ئاشكرایە و گومانی تێدا نیە كە مەبەست لە (گەشتی نەتەوەكەم جیهادە)، دوركەوتنەوەیە لە گەشتی ڕوهبانە بیدعەچیەكان لەگەڵ ئەو بانگەشە پوچانەی كە دەكرێت كە دەڵێن پشت دەبەستین بە الله و پشت لە دونیا دەكەن لەكاتێك دا كە هیچ خواردن لەگەڵ خۆیان نابەن و پشت لە هاوسەرگیری دەكەن -ئەوەش نەریتێكە كەهەندێك لە تەریقەتەكانی صۆفیەت بەمیرات وەریان گرتوە لەم كافرانەی كە خاوەنی پەرتوكی ئاسمانین- وە بەهەمان شێوە مەبەست لێی، ڕون كردنەوەی شتێكە كە باشتر بێت لە گەشت، ئەویش جیهاد لەڕێگای الله، كە بەندایەتی الله و هیواخواستنی دیداری الله ی تێدایە بۆ زانیاری كە پێشینەی چاك لە شوێنی گەشت: ئیعتیكافیان دەكرد لە مزگەوت و شەونوێژ و ڕۆژو و داواكردنی زانست، وە هەیانە دەڵێن هیجرەت كردنیان بە گەشت داناوە لەبەر ئەوەی بەردەوام لە قورئان لەگەڵ جیهاد هاتوە، عبدالرحمن كوڕی زەیدی كوڕی ئەسلەم -ڕەحمەتی الله ی لەسەر- (كۆچ كردوی ١٨٢ ك) لە ڕاڤەی {السَّائِحُونَ} وە {سَائِحَاتٍ} گوتویەتی: «لە قورئان و لە نەتەوەی موحەممەد گەشت نیە جگە لە هیجرەت» [رواه الطبري]، وە گوتی: «ئەوان گەشتیان بریتی بوو لە هیجرەت كردن كاتێك هیجرەتیان كرد بۆ مەدینە» [رواه ابن أبي حاتم].

ئەوەی دەیەوێت لە ئەهلی گەشتكەرەكانی پێشینەی سوننە بێت، پێویستە لەسەری هیجرەت و جیهاد بكات، وە لەسەری واجبە كە جیهادی ئارەزووی بكات لە پابەند بوون بە پشت كردن لە دونیا و یادكردنی الله و سەنگەرگرتن و كوشتاركردن ئەوەندەی كە بتوانێت، و دوركەوتنەوە لە گوناه و تاوان بە ئاشكرا و نهێنی، وە لەوانە: خۆ بەگەورەزانین و غەیبەت كردن و نەمیمەت كردن و كوشتاركردن و قۆستنەوەی كاتەكان بەویرد.

وە لە كۆتایی، ئیبن قەیم -ڕەحمەتی الله ی لەسەر- لە ڕاڤەی فەرموودەی الله گوتی {بەڕاستی الله گیان و ماڵی لە باوەڕداران كڕیوەتەوە بەرامبەر بە بەهەشت ئەوانەی كە دەجەنگن لە پێناو الله و دەكوژن و دەشكوژرێن ئەوە بەڵێنێكە لە تەورات و ئینجیل و قورئان وە كێ لە الله بە وەفا ترە كەواتە دڵخۆش و كامەران بن بەم كڕین و فرۆشتنە بەڕاستی ئەوە سەركەوتنێكی گەورەیە، سوپاسگوزاران و گەڕۆكەكان...} ئایەتی [التوبة: ١١١-١١٢]: «سیاحەت بە ڕۆژوو گرتن ڕاڤە كراوە، وە ڕاڤە كراوە بە داواكردنی زانست، و ڕاڤەكراوە بە جیهاد، و ڕاڤە كراوە بە بەردەوامی عیبادەتكردن، وە ڕاسترینیان ئەوەیە كە گەشتی دڵ خۆی دەگرێتەوە لە ویردی الله، و خۆشەویستی، و ملكەچ بوون بۆی، و تەوبەكردن بۆلای، هیواخواستنی دیداری، ئەوانە هەمووی لەسەری جێبەجێ دەبێت، ئەوەش لەبەر ئەوەیە كە الله كاتێك باسی خێزانەكانی پێغەمبەر دەكات -صلى الله عليه وسلم- دەفەرمووێت ئەوەی خێزانەكەی تەڵاق دەدات، ئەوە الله بۆی دەگۆڕێت بە ئافرەتێكی (سائحات)، وە سیاحەتی ئەوان جیهاد نیە، و گەڕان نیە بۆ زانست، و بەردەوامیش نیە بۆ ڕۆژوو، بەڵكو ئەوە گەشتی دڵەكانیانە لە خۆشەویستی الله، و ترسان لێی، و گەڕانەوە بۆی، و یادكردنی، وردبەوە چۆن الله تەوبە و عیبادەتی بەیەكەوە گرێداوە، تەوبە وازهێنانە لەوەی الله پێی ناخۆشە و عیبادەت كارێكە كە خۆشی دەوێت، وە سوپاس گوزاری و گەشتی بەیەكەوە هێناوە الله تعالى، یەكەمیان پیاهەڵدانە بە الله و باسكردنیەتی بە ئەوپەڕی تەواوی و وە گەشتی زمانە بە باشترین باسكردنی الله، وە ئەوە گەشتی دڵە لە خۆشەویستی و باسكردنی الله، هەروەك الله عیبادەت و گەشتی بەیەكەوە هێناوە لە باسی هاوسەرگیری، یەكیان عیبادەتی لاشەیە و ئەوەی تریش عیبادەتی دڵە» [حادي الأرواح].

الله زاناترە، وصلى الله وسلم على الرسول النبي الصادق الأمين، وعلى أزواجه وذريته الطيبين الطاهرين.

ڕێچکەکانی
سەرکەوتن

شێخ ئەبو حەمزەی موهاجیر (الله لێی وەرگرتبێت)

بەشی 3

پێنجەم [لە ڕێچکەکانی سەرکەوتن]: ئامادەسازی.

الله تعالى دەفەرموێت: ﴿وَأَعِدُّواْ لَهُم مَّا اسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ﴾ [الأنفال ٦٠]. خاوەنی «أضواء البيان» دەڵێت: «ئەوە فەرمانێکی پتەوە بە ئامادەکاری بەگوێرەی توانا هەرچەندە پێشکەوتن ڕوبدات لە هێز، ئەوە فەرمانێکی چەسپاوە بە ڕێکردن لەگەڵ پێشکەوتنەکان لە بواری دونیا«.

هەروەك زانراوە کە جیهاد ئەمڕۆ فەرزی عەینە لەسەر هەموو موسڵمانێك... ئەگەر واجبێك تەواو نەبیت ئیلا بە شتێك نەبیت ئەوە ئەو شتە دەبێت بەواجب، صلّے الله عليه وسلّم دەفەرموێت: ((بهاوێژن ئەی بەنی ئیسماعیل بەڕاستی باوکتان تیرهاوێژ بووە)) [بوخاری گێڕاویەتیەوە لە سەلەمەی کوڕی ئەکوەع]. وە فەرمویەتی: ((بەڕاستی هێز هاوێشتنە)) [موسلیم گێڕاویەتیەوە لە عەقەبەی کوڕی عامر]، صەنعانی لە شەرحی فەرموودەکەی پێشوو دەڵێت: «فەرموودەکە ڕاڤەی هێز دەکات بە تیر هاوێشتن لەبەر ئەوەی لەسەردەمی پێغەمبەر(صلى الله عليه وسلم) ئەوە هەبووە،وە هاوێشتن بە چەك دژی موشریك و دەرچووەکان لەڕێگا دەگرێتەوە» [سبل السلام]، کورتەی ووتەکان ئەوەیە کە ئامادەکاری بۆ جەنگی دامەزراو دژی خاچ پەرستان و مورتەددان واجبە لەسەر هەموو موسڵمانێك کە جیهادی لەسەر واجبە.

وە لێرە دا پوختی دەکەمەوە:

یەکەم: ئەوەی کە أبو جعفرِ الطبري -رحمه الله- لە ڕاڤەکەی باسی کردوە لە ڕاڤەی ووتەی الله تعالى ﴿مَّا اسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ﴾، دەڵێت: «ئەوەی کە لەتواناتان داهەیە بۆ ئامادەکاری لە ئامێر کە دەبێت بە هێز و چەك بۆتان» [جامع البيان].

دروستکردنی چەك گەورەترین یارمەتی دەرە بۆ جیهاد لەڕێگەی الله، ئەوەیە کە ئەمڕۆ ناسراوە بە دروستکردنی جەنگ، وە الله تعالى لە پەرتوکەکەی باسی ئەم دروستکردنەی کردوە لە چەندین شوێن، بەڵکو زۆر بە ورد و درێژتر باسی کردوە فەرمویەتی: ﴿وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لِتُحْصِنَكُم مِّن بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنتُمْ شَاكِرُونَ﴾ [الأنبياء ٨٠]، تەبەڕی -رحمه الله- دەڵێت: «داودمان فێری دروستکردنی لەبوس کرد بۆتان، اللّبوسُ لای عەرەب هەموو چەکێك دەگرێتەوە جا زرێ بێت یان قەڵغان یان شمشێر یان ڕم». وە ابن كثير دەڵێت: «واتە دروستکردنی زرێ».

الله تعالى باسی سیفاتی زرێی کردوە و فەموویەتی: ﴿أَنِ اعْمَلْ سَابِغَاتٍ وَقَدِّرْ فِي السَّرْدِ﴾ [سبأ ١١]، واتە: زرێی درێژ و فراوان، ﴿وَقَدِّرْ فِي السَّرْدِ﴾ خاوەنی «أضواء البيان» دەڵێت: «واتە ئەڵقە و بزمار بەئەندازەی پێویست لە دروستکردنی زرێ بەکاربهێنن».

وە ابن كثير لە قەتادەوە دەگێڕێتەوە کە: زرێی پێشو لە لەوح بوو داود -عليه السلام- یەکەم کەس بوو کە حەڵقەی پێوە خست.

ئەوەی پێشوو یارمەتیدانێکی الله بوو بۆ دروستکردنی زرێ تا الله باسی کرد بە وردی و درێژی و باسی پتەوی کرد بۆ بەندەکانی تا بزانێت ئایە ئێوە سوپاسگوزاری دەکەن؟ بەداخەوە زۆر لە موجاهیدەکان یان زۆربەیان گرنگی بە زرێ نادەن لە جەنگی دوژمن، وە سودی زۆری تێدایە گرنگترینیان پارێزگاری موجاهیدە لە گولەکانی دوژمن و پارچەکانی نارنجۆك کە موجاهید لامان بەرزترین شتە.

دووەم: پارێزگاری موجاهید لە برینداربوونی لە شوێنە هەستیارەکانی کە وای لێدەکات نەتوانێت جیهاد بکات یان وای لێدەکات لە هۆش خۆی بچێت و لە گۆڕەپانی جەنگ بمێنێتەوە دوای بریندارbوونی کە ئەگەری بەدیلکردنی هەیە لەلایەن دوژمن.

سێیەم: یارمەتی موجاهید دەدات بۆ گەیشتن بە نزیکترین شوێنی دوژمن، بە تایبەتی بۆ پاڵەوانانی هەڵکوتانە سەر و شێرە شەهادەت خوازەکان.

وە لە کۆتایی ئێمە لە ڕەسول الله -صلّے الله عليه وسلّم- ئاژاتر نین کە ئەو زرێ و جلی تایبەتی هەبوو (مغفر)، هەروەك شمشێری هەبوو، لە صەحیحی بوخاری هاتووە لە عائیشەوە الله تعالى لێی ڕازی بێت کە فەرموویەتی: «پێغەمبەر -صلّے الله عليه وسلّم- وەفاتی کرد

و زرێیەکەی بە بارمتە دانابوو لای جولەکەیەك بە سی مشت لە جۆ». وە لە پێغەمبەرەوە -صلّی اللّه علیه وسلّم- جێگیر بوە کە ئیمام ئەحمەد لە موسنەدەکەی و ئەبوداود گێڕاویانەتەوە کە لە ڕۆژی ئوحد دوو زرێی بەستابوو.

وە لە ئەنەسی کوڕی مالیك هەروەك لە هەردوو صەحیحەکە هاتوە کە پێغەمبەر -صلّی اللّه علیه وسلّم- چوە ناو مەککە لە ساڵی فەتح و جۆرێك لە زرێی لەسەری بەستابوو، یان خوذەی بەستابوو بە تێکەیشتنی سەردەم، اللّه ڕێگەی نیشانداوین بۆ قاڵبی ئاسن کە بنەڕەتی دروستکردنی هەموو چەکەکانی ئەمڕۆیە، پەروەردگار لە چیرۆکی ذو القرنین دا دەفەرمووێت: ﴿آتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ انفُخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ آتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا﴾ [الكهف ٩٦].

واتە پارچە ئاسنێکی گەورەم بۆ بهێنن وە فوی پێدا بکەن تا وەك ئاگری لێدێت لەبەر زۆر سوربوونەوەی و گڕەکەی پاشان گوتی: ﴿آتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا﴾ واتە مسێکی تواوە، لەم سەردەمەیە ئەوە دۆزرایەوە کە تێکەڵکردنی بڕێك لە مس لەگەڵ ئاسان باشترین ڕێگایە بۆ پتەوکردنی ئاسن و زۆر بەرگری کردنی.

وە اللّه تعالی نوحی فێری دروستکردنی کەشتی کرد: ﴿وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا﴾ [هود ٣٧]، تەبەری گێڕاویەتیەوە لە -ابن عەبباسەوە- -اللّه لەهەردووکیان ڕازی بێت- کە گوتویەتی: «نوح نەیدەزانی چۆن کەشتی دروست بکات، اللّه نیگای بۆکرد کە کەشتی دروست بکات لەسەر شێوەی سنگی باڵدار».

وە پێغەمبەر -صلّی اللّه علیه وسلّم- مەدحی جەنگاوەرانی نەتەوەکەی کردوە کە دەجەنگن لەسەر کەشتی هەروەك لە فەرموودەی ئوم حەڕام هاتوە اللّه لێی ڕازی بێت [بوخاری و موسلیم گێڕاویانەتەوە]، ئایە کەسی چاپوك هەیە بۆ ئەم پیشەسازیە؟ وە اللّه تعالی دەفەرمووێت: ﴿فَأَتَى اللَّهُ بُنْيَانَهُم مِّنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِن فَوْقِهِمْ﴾ [النحل ٢٦].

زانراوە لای هەموو ئەوانەی کە تێدەگەن لە دروستکردنی تەقەمەنی و بەکارهێنەرانی کە ئەم ئایەتە بەڕاستی بنەڕەتی زانستی خاپورکردنە بە تەقەمەنیەکان، ئەوەت بەسە کە لە پێغەمبەرەوە -صلّی اللّه علیه وسلّم- هاتوە کە ئەو کەسی هاننەداوە لەسەر پیشەسازی ئەوەندەی هانی پیشەسازی ئامێرەکانی جەنگی داوە کە صلّی اللّه علیه وسلّم دەفەرمووێت: ((بە تیرێك سێ کەس دەچن بۆ بەهەشت؛ دروستکەرەکەی کە چاوەڕێی پاداشت بکات و ئەوەی دەیهاوێژێ، و ئەوەی تیردانەکە هەڵدەگرێت)) [هەر چوار خاوەنی سونەنەکە لە عەقبەی کوری عامرەوە گێڕاویانەتەوە]، چ جای ئەو کەسەی موشەك دروست دەکات یان فرۆکە دروست دەکات یان کەرەستەیەکی تەقەمەنی تایبەت دروست دەکات.

هەرچی ئامادەکاری ڕاگەیاندنە:

ئەمڕۆ جەنگی موجاهیدان لە دژی دوژمنانیان لە دوو قۆڵی گرنگ دەسوڕێتەوە، یەکەم قۆڵی سەربازی کە باسمان کرد، دووەم قۆڵی بەرەی ڕاگەیاندنی شەیتانیە کە ناسنامەی ئەم نەتەوەی بزرکردوە و بیروباوەڕیان و ئەخلاقیانی گۆڕیوە و توشی دۆڕانی دەرونی کردوون، بەڕاستی گەرمی قازیفەی ڕاگەیاندن زیاندەرتر و مەترسی گەورەترە لەسەر ئەم نەتەوەیە و پیاوەکانی لە تینی ئاگری موشەکی فرۆکەکان، بۆیە پێویستە موجاهیدان ئەوانەی اللّه تعالی سەریخستوون بۆ شکاندنی هێزی دوژمن لەڕێگەی سەربازێك ئەوا نەبەرد و چالاکیش بێت لە بەرەی ڕاگەیاندن، ڕەسول اللّه، -صلی اللّه علیه وسلم- دەفەرمووێت: ((جیهادی موشریکەکان بکەن بە زمانتان)) [ئەحمەد گێڕاویەتیەوە لە ئەنەسی کوڕی مالیکەوە].

وە صلّی اللّه علیه وسلّم فەرمویەتی: ((بەڕاستی باوەڕدار جیهاد دەکات بە شمشێر و بە زمانی، سوێند بەوەی کە گیانی منی بەدەستە زمانەکانتان وەك تیرە لەکاتی هاوێشتندا)) [ئەحمەد گێڕاویەتیەوە لە کەعبی کوڕی مالیك].

-صلّی اللّه علیه وسلّم- بەدوای زیاترین هۆکارەکانی ڕاگەیاندن گەڕاوە لەسەردەمەکەی خۆی کە کاریگەرترن و توندترن لەسەر دڵی دوژمنان ئەویش شیعرە، ترمزی و نەسائی گێڕاویانەتەوە لە ئەنەسی کوڕی مالیك کە پێغەمبەر صلّی اللّه علیه وسلّم کاتێك چوە ناو مەککە لە کۆتا عەمرەیدا و عبداللّه ی کوری ڕەواحە لەپێشی دەڕۆیشت و شیعری دەگوت.

عومەر گوتی: ئەی کوڕی ڕەواحە! لەپێش پێغەمبەر صلّی اللّه علیه وسلّم، و لە مزگەوتی حەڕام شیعر دەڵێی؟ پێغەمبەر صلّی اللّه علیه وسلّم فەرمووی: ((عومەر لێی گەڕێ، ئەوە خێراترە لە تیر لەکاتی هاوێشتن)). هەروەك ڕەسول اللّه صلّی اللّه علیه وسلّم دڵی خۆش بوو بە ئیسلام بوونی خالید کە سەرکردەیەکی سەربازی بوو، بەهەمان شێوە دڵی خۆش بوو بە ئیسلام بوونی یەکێك لە شاعیرە گرنگ و بەناوبانگەکان، لە موسنەدی ئەحمەد دەڵێت کاتێك کۆمەڵێکی ئەنصار هاتن بۆ بەیعەتی عەقەبە بە عەباسی گوت: ((ئەم دوو پیاوە دەناسی؟)) کەڕوی سوڕاند گوتی بەڵێ ئەوە بەڕائی کوڕی مەعروڕە گەورەی گەلەکەیەتی و ئەوەش کەعبی کوڕی مالیکە، کەعب گوتی سوێند بە اللّه گوتەی ڕەسول اللّه -صلّی اللّه علیه وسلّم- لەبیرناکەم کە گوتی: ((شاعیرەکە؟)) گوتی بەڵێ [رواه أحمد].

وە گێڕاویانەتەوە لە ڕەسول اللّه -صلّی اللّه علیه وسلّم- لەسەر پێداگری لەسەر ئامادەکاری بۆ شیعر کاتێك بە حەسانی گوت: ((ئەبو بەکر بهێنن ئەو شارەزایە بە بە کەم و کورتی و ناشرینیەکانی گەلەکە ئەو زانایە بە ڕەچەڵەك)) [بەیهەقی هێناویەتیەوە لە بابی ڕەچەڵەك]، وە لە صەحیحی بوخاری دا هاتوە لە عائیشەوە -اللّه لێی ڕازی بێت- کە حەسان داوای ئیزنی کرد لە ڕەسول اللّه -صلّی اللّه علیه وسلّم- بۆ جوێندان بە موشریکەکان، گوتی ((سەبارەت بە ڕەچەڵەکی من چی؟))، حەسان گوتی: دورت دەخەمەوە لێیان چۆن مو دەردەهێندرێت لە هەویر. وە صلّی اللّه علیه وسلّم حەزی لە شیعر بوو و فەرمووی: ((ڕاستترین گوتە وتەی لوبەیدی شاعیرە: ألا كلّ شيءٍ ما خلا اللّه باطل، وكاد أميّة بن أبي السّلط أن يُسلم)) [بوخاری و موسلیم گێڕاویانەتەوە لە ئەبو هوڕەیرەوە].

هەروەك صلّی اللّه علیه وسلّم گوتار بێژێکی دانابوو بۆ بەرگری لە ئیسلام و موسڵمانان کە ئەویش -ثابتی کوڕی قەیسی کوڕی شەماس بوو- کە مزگێنی بەهەشتی پێدرا بوو،کاتێك بەنو تەمیم هاتن بە گوتاربێژ و شاعیرەکانیانەوە پێغەمبەر صلّی اللّه علیه وسلّم بە ثابتی کوڕی قەیسی گوت: ((هەڵسە وەڵامی بدەوە))، وەڵامی دایەوە، ئەقرەعی کوڕی حابس هەڵسا و گوتی، بەڕاستی موحەممەد بۆی تەواو دەکات سوێند بە اللّه، نازانم بۆ ئاوایە وتاربێژمان گوتاری دا

سەنگەری ڕاگەیاندن بەشێکی سەرەکیە لە جیهاد

بەڕاستی وتاربێژی ئەوان باشتری گوت، شاعیرمان قسەی کرد شاعیری ئەوان شاعیرێکی باشتربوو و قسەی جوانتربوو، پاشان نزیك بوەوە لە پێغەمبەر -صلّے اللّه علیه وسلّم- گوتی: أشهد أن لا إله إلاّ اللّه وأنّك رسول اللّه [ئەبو نەعیم لە جابری کوڕی عبداللّه گێڕاویەتیەوە لە معرفة الصحابة].

وە دەتوانین کە گرنگترین ئامانجەکانی ڕاگەیاندنی ئیسلامی لە چەند خاڵێك کورت بکەینەوە:

أ. بەرگری کردن لە ئابڕوی موسڵمانان و بیروباوەڕیان، اللّه تعالی لە مەدحی شاعیرەکان دەفەرمووێت: ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانتَصَرُوا مِن بَعْدِ مَا ظُلِمُوا﴾ ئیبن عەباس دەڵێت: «واتە وەڵامی کافران دەدەنەوە کاتێك جوێن بە باوەڕداران دەدەن» [تەبەری گێڕاویەتەوە].

وە ڕەسول اللّه، صلّے اللّه علیه وسلّم دەفەرمووێت: ((ئەی حەسان بەرگری لە پێغەمبەر بکە، یا اللّه یارمەتی بدە بە جوبرائیل)) [بوخاری و موسلیم گێڕاویانەتەوە لە ئەبو هورەیرەوە].

وە لای ئیبن عەساکر هاتوە کە ڕەسول اللّه -صلّے اللّه علیه وسلّم- فەرموویەتی: ((کێ پارێزگاری لە ئابڕوی موسڵمانان دەکات؟ کەعب گوتی من، وە کوڕی ڕەواحە گوتی من و حەسانیش گوتی من، فەرمووی بەڵێ تۆ جوێنیان پێبدە و جوبرائیل یارمەتیت دەدات)) [تاریخ دمشق].

وە صلّے اللّه علیه وسلّم فەرموویەتی: ((اللّه پاڵپشتی حەسان دەکات بە جوبرائیل کاتێك بە ئیسلام هەڵدەدات یان بەرگری لە ڕەسول اللّه صلّے اللّه علیه وسلّم دەفەرمویّت)) [ترمزی گێڕاویەتیەوە لە عائیشەوە].

ب. بەرزکردنەوەی ورەی گەنجەکانی نەتەوە و بەتایبەتی موجاهیدان، لە سەلەمەی کوڕی ئەکوەعەوە کە گوتویەتی دەرچووین لەگەڵ پێغەمبەر سەلامی لەسەر بۆ خەیبەر، بە شەو ڕۆیشتین، پیاوێك بە عامری کوڕی ئەکوەعی گوت: گوێبیستمان ناکەی بە شیعرەکانت؟ گوتی عامر خۆی پیاوێکی شاعیر بوو، دابەزی و باسی گەلەکەی کرد [بوخاری وموسلیم گێڕاویەتیەوە].

ج. ئابڕوبردنی درۆی بیروباوەڕ و ئەخلاقی کافران و مورتەددان، وە بۆ بەرچاو ڕۆشنی گەلی مسوڵمانان بە ڕاستی زبڵدانی پێشکەوتنیان و پوچی کەلوپەلیان، و کپ کردنەوەی یاخیبوان کە زمان درێژی دەکەن لەسەر موسڵمانان و بڵاوکردنەوەی ترس لە دڵیان، ابن عبدالبر لە الإستعاب لە ابن سیرینەوە دەگێڕێتەوە و دەڵێت: شاعیرە موسڵمانەکان حەسانی کوڕی ثابت و عبداللّه ی کوڕی ڕەواحە و کەعبی کوڕی مالیك بوون، کەعب لەجەنگ دەیترساندن و عبداللّه کوفرەکانی عەیبدار دەکردن و حەسان تانەی لە ڕەچەڵەکیان دەدا، ئیبن سیرین دەڵێت: پێم گەیشتوە کە کۆمەڵێك لە هۆزی دەوس موسڵمان بوون لەسەر قسەی کەعبی کوڕی مالیك کاتێك گوتی:

قضينا من تهامة كلّ وطر ***وخيبر ثمّ أغمدنا السيوفا
نخبرها ولو نطقت لقالت***قواطعهنّ دوساً أو ثقيفا

هۆزی دەوس گوتیان دەرچن با دانەبەزن و وەك ثەقیفتان لێبێت.

د. گواستنەوەی وێنەیەکی ڕاست لەسەر جەنگەکان کە دەستارەکەی دەسوڕێت لە نێوان پاڵەوانەکانی نەتەوە و دوژمنانیان، و پشت ڕاستکردنەوەی پاڵەوانیە ڕاستیەکانی گەنجانی ئیسلام لەترسی ئەوەی بزربێت یان بدزرێت لەلایەن ئەوانەی بازرگانی بە خوێن دەکەن.

ئاین ئامۆژگاریە

اللە تعالی دەفەرموویت: {تاوان لەسەر ئەوانە نیە کە ناتوانن گەشت بکەن و غەزوە بکەن و ئەوانەی کە نەخۆشن و ئەوانەی کەوا سامانیان نیە کە جیهادی پێبکەن ئەگەر ئامۆژگاریان کرد بۆ اللە و ڕەسولەکەی تاوان نیە لە سەر چاکە کاران و اللە لێخۆشبووی میهرەبانە}

[التوبة: ٩١].

پایەکەی

لە جەریری کوڕی عبداللە وە ﷺ فەرموویەتی: "بەیعەتم دا بە ﷺ لەسەر نوێژ و زەکات ئامۆژگاری بۆ هەموو موسڵمانان"

[بوخاری وموسلیم گێڕاویانەتەوە].

ئامۆژگاری بۆ کێیە؟

لە تەمیمی داریەوە ﷺ کە ﷺ فەرموویەتی: (ئاین ئامۆژگاریە)، گوتیان: "بۆ کێ؟" فەرمووی: (بۆ اللە و قورئان و ڕەسولەکەی و پێشەوای موسڵمانان و موسڵمانان)

[بوخاری وموسلیم گێڕاویانەتەوە].

ڕاستی ئامۆژگاری

ئیبن حەجەری عەسقەلانی لە "فتح الباري" دەڵێت:

1

ئامۆژگاری بۆ اللە: کەسانێك باسیان کردوە کە ئەهلی ئەم کارەن، وە ملکەچن بۆ اللە لە ئاشکرا و پەنهانی، وە خۆشویستنی بە کردنی کاری چاکە، وە ترسان لە تورەیی و تاوانکاری، وە جیهاد کردنی ئەوانەی سەرکەشی ئەو دەکەن.

2

ئامۆژگاری بۆ قورئان: فێربوون و فێرکردنی خەڵك، و ماف دان بە پیتەکانی، و گەڕان لەماناکانی و وردبوونەوە لەماناکەی و پاراستنی سورەکانی، و کارکردن بە فەرمانەکانی، و دورکەوتنەوە لەوانەی ماناکانی لار دەکەنەوە.

3

ئامۆژگاری بۆ پێغەمبەر ﷺ: بە گەورە دانان، و سەرخستنی بە زیندوویی و مردوویی، و زیندوو کردنەوەی ڕێبازەکانی بە فێربوون، و شوێنکەوتنی لە گوفتار وکردار، و خۆشەویستی ئەو و شوێنکەوتوانی.

4

ئامۆژگاری بۆ پێشەوای موسڵمانان: یارمەتی دانی لەسەر ئەوەی کە هەڵی گرتووە، و ئاگادارکردنەوەی لەکاتی بێئاگایی، وە ڕاستکردنەوەی لە هەڵە، کۆبوونەوە بۆی، گەڕاندنەوەی ئەو دڵانەی کە لێی زویر بوون؛ وە لە گەورەترین ئامۆژگاری: دەست گرتنیانە لە ستەم؛ وە لە کۆی پێشەواکان:پێشەواکانی ئیجتیهاد، ئەوەش بە بڵاو کردنەوەی زانستەکەیان، بڵاوکردنەوەی چاکەکانیان، گومان بردنی باش پێیان.

5

ئامۆژگاری بۆ هەموو موسڵمانان: بەزەیی هاتنەوە پێیان، هەوڵدان بە سودگەیاندن پێیان، فێرکردنیان، لادانی ناخۆشی لەسەریان، ئەوەی پێخۆش بێت بۆیان کە بۆخۆی پێ خۆشە، ئەوەی پێناخۆش بێت کە بۆخۆی پێ ناخۆشە.

لە ئاکارەکانی زانای خراپ

نوسینی ئەبو حەفصی شامی
الله ڕەحمی پێبکات

لە ڕونکردنەوەی وتارێکی پێشوو بە ناونیشانی «زانا خراپەکان نەفرینیان لێکراوە و توڕەیی الله یان لەسەرە» [وە رگێڕدراوە لە گۆڤاری ڕۆمیە ژمارە یەك] تێگەیشتنی ڕاستەقینە بۆ خاوەن زانستەکان باسکراون وە گرنگترین تایبەتمەندیەکانمان باس کردن کە بەهۆیانەوە دەبن بە پێشەوا بۆ ئاین، وە لەکاتی شیکردنەوەی دا ئەوە باسکرا کە زانا خراپ و گومڕاکان بەهیچ شێوەیەك ناوی زانا وەرناگرن هەرچەندە لەبەر بکەن و پەرتوك دابنێن، وە هەرچەندە هاوار بکەن، بەڵکو ئەوان نمونەیان وەکو جولەکەیە کە فێربوون و پاشان زانستەکەیان شاردەوە و کاریان پێنەکرد بەڵکو بانگەشەیان کرد بۆ گومڕایی، لەبەر زۆری زانا خراپەکان لەم سەردەمە کە ڕاهاتوون لەسەر گومڕاکردنی بەندەکانی الله پێویستە کە باسیان بکەین بۆ ئەوەی حاڵیان بۆ خەڵکی ڕون بکەینەوە.

یەکەم: شاردنەوەی حەق.

لە ئامانجەکانی بڵاوکردنەوەی زانست و ڕۆشنکردنەوی بۆ خەڵکی بریتیە لە هیدایەتدانیان و بردنیانە بۆ بەرژەوەندیان، وە شاردنەوە و بڵاونەکردنەوەی لە گەورەترین حەڕامکراوەکانە، و لە تاوانە گەورەکانە، لەبەر ئەوەیە الله پەیمانی لە خاوەن پەرتوك و خاوەن زانستەکان وەرگرتوە، کە بۆ خەڵك ڕون بکەنەوە و ئەوەی کە پێویستیانە نەیشارنەوە، الله تعالی دەفەرمووێت: {وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُون} [آل عمران: ١٨٧].

زانای خراپ ناپاکە بەرامبەر بەئاینی الله و کافرە بە نیعمەت و بەخششی زانست و هۆکارە بۆ گومڕاکردنی خەڵکی، لەبەر ئەوەیە الله نەفرینی لێکردوون، وە نەفرینی خەڵکی لەسەر داناون؛ لەبەر فێڵکردنیان لە خەڵکی بە شاردنەوەی ڕاستی لێیان، الله تعالی دەفەرمووێت: {إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِن بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ} [آل عمران: ١٥٩].

وە گەورەترین شت کە زانا خراپەکان شاردویانەتەوە لەخەڵکی، ڕونکردنەوەی حاڵی تاغوتەکان و حوکمی الله یە لەسەریان، کاتێك الله فەرمانی پێکردووین کە دورکەوینەوە لە تاغوتەکان و کوفرکردن پێیان، و ئەوەی کردوە بە ئەصلی تەوحید و باوەڕ، کاتێك خەڵك زاناکانیان بینی بەئاشکرا ماستاو دەکەن بۆ دەسەڵاتدارە تاغوتەکان و بێدەنگ دەبن لە شیرك و خراپەیان، (بەڵکو فتوادەدەن بە جائیز بوونی شیرکیان بە مەبەستی بەرژەوەندی)، زۆربەیان باوەڕ دەهێنن بە تاغوتەکان، و دۆستایەتیان دەکەن، و دەچنە سەر ئاینیان، بەڵکو بون بە سەربازیان، وە هۆکاری ئەم مورتەددیە بریتیە لە شاردنەوەی

یەکێك لە "زاناكانی" تاغوت چاوەڕێی سەربڕینی دەکات

حەق لەلایەن زانا خراپەکان و گۆڕینی حەق بە باتڵ.

ئەوەی سەیری دورگەی عەرەب بکات بەنمونە دەبینێت کە ئال سەلول ناتوانن زۆر لە شیرك و خراپەکانیان ئاشکرا بکەن، ئەم خەڵکانەی کە دوایان کەوتون و مورتەدد بونەتەوە هەمووی بەهۆی دەستەی گەورە بەکرێگیراوەکان (هيئة كبار العلماء) و ئیبن باز و ئیبن عوثەیمین و فەوزان و ال شێخەکانی سەردەم و هاوشێوەکانیانە... ئەوەش بەهۆی شاردنەوەی حەق لەلایەن ئەوانەوە و ڕون نەکردنەوەی حەقە بۆ خەڵکی، گومڕابوون، و مورتەددبوون، کە بەشی خۆیان وەردەگرن لەم تاوانە کە خەڵك شوێنیان کەوتوە، و گومانیان وابوو کە ئەوان پێشەوا شەرعیەکانیانن!

حوکمی بۆنە تەشریعیەکانی تاغوتەکان و حوکمی دامەزراندنی بنکە بۆ خاچ پەرستان لە شارەکانیان و بەرەواج کردنی ڕیبا (سو) یان شاردەوە لەخەڵکی... زۆربەی خەڵکی هەڵخەڵەتان پێیانەوە، و گومڕابوون و مورتەددبونەوە، و تاوانی ئەم خەڵکەیان کەوتە سەر کە شوێنیان کەوتون، بێ ئەوەی کە لە تاوانی شوێنکەوتوانیان کەم بکەنەوە.

وە هەمان حاڵەت لە میسر هۆی گومڕابوونی خەڵکی و شوێنکەوتنیان بەدوای حوسنی موبارەك و سیسی شێخی ئەزهەر بوو کە پێی دەڵێن «السلفية»، بەهەمان شێوە هۆکاری بەشداری کردنی خەڵکی لە شیرکی پەرلەمان و هەڵبژاردن بریتی بوو لە تاغوتەکانی ئیخوانە مورتەددەکان و حیزبی گومڕایی (حزب النور)، ئەم نمونانە لە هەموو وڵاتان دەبینین.

دووەم: گۆڕین و لارکردنەوە لە شەرع:
وە لە ئاکارەکانی زانا خراپەکان ئەوان شەرعی الله دەگۆڕن و لاری دەکەنەو -ئەگەر نەیانتوانی بیشارنەوە- بە تەئویلە خراپەکانیان بۆ دەقە شەرعیەکان، و گۆڕینیان لە مانا ڕاستەکەی بۆ مانایەکی پوچ، هەروەك الله تعالى باسی جولەکەکان دەکات: {يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ} [النساء: ٤٦].

پاشان ئەم گۆڕین و تەئویلە پوچانە دەدەنە پاڵ الله، ئەوان مانا ڕاستەکەی دەگۆڕن بۆ مانایەکی پوچ و وا لەخەڵك دەگەیەنن کە ئەوە مەبەستی الله یە، ئەوەش بە لابردنی مانا ڕاستیەکەی، و چەسپاندنی مانایەکی پوچ، پێشینیان جولەکەیە کە ڕاهاتبوون لەسەر گۆڕانکاری لە دەقەکانی الله تعالى، هەروەك دەفەرموێت: {وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُونَ أَلْسِنَتَهُمْ بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ} [آل عمران: ٧٨].

دەقە شەرعیەکان کە فەرمان بە جیهاد دەکەن زانا خراپەکان ماناکانیان لە جەنگەوە گۆڕی بۆ مانای تر، بۆ ئەوەی خەڵك دورکەوێتەوە لە کوشتاری کافر و مورتەددان، لەسەروەی ئەوانەشەوە بیدعەیان کرد لە گۆڕینی مانای جیهاد بۆ مانایەك کە الله بەڵگەی دانەبەزاندوە لەسەری، بەڵکو پێچەوانەی ڕاستی جیهادە، وەك ئەوەی کە پێیان وایە جیهاد بریتیە لە پەیوەندیکردنی خەڵکی بە سوپا تاغوتیەکان، و چون بۆ دیموکراسی شیرکی بۆ ڕکابەرایەتی عەلمانیەکان کە هەردوولا بەژدار دەبن لە حوکم و دانانی یاسا، و جگە لەوانەش لەو کارانەی کە مرۆڤ پێی مورتەدد دەبێتەوە کە ئەو نەفرەت لێکراوانە دەیانەوێت ئەو شتانە بلکێنن بە لوتکەی هەرە بەرزی ئیسلام.

بەهەمان شێوە دەقە شەرعیەکان دەگۆڕن کە فەرمانی بە ئاشکراکردنی حەق کردوە، زانا خراپەکان هەوڵی یەکخستنی دەدەن و کاری پێناکەن پێیان وایە کە الله فەرمانی کردوە بە ئاشکرا نەکردنی حەق! ئەم ئایەتە دەکەن بە بەڵگە: {وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ} [البقرة: ١٩٥].

لەکاتێکدا کە مەبەست لە تەهلوکە و لەناوچون بریتیە لە وازهێنان لە جیهاد، هەروەك هاوەڵی بەڕێز ابو ايوب ئەنصاری -الله لێی ڕازی بێت- ڕونی کردۆتەوە کاتێك گوتی: «فالإلقاء بالأيدي إلى التهلكة: بریتیە لەوەی بیرمان لای سامان و بەرژەوەندیمان بیت و واز لە جیهاد بهێنین » [أبو داود گێڕاویەتیەوە].

پیستر نیە لە زانای خراپ و داپۆشینەکانیان لەسەر حەق!

سێیەم: ڕێگرتن لەڕێگای الله:
زانای خراپ بە گرتنی ڕێگای گومڕایی و خراپە زۆر سورن لەسەر ڕێگرتن لە حەق، کاتێك دەترسن کە کردارەکانیان گوتەکانیان بەدرۆبخەنەوە کاتێك کە ڕاستی بۆ خەڵکی ڕون دەبێتەوە بێ گۆڕین و درۆ، هەوڵی لارکردنەوەی دەدەن بۆ ئەوەی فەرمانەکە لەگەڵ ئارەزوی خۆیان بگونجێت، بۆیە دەبینی کە ڕێگری جیهاد لە گەنجەکان دەکەن لەبەر ئەوەی خۆی ڕۆچووە لە دونیا و توشی بەڵای دانیشتن بوە، وە لەبەر ئەوە دەترسێت حەق بڵێت دەبینی کەوا حەق دەگۆڕێت بە ناحەق وە ئەوە دەکات بە بنەڕەتی بانگەوازی؛ وە خۆی وادەردەخات کە ئەو هەر خۆی دانا و زانایە.

ئەوانە حەق بێژ نەبوونە، وە نەشیان شاردۆتەوە بەس، بەڵکو گۆڕیویانە، فێڵیان کردوە و درۆیان کردوە لەسەری، قسەیان لەسەر

الله كردوە بێ زانست بۆ ئەوەی ڕێگر بن لە ڕێگای الله هەروەك چۆن ئەحبار و ڕوهبانەكان كردویانە، الله تعالى دەفەرمووێت: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْأَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ} [التوبة: ٣٤].

چوارەم: خۆشویستنی زۆر بۆ دونیا

ئەم زانا خراپانە پەنایان نەبردوە بۆ شاردنەوەی حەق و گۆڕینی تەنها لەبەر خۆشەویستنی دونیا نەبێت، كەس پەیوەست ناكەن و ڕێگری لەكەس ناكەن لەسەر نیفاق و درۆ و كوفر، بەڵكو سوربونیانە لەسەر كاریان لای تاغوتەكان و موچەی زۆر، وە هەندێكیان سوربوون لەسەر خۆ دەرخستن و نزیك بوونەوە لە تاغوتەكان هاندەریانە، وە هەندێكیان هەڵخەڵەتاون بە دەرچوونیان لەسەر شاشەكان و ئەوەی كە پێی دەدەن! خۆبەگەورەزانین و ناوبانگ حەق بێژی قورس كردوە لەسەریان، پێداگریان كرد لەسەر شاردنەوەی ئەوەی كە الله دایبەزاندوە -ئەو شتانەی كە تاغوتەكان نایانەوێت ئاشكرا بكرێن- لەبەرامبەر بەهایەكی كەم، وە الله تعالى دەفەرمووێت: {إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ} [البقرة: ١٧٤].

وە دەفەرموێت: {وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ} [آل عمران: ١٨٧].

وە ئیبن و قەیم دەفەرموێت: «هەركەسێك لە ئەهلی زانست كاریگەر بوو بە دونیا و هاوڕێیەتی كرد پێویستە كە شتانێك بڵێت لەسەر الله بە پێچەوانەی حەق » [الفوائد].

پێنجەم: كاریگەربوون بە ترساندن و هەڕەشەكردن و لادان لە حەق بەهۆیەوە

ئەوە بەهەمان شێوە لە ئاكاری زانا خراپەكانە: گەڕانەوە لە حەق دوای دڵنیابوون لێی و نیشاندانی پوچی وەك ملكەچ بوون بۆ ئارەزوەكانی تاغوتەكان بۆ ئەوەی دونیایان پێبدەن، چ ستەمێك لەوە گەورەترە! و چ ناپاكیەك لەوە توندترە!

هەروەك لە چیرۆكی بەلعامی كوڕی باعورا داهاتووە كە پیاوێك بوو لە شاری جەبارین، ئەگەر زانا خراپەكانی ئەم سەردەمە كۆبكەیتەوە زانستەكەیان ناگات بە یەك بەش لە دەبەشی زانستی بەلعام، كاتێك ئیبن عەباس -الله لێی ڕازی بێ- گوتی: «بەلعام ناوی گەورەی الله ی دەزانی» [تفسير ابن أبي حاتم].

وەك ئاماژەیەك بۆ بەرزی پلەكەی لە زانست، وە هەندێك لە پێشین گوتویانە: «كە دوعای گیرابووە، و لەكاتی ناخۆشی ئەویان بە پێش خۆیان دەدا، وە لە زاناكانی نەوەی ئیسڕائیل بوو» [رواه ابن أبي حاتم عن مالك بن دينار].

وە لەگەڵ ئەوە كاتێك لای دا لە ڕێباز، و لای دا لە حەق، بەسەگ چوێندرا!

وە كاتێك موسا سەلامی لەسەر دابەزی بۆ جەبارین، گەلەكە هاتن بۆ لای بەلعامی ئامۆزای موسا و گوتیان: «بەڕاستی موسا پیاوێكی نوێیە، و سەربازێكی زۆری لەگەڵە، وە ئەگەر سەركەوت بەسەرمان لەناومان دەبات، داوا لە الله بكە كە موسا و ئەوانەی كە لەگەڵین لێمانیان دوربخاتەوە»: گوتی: «ئەگەر من دوعام لە موسا و ئەوانەی كە لەگەڵیەتی كرد ئەوە دونیا و دوارۆژم دەڕوا»، بەردەوام ماوە تا دوعای لێكردن، هەڵگەڕاوە لەسەر ئەوەی كە لەسەری بوو [رواه ابن أبي حاتم عن ابن عباس].

الله تعالى دەفەرموێت: {وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ * وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَثْ} [الأعراف: ١٧٥-١٧٦].

وە مالك كوڕی دینار گوتویەتی: «موسا بەلعامی نارد بۆ پادشای مەدیەن بۆ ئەوەی بانگەوازی بكات بۆلای الله، ئەو بڕێك پارەی بۆ بڕیەوە، و بەلعام شوێن ئاینی ئەو كەوت و وازی لە ئاینی موسا هێنا بۆیە ئەم ئایەتە دابەزی» [تفسير ابن أبي حاتم].

بەلعام {أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ}، ڕوی كرد لە دونیا و خۆشیەكانی، و پشتی كرد لە ئایەتەكانی الله، تا زاڵ بوو لەسەری وەك سەگێك زمانی بەدەرەوە بێت بەبەردەوامی.

لە موجاهیدەوە گوتویەتی: «نمونەی ئەوەی كە پەرتوك دەخوێنێت و كاری پێناكات» [تفسير الطبري].

وە قورتوبی دەڵێت: «وە ئەوە نمونەیەكە لەسەر ووتەی زۆربەی ئەهلی زانستی تەئویل بۆ ئەوانەی كە قورئانیان پێدراوە و كاری پێناكەن» [تفسير القرطبي]، نمونەیان زۆرە لەم سەردەمەدا.

كۆتایی:

ئەوە هەندێكە لە ئاكارەكانی زانا خراپەكان كە الله ڕونی كردۆتەوە و ئابڕوی بردوون، وە باسی كردوون تا بەندەكانی لێیان دوركەونەوە، و گوێیان بۆ نەگرن، و لێیان وەرنەگرن، وە دەبینین كە الله باسی ئاكارەكانیانی كردون و ناوی نەهێناون بە زانا لەگەڵ ئەوەی كە شارەزا بوون بە حوكمەكانی الله، بەڵام كاتێك كە ترسیان نەما لە الله، و وازیان هێنا لە كردار بەوەی كە دەیانزانی، زانستەكەیان سودی پێنەگەیاندن، بەڵكو هۆكارێك بو بۆ نەفرین لێكردنیان لە دونیا و دوارۆژ، وە باسكردنیان بە خراپترین باس، و چوونیان بۆ دۆزەخ، بەڵكو الله شوێنكەوتوەكانی ئەحبار و ڕوهبانەكان -كە پێشینەی زانا خراپەكان و ئەوانەن كە لایان داوە لە ئاینیان- و گوێڕایەڵیان لە كوفرەكانیانیان بە شیركی گەورەیان داناوە و لە ئاین دەریان دەكات، هەروەك الله فەرموویەتی: {اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ} [التوبة: ٣١].

هیچ كەسێك بیانوی نیە بەكوفركردنی بە شوێنكەوتن و لاسایی كردنەوەی زاناكانی تاغوت، بەڵكو لەسەر هەموو مرۆڤێك واجبە كە هەوڵبدات بۆ حەق و كرداری پێبكات، والحمد لله رب العالمين.

حەرامبوونی بیدعە

فەرمان کردن بە دورکەوتنەوە لێی

الله تعالى دەفەرموێت:

{لەمەودوا ئێمە تۆمان خستۆتە سەر بەرنامەیەکی ڕون کەواتە شوێنی بکەوە و شوێنی ئارەزوی نەزانان مەکەوە} [الجاثية: ١٨]

الله تعالى دەفەرموێت:

{ئەی پەروەردگار باوەڕمان هێنا بەوەی دات بەزاندوە و شوێنکەوتەی پێغەمبەرەکەشتین تۆش لەوانەمان بنوسەکە ئاینەکەیان گەیاندوە} [آل عمران: ٥٣]

ئیبن تەیمیە گوتی ﵀: "بەندایەتی کردن دامەزراوە لەسەر شەرع و شەوێنکەوتن نەوەك ئارەزو و بیدعە، بەڕاستی ئیسلام لەسەر دوو بنەما دامەزاروە: یەکەمیان: تەنیا اللە بپەرستینْ و هاوبەشی بۆ بریارنەدەین، دووەم: بەم جۆرە پەرستشی بکەین کە لەسەر زمانی پێغەمبەرەکەی ﷺ هاتوە و شوێنکەوتەی ئارەز و بیدعە نەبین، کەس بۆی نیە اللە بپەرستێت مەگەر لەوەی کە لەلایەن ڕێگای پێغەمبەرەوە ﷺ هاتوە لە واجب و سوننەت".

[مجموع الفتاوى]

ڕەسول اللە ﷺ فەرمویەتی:

(خراپترینی فەرمانەکان داهێنراوەکانە، وە هەموو داهێنراوێك گومڕاییە)

[رواه البخاري ومسلم]

ئیبن تەیمیە گوتی ﵀: "هەرکەسێك لەخۆیەوە شتێك بکات بە ئاین و هۆی نزیك بونەوە لە اللە بێ ئەوەی ڕاوا بێت لای اللە ئەوە بیدعەچیەکی گومڕایە، ئەوەیەکە پێغەمبەر ﷺ فەرمویەتی: (هەموو داهێنراوێك گومڕاییە)، داهێنان دژی شەرعە، شەرع ئەوەي کە اللە و ڕەسولەکەی فەرمانیان پێکردوە بە واجب بوون یان سوننەت بون، هەرچەندە نەکراێت لەسەر دەمی خۆی وەك تەراویح لە دوای ئیمامێك، و کۆکردنەوی قورئان لە پەرتوکێك، و کوشتنی ئەهلی ڕیددە و خەواریج و لەم شێوانە، ئەوەی اللە وڕەسولەکەی دایان نەناوە ئەوە بیدعەیەکی گومڕاییە"

[مجموع الفتاوى]

ڕەسول اللە ﷺ فەرمویەتی:

(ئەوەی کارێك بکات و لەسەر فەرمانی ئێمە نەبێت ئەوە ڕەت دەکرێتەوە)

[رواه مسلم]

کوری شاهین و لالەکائی گێراویانەتەوە لە سەعدی کوری جوبەیر ﵀ گوتی:گوتە بێ کردار وەرناگیرێت،وە کردار وەرناگیرێت بێ گوتە، وە گوتە و کردار وەرناگیرێت بێ نیەت، وە گوتە و کردار و نیەت وەرناگیرێت ئەگەر وەك سوننەت نەبێت" [رواه اللالكائي]، ئیبن تەیمیە گوتی ﵀: "ئەوە [واتە سوننەت] شەریعەت، ئەوەیە کە اللە وڕەسولەکەی فەرمانیان پێکردوە، لەبەر ئەوەی گوتە و کردارو نیەت ئەگەر سوننەت نەبێت هەروەك چۆن اللە فەرمانی پێکردوە ئەوە بیدعەیە،ئەوە نیە کە اللە پێی ڕازیە، و بە چاکی داناوە"

[مجموع الفتاوى]

النبأ

ژیاننامەی هەندێك لە پێشەواكانی
موڕابیتون

عبد الله كوڕی یاسین
نوێكەرەوەی شەریعەت لە خاكی بیابان

لە ڕێبازەكانی اللە -عز وجل- لە دروستكراوەكانی هەركاتێك ئەوان كەوتنە ناو گومڕایی و خراپە كەسێكیان بۆ دەنێرێت كە فەرمانی ئاینەكەیان بۆ نوێ بكاتەوە، كۆمەڵێك لە خەڵكی دوای دەكەون و زۆربەی پشتی لێدەكەن و لەسەر گومڕایی دەمێننەوە، وە موەحیدەكان حاشا لەوانە دەكەن كە پێچەوانەی ڕێبازی اللە دەردەخەن و بەشمشێر لێیان دەدەن تا ئاینی اللە زاڵ دەبێت و ئاین هەمووی بۆ اللە دەبێت، لەوانە بانگخوازی زانای موجاهید عبداللە كوڕی یاسینە، ڕەحمەتی اللە ی لێبێت.

چیرۆكەكەی دەست پێدەكات بە بڕیارێك لەلایەن شێخی هۆزەكەی كدالة القاطنة لە بیابانی مەغریب یەحیای كوڕی ئیبراهیم، كە ئەوبوو گەلەكەی ناساند بە شەریعەتی اللە و سنورەكانی، كە پیاوێكی چاك بوو و ئاینی خۆش دەویست، بەردەوام بوو لە گەڕان لەدوای ئەوانەی كە لەگەڵی دەردەچوون بۆ بانگخوازی گەلەكەی، زۆر لە بانگخوازەكان دەرچونیان بۆ بیابان ڕەت كردەوە لەبەر قورسی ڕێگاكە، جگە لە بانگخواز عبداللە كوڕی یاسین، ئەو ئەم كارەی قەبوڵ كرد و پشتی بەستا بە اللە.

السلاوي گوتی: «پیاوێك خۆی بۆ ئەم ڕێگایە ئامادەكرد ناوی عبداللە كوڕی یاسین الجزولي بوو، لە زمان پاراوترین قوتابیەكان بوو وە خاوەنی فەزڵ و ئاین و وەرع و سیاسەت بوو، بەشدار بوو لە زانستەكان، دەرچوو بۆ بیابان لەگەڵ یەحیای كوڕی ئیبراهیم»، بەم شێوەیە كوڕی یاسین بەرگەی نامۆیی و ڕێگای بیابانی گرت بۆ ئەوەی ئاین هەڵگرێت بەكۆڵیەوە بۆ گەلێك كە ئاینیان لێ ونبوە.

كاتێك عبد اللە كوڕی یاسین گەیشتە مضارب، هۆزی مەتونە پرسیاریان لێكرد كە بۆچی هاتوە، باسی شەریعەتی ئیسلامی بۆكردن و فێری كردن و سنورەكانی پێڕاگەیاندن، ئیبن ئەثیر گوتی: «وە گوتیان: باسی شەریعەتی ئیسلاممان بۆ بكە، فێری بیروباوەڕی ئیسلام و واجبەكانی كردن، گوتیان: ئەوەی باست كرد لە نوێژ و زەكات، ئەوە نزیكە و كێشەی نیە، بەڵام ئەوەی كە دەڵێی: ئەوەی بكوژێ دەكوژرێ، ئەوەی دزی بكات دەستی دەبڕێت، و ئەوەی زینا بكات جەلد دەكرێت یاخود ڕەجم دەكرێت، فەرمانێكە پێویستمان پێی نیە، بڕۆ بۆ لای كەسانێكی تر! ئەوانیش ڕۆیشتن»، بەم شێوەیە ئەم هۆزە موڕتەددە هەر لەسەرەتاوە ڕێگربوون لە پەیوەست بوون بەشەریعەتی ئیسلامی، كوڕی یاسین ئامادە نەبوو بمێنێتەوە لە ناویان كە ئەوان پەیوەست نەبن بە تەواوی ئاین.

كوڕی یاسین چوو بۆ لای هۆزی كدالة بە هاوڕێیەتی لەگەڵ شێخەكەی، ئیبن ئەثیر گوتی: «كوڕی یاسین بانگەوازی هۆزەكانی تری دەوروبەری كردن بۆ حوكمی شەریعەت، هەیان بوو وەڵامی داوە، و هەیان بوو پشتی هەڵكرد»، پاشان ناچار بوو كە دەرچێت لەبەر ئەوەی حوكمی شەریعەتیان پێناخۆش بوو ملكەچ نەبوون بۆی، ئەو كات كە كوڕی یاسین هێزێكی نەبوو بۆ جەنگیان ویستی بڕوات بۆ سودان بۆ بانگەواز كردنیان، بەڵام شێخی هۆزی كدالة ئاماژەی

دورگەیەکی ڕوباری کە دەگوترێت موڕابیتون لێرەوە سەریان هەڵداوە

پێدا کە بمێنێتەوە لە قوتابخانەیەکی بەناوبانگ (دەگوترێت نزیکە لە ڕوباری سەنیگال). ئیبن خەلدون گوتی: «پشتی کردە خەڵکی و ماوە لەشوێنێك لە نزیك دەریای نیل لەلایەك کە لە هاوین ئاوێکی کەمی لێبوو لە زستانیش زۆر، خوی گرت و ڕاهات لەکەناری دەریا، چوون بۆ ناو دارستان و مانەوە بەتەنیایی بۆ بەندایەتی الله».

لە بانگخوازیەوە بۆ جیهاد

الله ویستی وابوو کە ئەم بانگخوازە ببێت بە بناغەیەکی چاك بۆ دامەزراندنی ئیمارەتێکی ئیسلامی، ئیبن خەلدون گوتی: «ئەوەی کە چوڕە ئیمانێکی لەدڵ دابوو وەڵامی بانگخوازەیەکەی دانەوە و هاتە ناو ئاین و بەشداربوو لەگەڵیان، کاتێك ژمارەیان بوو بە هەزار پیاو، شێخەکەیان عبدالله کوڕی یاسین گوتی: هەزار نادۆڕێت لەبەر کەمی، بەڕاستی ئێستا ئاشکراکردنی حەق و بانگەوازکردن بۆی فەڕزی عەینە، ئێمە دەرچووین بۆ ئەمە، دەرچن ئەوەی وەڵامی نەدانەوە لە هۆزی لمتونة و کدالة بیکوژن»، کوڕی یاسین دەرچوو بۆ جیهاد لەڕێی الله دژی هۆزە موڕتەددەکانی ڕێگر لە جێبەجێکردنی شەریعەتی الله.

وە ئیبن ئەثیر دەیگێڕێتەوە و دەڵێت: «کوڕی یاسین ئەوانەی کە گوێڕایەڵی بوون پێی گوتن: واجبە لەسەرتان جەنگی ئەوانە بکەن کە پێچەوانەی حەق دەجوڵێنەوە، خۆتان ئامادەبکەن بۆ جەنگ، ئاڵایەك دابنێن، و فەرماندەیەکی بۆ پێشنیار کردن»، وە بەم کۆمەڵە باوەڕدارە کەمە بوون بە سەنگەرنشین لە بیابان لە پێناو حوکمی الله تعالی، سەلاوی گوتی: «غەزوەی هۆزەکانی دەکرد تا هەموو خاکی بیابانی کۆنترۆڵ کرد و هۆزەکانی ڕیسوا کرد... فەرمانەکەی بڵاوبویەوە لە هەموو خاکی بیابان لەگەڵ ئەوانەش کە دۆستایەتیان کرد لە سودان و القبلة و المصامدة و هەموو خاکی مەغریب، وە هەڵسا بە دانانی پیاوێك لە هۆزی کدالة بانگەوازی خەڵکی دەکرد بۆ ڕێگای ڕاست و حوکمی بە دابەزێنراوەکان کرد لەلایەن الله وە، وە کەسێکی خۆبەکەم زان و پشت کردوو بوو لە دونیا، ناوی دەرکرد لە جیهان و ڕێز و فەزڵی ئاشکرا بوو بۆ خەڵکی و چوە ناو دڵی خەڵکی»، کاتێك لەسەرەتای فەرمانەکە خەڵکی توڕە کرد لە خۆی لەبەر ڕەزامەندی الله، الله خەڵکی وا لێکرد کە ڕازی بن لێی، و خۆشیان بوێت و بچنە ژێر فەرمانەکانی.

فەرمانڕەوای کردن بەشەریعەت

کاتێك شێخی کدالة کۆچی دوایی کرد کوڕی یاسین فەرماندەیەکی لە هۆزی لمتونة دانا بۆ سەرکردایەتی سەربازی، سەلاوی گوتی: «عبدالله کوڕی یاسین سەرکردەی هۆزەکانی لە صنهاجة کۆکردەوە و یەحیای کوڕی عومەری لمتونی و عبد الله کوڕی یاسین بوون بە فەرماندە... یەحیا بوو بە سەرکردەی جەنگی، و عبدالله کوڕی یاسینیش بوو بە بەرپرسی فەرمانی ئاین و حوکمەکانی شەرع و زەکات و ئەعشاری لێوەردەگرتن».

موڕابیتون بەردەوام بوون لەدوای فەرماندە سەربازیە نوێیەکەیان کە ئەویش لەژێر فەرمانی عبدالله کوڕی یاسین بوو کە ئاینیان بۆ خەڵك نوێ دەکردەوە.

لە ساڵی (٤٤٦ ک) -هەروەك بەکری باسی دەکات- کوڕی یاسین غەزوەی کرد بۆ سەر أودغست (باشوری مۆریتانیای ئەمڕۆ) کە پێشتر ماڵی پاشای غانا بوو پێش ئەوەی ببێت بە موسڵمان، بەکری گوتی: «کە تێیدا عبدالله کوڕی یاسین پیاوێکی کوشت لە عەڕەب کە لە ئەهلی قەیرەوان بوو کە ناسرابوو بە وەرع و چاکساز و قورئان خوێندن و حەج کردن کە پێیان دەگوت زباقرة، بەڵام کوشتی چونکە لەژێر فەرمانی خاوەنی غانای [بتپەرستی] وحوکمەکەی بوو» [المسالك والممالك].

وە لە ساڵی (٤٤٧ ک) مڕابیتون چوونە ناو سجلماسة (باشوری مەغریبی ئەمڕۆ) هەرچی ستەمکاری هەبوو نەیانهێشت، سەلاوی گوتی: «هەرچی خراپەکاری هەبوو گۆڕیان، مۆسیقا و ئامێرەکانیان پارچە پارچە کرد، و ئەم شوێنەی کە ئارەقی تێدا دەفرۆشرا سوتاندیان، مەکس (پارەیەکە کە لەبازاڕ وەردەگیرا لە سەردەمی نەزانی) و گومرگیان نەهێشت، ئەوەی کە قورئان و سوننەت واجبیان کردبوو کە نەمێنن نەیانهێشت، پیاوێکی لە هۆزی لمتونة کرد بەسەرکردەی

سجلماسة و خۆشی ڕوی کردە بیابان».
وە لە کۆتایی ساڵی (٤٤٧ ک) فەرماندە یەحیای کوڕی عومەری لمتونی کوژرا شێخ کوڕی یاسین براکەی (أبا بکر کوڕی عمر) دانا لە جێگاکەی لە ساڵی (٤٤٨ ک)، ئەویش لە ژێر فەرمانی شارەزا کوڕی یاسین دابوو وەك براکەی، بەردەوام بوون لە جیهاد لەڕێی الله، سەلاوی گوتی: «موڕابیتون چونە ناو شاری أغمات [ڕۆژهەڵاتی مەغریب] ساڵی چوارسەد و چل و نۆ، عبدالله کوڕی یاسین لەوێ مایەوە بۆ ماوەی دوو مانگ تا سەربازەکانی حەوانەوە، پاشان دەرچوو بۆ تادلا و فەتحی کرد و هەرچی سەرکردە هەبوو کوشتیان لە بەنی یفرن و دەستیان گەیشت بە بلقوط المغراوی و کوشتیان... پاشان عبدالله کوڕی یاسین چوو بۆ تامسنا و فەتحی کرد و دەستی گرت بەسەری».
وە عبدالله کوڕی یاسین -بەڕەحمەتی الله بێت زیانێکی گەورەی لەموڕتەددان دا لە کوشتن و سەبیەکردن تا کەسێکی نەزان بەحاڵی موجاهیدان هەواڵەکەی گەیاند بە شێخەکەی، زەهەبی گوتی: «ئەوەی عبدالله کوڕی یاسین کردی بەموڕتەددان هەواڵەکەی گەیشت بە شێخەکەی ئەوەی لا گەورەبوو، نامەیەکی بۆنارد و تێیدا ئینکاری زۆرکوشتن و سەبیەکردنی لێکرد، ئەویش وەڵامی داوە: هەرچی ئینکاری کردنتە لەسەرم لەبەر ئەوەی کە کردم وە پەشیمانیش بۆ تۆ لەسەر ئەوەی کە ناردوتە، تۆ ناردمت بۆ نەتەوەیەك کە نەزان بوون، یەکێکیان کوڕەکەی و کچەکەی دەنارد بۆ شوانی ئاژەڵەکانی، کچەکەی دەهاتەوە و سکی پڕبوو لە براکەی، و ئەوەیان پێ ئاسایی بوو، هیچ شتێك نەبوە هۆی ئەوەی کە ڕایبێن لەسەر ئەمە جگە لە بێغیرەتی نەبێت لەسەر یەکتری، و هەندێك هەندێکیان دەکوشت، هەرچی کردیان کردیان و سنورەکانی الله و ئیسلامیان بەزاند» [تاريخ الإسلام]، بەم شێوەیە کوڕی یاسین وەڵامی کەسێکی داوە کە دور بوو لە ڕوداوەکە و باوەڕی بەوە کردبوو کە خەڵك بۆیان باس کردبوو.
دوای ئەم فتوحاتانە مرابیتون ڕویان کردە غەزوەی هۆزی (برغواطة)ی موڕتەدد بەفەرمانی شێخ و فەقیهیان، سەلاوی دەڵێت: «وە گوتراوە کە براغوطة هۆزێکی زۆربوون گەمژایەتی زۆریان هەبوو لەسەرەتای فەرمانەکەیان کۆبونەوە لەسەر صالح طريف المتنبئ درۆزن، و بەردەوام بوون لەسەر ئەم حاڵەتە گومڕایی و کوفریە تاوەکو ئێستا، کاتێك عبدالله کوڕی یاسین حاڵی ئەم هۆزەی بیست کەلەسەر کوفرن بەواجبی زانی کەوا جیهادی ئەوان پێش هەموو شوێنەکانی تر بخات و سوپای موڕابیتینی بۆ ناردن»، قەدەری الله وا دەبێت کە عبدالله کوڕی یاسین لەم داستانە برینداربێت و پلەی شەهادەت بەدەست بهێنێت لە بەرامبەر ئەم کافرانە لە ساڵی (٤٥١ ک) خاوەنی پەرتووکی «الاغتباط» لەبارەیەوە دەڵێت: «مەغریب ملی کەچ کرد تاوای لێهات فێری زانستەکانی ئیسلام دەبوو کە خەریك بوو لەسەرەتاوە لێی بێبەش بێت».

وەسیەتی کوڕی یاسین
سەلاوی دەڵێت: «کاتێك لەسەرە مەرگی دابوو گوتی: ئەی موڕابیتن، من ئەمرۆ دەمرم وە ئێوە لە خاکی دوژمنتان دان، نەکەن ترسنۆك بن و ناکۆکی بکەن تا لاواز بن و هێزتان بڕوات وە یارمەتی یەکتر بدەن لەسەر حەق و برابن لەپێناو الله، نەکەن ئێرەیی بەیەکتر ببەن لەسەر سەرۆکایەتی بەڕاستی الله ئەوەی بیەوێت پێی دەدات وە کەسانێك دەکات بە جێنشینی لەسەر زەوی لەبەندەکانی بە ئارەزوی خۆی».

کوڕی یاسین ڕۆیشت دوای ئەوەی کەوا بناغەی ئیمارەتی ئیسلامی دامەزراند کە لە ڕوباری سەنیگالەوە دەستی پێدەکرد لە باشورەوە تا دەگەیشتە نزیك مەغریب لە باکور، پاشان گەشەی سەند تا گەیشتە ئەندەلوس لەسەر سنوری فەڕەنسا لای باکوری ئەوەش لەسەر دەستی قوتابیەکەی یوسف کوڕی تاشفین، پاشان بۆ جەرگەی جەنگەڵەکانی ئەفریقیا لەباشور لەسەر دەستی قوتابیەکەی ئەبو بەکری کوڕی عومەر، ڕۆیشت دوای ئەوەی کەوا نەوەیەکی لە موجاهیدان جێهێشت بۆ تەواوکردنی ڕێگاکەی، دوای ئەوەی شەریعەتی ئیسلامی لەناو جێبەجێکردن، الله ڕەحم بە کوڕی یاسین بکات، وە الله بەرەکەت بکاتە سەربازانی خیلافەتی ئەمڕۆ ئەوانەی کەوا خەریکی داپڵۆسینی موڕتەددانی ڕێگرن لە جێبەجێکردنی شەریعەتی الله،وە ئەوە واز لێناهێنن هەرچەندە قوربانی زۆر بوونێت تا ئاین هەمووی بۆ الله بێت.

ئەبو بەکر لمتونی
فەرماندەی بڵاوکردنەوەی ئیسلام لە سودان
لە بەشی پێشوو کەمێك باسی ژیانی نوێکەرەوە عبدالله کوڕی یاسینمان کرد لەدامەزراندنی ئیمارەتێك بۆ موڕابیتە موجاهیدەکان، ئەم پیاوە کە فەزڵی هەبوو لەسەر دامەزراندنی نەوەیەك بۆ هەڵگرتنی ئاڵا دوای خۆی، لەوانە یوسفی کوڕی تاشفین کە ڕوی سوپای موسڵمانانی کردە ئەندەلوس لای باکوریەوە و سەرکەوت بەسەر خاچ پەرستان، وە لەوانە سەرکردە ئەبوبەکری کوڕی عومەر کە لمی بیابانی بڕی و ئەرکی هەڵگرتنی ئیسلام و حوکمی شەریعەتی خستبوە سەر شانی بۆ ئەفریقیا.
ئەوەی مێژووی ئەم پیاوە جیادەکاتەوە بریتیە لە قوربانی دان بەهەموو شتێك بۆ خزمەتکردنی ئاین و نەتەوەکەی، پێداگربوو لەسەر یەکڕیزی و شکۆمەندیان، کوڕی عومەر هەڵنەستا بۆ خزمەتکردنی خۆی و بەرژەوەندیەکانی لەسەر حیسابی نەتەوەکەی و یەکڕیزی، هەروەك زۆر لەوانەی خۆیان پاڵداوە بۆ ئەم نەتەوەیە لە پێشوو و ئێستاشدا.

سەرکردەی سەربازی نوێ
ژیانی کوڕی لمتونە دەستی پێکرد بە زانستخوازی لەسەر دەستی کوڕی یاسین پاشان بۆ سەرکردەی سەربازی سوپاکەی، لە موحەڕڕەمی ساڵی (٤٤٨ ک) ئەبو بەکری کوڕی عومەر بوو بە سەرکردەی سەربازی موڕابیتین لەدوای براکەی یەحیای کوڕی عومەر، وەبەردەوام بوو لە ژیانی جیهادی لەژێر فەرمانی و سەرپەرشتی شارەزا کوڕی یاسین.

غەزوەی ڕافیزەی البجلية
وە لەهەمان ساڵدا لە (٤٤٨ ک) ئەبو بەکری کوڕی عومەر غەزوەی سوسی کرد، و لە ساڵی (٤٤٩ ک)هەریەکە لە ماسة و تارودانت فەتحکران، کە ئەم شارانە لە لانەکانی ڕافیزە بوو لە مەغریب، سەلاوی لە الاستقصا گوتی: «گەڵی ڕافیزەیان لەناو دابوو کە پێیان دەگوترا البجلية، لەسەر ڕەچەڵەکی علی کوڕی عبدالله البجلي ڕافیزی... عبدالله کوڕی یاسین و ئەبوبەکری کوڕی عومەر جەنگیان کردن تا فەتحی شاری (تارودانت عنوة)یان کرد، و زۆریان لێکوشتن، ئەوەی کەماوە گەڕاوە بۆ ناو ڕێبازی سونەت و جەماعەت».

جێگری شێخ کوڕی یاسین ڕێگاکەی تەواو دەکات

دوای دەرکردنی ڕافیزە کوڕی عومەر لەگەڵ شێخەکەی کوڕی یاسین ڕۆیشتن بۆ جەنگی هۆزی (برغواطة)ی موڕتەدد، و لەکاتی ئەم جەنگە خاچ پەرستیە عبداللە کوڕی یاسین کوژرا، ئیمارەتی موڕابیتین بەتەواوی ڕادەستی ئەبوبەکری کوڕی عومەر کرا، سەلاوی دەڵێت: «یەکەم کاری دوای ناشتنی کوڕی یاسین ڕێکردن بوو بۆ براغوطة لەسەر نەخشەی جەنگەکەی، و پشت بەستوو بە اللە لەسەر جیهادیان، زۆری لێکوشتن و کەنیزەکێکی (سبیة) زۆری لێگرتن تا بڵاو بوونەوە لە زەلکاو و حەشارگەکان، و شکۆیانی شکاند و ئەوانی تریش موسڵمان بوون بەموسڵمانبوونێکی نوێ، وە ئەبوبەکری کوڕی عومەر شوێنەواری بانگەوازیانی سڕیەوە و دەستکەوتەکانی کۆکردەوە و دابەشی کرد بەسەر موڕابیتن و گەڕاوە بۆ شاری أغمات»، ئەوە سەرکەوتنێکی ترە لە زنجیرە سەرکەوتنەکانی کوڕی عومەر لەجەنگی ئەهلی گومڕایی و بڵاوکردنەوەی تەوحید، هەر بەوەش دونیا باڵەکانی بۆ ئەبوبەکری کوڕی عومەر کردەوە کە بوو بە تاکە سەرکردەی موڕابیتین.

ئەبوبەکری کوڕی عومەر مەغریب جێدەهێڵێت و ڕودەکاتە بیابان

بەڵام کارەکە بەم ئاسانیە بۆ کوڕی عومەر ناڕوات کە ئەو سەرکردەی مەغریبی فەتحکراوە، دوای ئەم هەموو سەرکەوتنە هەواڵ هات بەوەی کە ڕیزەکان پشێویان تێکەوتوە، سەلاوی دەڵێت: «پاشان نێردراوێك هات لە شاری القبلة و هەواڵی دا بە شپرزەبوونی ڕیزەکان لە بیابان و جیاکاری ڕویداوە لەنێوان خانەوادەکان»، ئا لێرەدا سەرکردە چەند ڕێگایەکی دانا، ئایا یەکێك لە ئامۆزاکانی بنێرێت بۆ چارەسەرکردنی ئەم کێشەیە؟ یان خۆی بڕوات؟ وە ئەگەر خۆی ڕۆیشت ئایا واز لە سەرکردایەتی گەلەکەی دەهێنێت لە مەغریب دوای ئەم هەموو سەرکەوتنە تێیدا؟

لێرەدا پیاوەتی دەردەکەوێت، سەلاوی دەڵێت: «فەرماندە ئەبوبەکر پیاوێکی دونیا نەویست بوو و جەنگی نێوانی موسڵمانانی لا گەورەبوو، پێی ناخۆش بوو کە موسڵمانان لەیەکتری بکوژن، و ئەویش توانای هەبێت لەسەر ڕێگرتنیان کاتێك ئەو سەرکردەیان بوو، خۆی دەرچوو بۆ بیابان بۆ چارەسەرکردنی ئەم کێشەیە»، هەموو شتێکی واز هێنا تەنها لە پێناو اللە.

فەرماندە ڕیزەکان یەك دەخات بۆ جەنگی موشریکەکان

فەرماندە بەرێکەوت بەرەو بیابان و بۆ چارەسەرکردنی کێشە و دامەزراندنی لانەی حوکمی ئیسلام، پاشان دەرچوو بەرەو سودان بەمەبەستی جیهاد و بانگەوازی، ئیبن خەلدون گوتی: «گەیشت بە گەلەکەی و ئەو فیتنەیەی کە تەشەنەی کردبوو کوژاندیەوە، و دەرگایەکی بۆ جیهادی سودان کردەوە، و دەستی گرت بەسەر نەوەد کاروان لە شارەکەیان»، تەنها چاکسازی نێوان گەلەکەی لا گرنگ نەبوو بۆیان بەڵکو کردی بەلانەی غەزوەی سوپای موسڵمانان بۆ غەرپی ئەفریقیا و دامەزراندنی حوکمی ئیسلام تیایدا.

سەلاوی گوتی: « گەشتی ئەبوبەکری کوڕی عومەر بۆ بیابان لە مانگی ذي القعدة ساڵی چوارسەد و پەنجاو سێ بوو، کاتێك گەیشت پێیان کێشەیانی چارەسەر کرد و کارەکانی بۆ ڕێکخستن و سوپایەکی گەورەی کۆکردەوە بۆ غەزوەی سودان و دەستی گرت بەسەر نەوەد کاروان».

ئەبوبەکری کوڕی عومەر کافرەکانی بیابان ملکەچ دەکات

سەلاوی لەشوێنێکی تر باسی ئەوە دەکات کە ئەبوبەکری کوڕی عومەر جەنگی شانشینی (غانة)ی کرد، ئیسلامی لەوێی و دەوروبەری بڵاو کردەوە: «پاشان ئەهلی غانة دەسەڵاتیان لاواز بوو کارەکەیان کۆتایی پێهات بوون بەسەد پارچە، وە فەرمانی دەمامکدارەکانی دەوروبەر توند بوو لە بەرەی باکور کە لەدوای ئەوانەوە بەربەر دێت، فەرماندە ئەبوبەکر بەرێکەوت بۆیان»، وە سەلاوی گوتی کە ئەبو بەکری کوڕی عومەر ئەم شارانەی هەموو فەتح کرد بە سێ مانگ، «وە زۆریان موسڵمان بوون».

واز لە ئیمارەتی مەغریب دەهێنێت بۆ کوڕی تاشفین و خۆی دەڕوات بۆ سودان

مێژوو نوسەکان باسی ئەوەدەکەن کە ئەبوبەکری کوڕی عومەر گەڕاوە بۆ مەغریب دوای ئەوەی کە بینی ئامۆزاکەی یوسفی کوڕی تاشفین فتوحاتێکی زۆری کردوە، ناکۆکی نەکرد لەگەڵی بەڵکو دابەزی بۆی، و خۆی گەڕاوە بۆ بیابان، وە سەلاوی لە (الاستقصا) باسی وەسیەتی کوڕی عومەر دەکات بۆ کوڕی تاشفین، دەڵێ: «ئەبوبەکر گوتی: من تۆم لە شوێنی خۆم دانا کە من بەرپرسم لێی، لە اللە بترسە لەسەر موسڵمانان و خۆم و خۆتیش ڕزگاربکە لەئاگر، نەکەی هیچ فەرمانێکی ژێردەستەکەت لەدەست بدەی چونکە تۆ بەرپرسی لێیان».

لمتونی شەهید دەبێت لە سودان

دوای ئەوەی کوڕی عومەر وەسیەتی ئامۆزاکەی دەکات دەگەڕێتەوە بۆ بیابان بۆ جیهادی کافرانی ئەفریقیا، سەلاوی گوتی: «بەردەوام بوو لەسەر جیهادی کافرانی سودان تا شەهید بوو بە تیرێکی ژەهراوی لە شەعبانی ساڵی (٤٨٠ك) دوای ئەوەی کە دەستی گرت بەسەر تەواوی بیابان پاش دەستگرتنی بەسەر چیای الذهب لە سودان»،

بەم شێوەیە پەڕەکانی یەکێك لە سوارچاکەکانی ئیسلام داخرا، کە خۆشی دونیا و سەرکردایەتی نەویست، اللە باشتری بۆ ئەو ویست، ئیبن کەثیر گوتی: «کەسانێکی زۆر لە ژێر دەستی کۆدەبوونەوە کە لەژێر دەستی پاشاکانی تر کۆنەدەبونەوە، ئەگەر جەنگی بکردبایە ئەوە پێنج سەد هەزار کەس بۆی کۆدەبویەوە، کە پێیان وابوو گوێڕایەڵی واجبە، لەگەڵ ئەوەش حدودەکانی اللە ی جێبەجێدەکرد و حەڕام کراوەکانی ئیسلامی دەپاراست، و خەڵکی فێری شەرع دەکرد، کە خۆشی بیروباوەڕو ئاینێکی تەندروستی هەبوو، وە دۆستایەتی هەبوو بۆ دەوڵەتی عەباسی».

ڕەحمەتی اللە لەسەر شێخی موجاهیدی شەهید -بإذن اللە- ئەبوبەکر لمتوني، و بانگەواز و جیهادی لێوەرگرتبێت، و نەوەکانی سەربخات لە سەربازانی خیلافەت لە غەرپی ئەفریقیا و باکوری ئەفریقیا و بیابان، کە دەڕۆن بۆ دامەزراندنی ئاینی اللە لەم شوێنانەی بەدەستیانە و هەڵدەستن بەلابردنی هەموو شوێنەوارەکانی شیرك، وە اللە فەتح و تەمکینیان پێببەخشێت.

ئوممەتەكەم
بەئێوە زۆر دەكەم

مەبەستی ئیسلام لە داواكردنی منداڵ زۆرە، كە گرنگترینیان زۆربوونی ژمارەی موسڵمانانە بۆ بەهێزكردنی ئوممەت، بەڕاستی شەریعەت پڕە لە دەقە پاڵپشتەكان بۆ ئەمە و هاندەرە لەسەری.

بەدرێژایی ژیان داواكردنی منداڵ لە ڕێبازی پێغەمبەران بووە؛ ئەوە پێغەمبەر زەكەریایە -سەلامی لەسەر- دوعا لە پەروەردگاری دەكات لە زۆر شوێنی قورئان، داوای پاشایەتی و دەسەڵات ناكات، وە داوای زێڕ و زیو ناكات، بەڵكو داوای نەوەیەكی چاك دەكات، هەستا بەنوێژ و پاڕانەوە بە نهێنی و دەیگوت: {پەروەردگارم بەڕاستی ئێسكەكانم لاواز بوون و سەرم تەواو سپی دایگرتوە و هەرگیز لە پاڕانەوەكانم بەرامبەرت نائومێد نابم، بەڕاستی من ترسام كە خزم و كەسانم دوای من سەرگەردان بن و هاوژینەكەشم نەزۆكە و منداڵی نابێت بەهرەمەندمان بكە بە منداڵێك ببێت بە میراتگری من و نەوەی یەعقوب و تۆش لێی ڕازی بە} [مریم: ٤-٦]، وە گوتی: {پەروەردگار بەهرەمەندم بكە بە نەوەیەكی چاك و پاك بەڕاستی تۆ گوێگر و وەڵامدەرەوەی دوعاكانی} [آل عمران: ٣٨]، وە هەروەها گوتی: {ئەی پەروەردگار بە تەنیا مەهێڵەوە وە خۆت چاكترین زاتێكی لە پاش من و هەموو مردوویەك دەمێنیتەوە} [الأنبياء: ٨٩].

ئەوە خێزانی عیمرانە كە داوای منداڵی لە الله كرد وە الله مەریەمی پێبەخشی و كردی بە ئایەتێك بۆ جیهان، و لەمەریەمەوە عیسای پێبەخشی و كردی بە پێغەمبەر و ئولول عەزمەكان، سەلامی الله لەسەر هەموویان.

ئەوە بەزۆربوونی ژمارەی موسڵمانان، كوفر كەم دەكات و ئاین بەرز دەبێتەوە، كافرەكان دەركیان كردوە بەم هاوسەنگییە كە لای بێئاگا ئەمە ئاشكرا نییە، بۆیە دەبینین لە كارە پێشینە و سەرەكیەكانیان لە هەموو جەنگەكانیان لەسەر ئیسلام و موسڵمانان بەئامانجگرتنی ئافرەتان و منداڵانە، بۆ لەناوبردنی خاكەكە و چاندن تیایدا، ئافرەت ناونەنراوە بە كێڵگە تەنها لەبەر ئەوە نەبێت كە كێڵگەی بەرهەمهێنانی منداڵە، ئەوە سیاسەتی دوژمنی قین لەدڵە و گرنگترین شت لای سڕینەوەی «لا إله إلا الله» یە لەزەوی، هاوار بۆی هاوار، نەتەوەی محمد -صلى الله عليه وسلم- نەتەوەیەكە لەدایك دەبێت و نەزۆك نین، ئەوە بەم شێوەیە دەبێت تا الله زەوی و ئەوەی كە لەسەریەتی دەیكات بە میرات بۆیان.

بەڵام هەندێك ئافرەت سیاسەتی دوژمن نازانێت لەجەنگیان بۆ سەر موەحیدەکان، وە نازانن کە بەلەدایك بوونی هەرمنداڵێکی موسڵمان درێکێك دەچێندرێت بە گەروی کافران، وە خەنجەرێك دەدرێت لە دڵی شیرك، وە بەزۆربوونی ژمارەی موسڵمانان گەروی خراپەکاران دەگیرێت و ئالایان تێك دەشکێت و دەنگی پیاوچاکان بەرز دەبێتەوە، سیاسەتی دیاریکردنی ژمارەی منداڵ شتێکی پوچە و هاتۆتە ناو نەتەوەکەمان کە دوژمن هەر ئەوەی دەویست، تا ژمارەی موسڵمانان کەم بێت و توانایان لاواز بێت.

بەڕاستی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- فەرمانی کردوە بە زۆر بوونی ڕەشایەتی موسڵمانان، هەروەك هاتوە لە معقەلی کوڕی یەسار، گوتویەتی: «پیاوێك هات بۆ لای پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- گوتی: من ئافرەتێکی جوان و خاوەن ماڵم دەستکەوتوە، بەڵام منداڵی نابێت، ئایە بیخوازم؟ فەرمووی: (نەخێر)، پاشان جارێکی تر هاتەوە بۆلای و ڕێگری لێکرد، پاشان جاری سێیەم هاتەوە و ڕێگری لێکرد، فەرمووی: (ئەوانە بخوازن کە خۆشەویستن و منداڵیان دەبێت بەڕاستی نەتەوەکەم بە ئێوە زۆر دەکەم)» [رواه أبو داود وابن حبّان].

هەروەك پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- دوعای بۆ ئەنەسی کوڕی مالیك کرد بە زۆربوونی منداڵ و بەرەکەت تێیدا و فەرمووی: (ئەی پەروەردگارا ماڵ و منداڵی زۆ بکە، و بەرەکەت بخە ناو ئەوەی کە پێت داوە) [متفق علیه].

وە ئەحمەد لە موسنەدەکەی گێڕاویەتیەوە لە ئەنەسەوە کە گوتی: «کچەکەم پێی گوتم کە لەنەوەی من سەد و بیست و قسورێك ناشتران، وە من لەهەموو ئەنصارەکان خاوەنی سامانتر بووم».

ئەحنەفی کوڕی قەیس چوە لای مەعاویە الله لێی ڕازی بێت کاتێك یەزید لای بوو کە سەیری دەکرد بەسەرسوڕمانەوە گوتی: «ئەی باوکی بەحر چی دەڵێی سەبارەت بە منداڵ؟ گوتی: «ئەی پێشەوای باوەڕداران ئەوان کۆڵگەی پشتمانن، و بەرهەمی دڵمانن، و ڕۆشنایی چاومانن، بەهۆیانەوە جەنگی دوژمن دەکەین، وە ئەوان جێنشینمانن، بۆیان ببە بە خاکێکی نەرم، ئاسمانێکی سێبەردار، ئەگەر داوایان کرد بیاندێ، ڕێگریان مەکە لەخۆشی تا بچن بۆلای کەسانی نزیك لێت، و خۆشیان نەوێیت، وە هیواخوازی مردنت بن، گوتی: لەدەورت گەڕێم ئەی باوکی بەحر! ئەوان ئەوانن هەر چۆن باست کردن».

لێرەوە نابێت ئەو سیاسەتە لەبیر بکەین کە دوژمنانی الله دایان ناوە کە بریتیە لە دواخستنی زەواج و خوشکی موسڵمانی لێ ئاگادار دەکەینەوە، ئەوە پیلانێکی کافرانە ئەوانەی دەیانەوێت ئافرەتە موسڵمانەکان دوربخەنەوە لە ژیانی ڕاستەقینەیان، وە ئەوان دروست بوونە بۆ تەوحیدی الله و بەتەنها گرتنی لە عیبادەتەکان، پاشان بۆ خزمەتکردنی ئاین ئەوەندەی کە الله بۆیان ئاسان بکات، وە لەوانە هاوسەرگیری و منداڵ و پەروەردەکردن.

ئەگەر ئافرەتی موسڵمان بزانێت چەند چاکە هەیە لە هاوسەرگیری کردنی زۆر لەگەڵ بونی نیەتی زیادکردنی ڕەشایەتی و خستنەوەی منداڵی چاك کە چاك دەبێت لەگەڵی و دوعا بۆ خۆی و باوکی دەکات تا دوای مردنیشیان، هەروەك پێغەمبەر، صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (ئەگەر مرۆڤ مرد هەموو کردارەکانی دەوەستێت جگە لە سیان نەبێت: چاکەیەك کە بەردەوام بێت، یان زانستێکی بەسود، یان منداڵێکی چاك کە دوعای بۆ بکات) [رواه مسلم عن أبي هريرة].

وە صلی الله علیه وسلم فەرموویەتی: (الله -عز وجل- پلەی بەندەی چاك لەبەهەشت بەرزدەکاتەوە، دەڵێت، ئەی پەروەردگار، ئەم چاکانەم لەکوێ بوە؟ دەفەرمووێت: بە داوای لێخۆشبوون بۆت لەلایەن منداڵەکەتەوە) [رواه أحمد وابن ماجه عن أبي هريرة].

بەڕاستی بوخاری لەصەحیحەکەی دا بابێکی داناوە بەناوی: «بابی داواکردنی منداڵ بۆ جیهاد».

لە ئەبو هورەیرەوە گێڕدراوەتەوە کە ڕەسول الله -صلی الله علیه وسلم- فەرموویەتی: (سولەیمانی کوڕی داود، سەلامی الله لەسەر هەردووکیان گوتی: ئەم شەو دەچم بۆ لای سەد ئافرەت، یان نەوەد و نۆ هەریەکەیان سوارچاکێکیان دەبێت بۆ جیهادی ڕێی الله؛ هاوڕێکەی گوتی: ان شاء الله؛ سولەیمان نەی گوت، تەنها یەك ئافرەت منداڵێکی ناتەواوی بوو، سوێند بەوەی کە گیانی منی بەدەستە، ئەگەر بیگوتبایە: ان شاء الله، ئەوە هەموویان دەبوون بەسوارچاکی جیهاد).

ئەگەر ئافرەتی موسڵمان بزانێك کە ئەوە بۆ سەرخستنی ئاین، وتوڕەیی کافرانە، بەرەو ڕوی ئەم کارە دەهات نەوەك پشتی تێبکات، بەڵکو ببن بەوانەی کە {هەر هەنگاوێك دەیهاوێن بێ باوەڕان توڕە بکات و هەر زیانێك لە دوژمنان بدات ئیلا الله چاکەیان بۆ دەنوسێت} [التوبة: ١٢٠].

با ئافرەتی موسڵمان وردبێتەوە لە گوتەی عومەر، الله لێی ڕازی بێت: «سوێند بە الله من زۆر لەخۆم دەکەم لە جیماع کردن؛ بەڵکو نەوەیەکم ببێت کە ویردی الله بکات» [رواه البيهقي في الكبرى].

بەڵکو شوکردنی کچان لە تەمەنێکی کەمەوە لای یاسا تاغوتیەکان لەهەندێك دەوڵەتی بەناو ئیسلامی بە تاوان دادەنرێت، بەڵام لە شەریعەتی ئیسلامی، حەلال ئەوەیە کە الله حەلالی کردوە، و حەڕامیش ئەوەیە کە الله حەڕامی کردوە، وە عائیشە فەرموویەتی: «پێغەمبەر منی خواست کە تەمەنم شەش ساڵ بوو، چوین بۆ مەدینە چوین بۆ ماڵی بەنی حاریثی کوڕی خەزرەج، خۆم دەپاراست لەگەرمی قژم کەوت، قژم درێژبوو تاسەر شانەکانم دەهات ئینجا ئوم ڕومان هات بۆلام، من خەرێکی یاری بووم، هاوڕێکانم لەگەڵم بوون، بانگی کردم و منیش چووم، نەمدەزانی چی دەوێت لێم دەستی گرتم و منی ڕاگرت لەبەر دەرگایەك، من هەناسە بڕبوم تا کەمێك ئارام بومەوە، پاشان هەندێك ئاوم هێنا و بەسەر دەم وچاو و سەرم داکرد، پاشان منی کردە ژورەوە، بینیم کە چەند ئافرەتێکی ئەنصار لەوێ بوون، گوتیان لەسەر خێر و بەرەکەت، وە لەسەر بەختێکی باش، منی دا بە ئافرەتە ئەنصارەکان، هیچ نەیترساندم جگە لەهاتنە ژورەوەی پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم-، منیان ڕادەستی ئەو کرد، کە ئەو کات من تەمەنم نۆ ساڵان بوو» [رواه مسلم].

هەر کاتێك ئافرەتی موسڵمان ئەوەی زانی، ئەوە قسەی خراپ فڕێ دەدات، و دەمێنێتەوە بۆ زیاد کردنی بێچوە شێرەکان و ئامادەکردنیان، ماڵ دەکاتە لانەیەك بۆیان، لەسەر نەتەوەی ئیبراهیم شیرێکی صاف و پاکیان پێدەدات، و تەوحیدیان پێنۆش دەکات، دەیانجولێنێت بۆ دۆستایەتی، تەواویان دەکات بە دوژمنایەتی کافران، پاشان دەرگای لانەکەیان لەسەر دەکاتەوە، و دڵەکانیان ئەوەی خواردوە: {توند لەسەر کافران و بەڕەحمن لەنێوان خۆیان} [الفتح: ٢٩].

{ملکەچن بۆ باوەڕداران و توندن لەسەر کافران جیهاد دەکەن لەڕێی الله و لە لۆمەی لۆمەکاران ناترسن} [المائدة: ٥٤].

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين.

چالاکیه

سەربازی و ئەمنیەکان

لەگەڵ بەردەوام بوونی جەنگی سەربازانی خیلافەت بۆ سەر هێزەکانی کوفر، چاو دەخەینە سەر هەندێك لە چالاکیەکان کە موجاهیدان جێبەجێیان کردوە و سەرکەوتوو بوونە لە فراوان کردنی دەسەڵاتی خیلافەت و ترساندن و تیاچوون و زەلیل بوونی دوژمنانی الله، وە ئەو کردانەش بەشێکی کەمن لە کردە زۆرەکان کە دەوڵەتی ئیسلامی لەبەرە جیاکان جێبەجییان کردوە لە ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا لە میانەی هەفتەکانی ڕابردوو.

جەنگی سەر تورکیا:

لە حەوتی مانگی ڕەبیعی یەکەم، شەهادەت خواز ابو أنس المنبجي و أبو عمر الهاشمي -الله لەهەردووکیان وەربگرێت- سەیارە بۆمب ڕێژکراوەکانیان تەقاندەوە بەسەر دوو گردبوونەوەی گروپە مورتەددەکان و سوپای تورکی مورتەدد لە نزیك گوندی «وقاح» و«الكفير» لە ڕۆژئاوای شاری باب، کە بووە هۆی تێك شکاندنی تانکێك و پەکخستنی سیانی تر لە سوپای تورکی مورتەدد، و کوژرانی ژمارەیەك لێیان، دوای کردە شەهادەت خوازیەکان هێرشی سەربازانی خیلافەت دەستی پێکرد بۆ سەر گوندی «الكفير»، ئەنجامی هێرشەکە بریتی بوو لە تێك شکاندنی دوو ئامێر و بەدەست کەوت گرتنی سیان و کوژرانی سێ مورتەدد، و موجاهیدان گەڕانەوە پێگەکانیان بەسەلامەتی.

لە نۆی مانگی ڕەبیعی یەکەم، کردەیەکی شەهادەت خوازی لە گردبوونەوەیەکی سوپای تورکی و گروپە مورتەددەکان دەدات لە نزیك گوندی «براتة» لە ڕۆژئاوای شاری باب، هەروەك موجاهیدان توانیان تانکێکی سوپای تورکی پەکبخەن بە بۆمبێکی چێندراو و سەیارەیەکی دەبڵ تێك بشکێنن لە گوندی «الدانا» بە هاوەن.

وە لە یانزەی مانگی ڕەبیعی یەکەم، دوو برای شەهادەت خواز ابو عبدالرحمن الشامي و ابو احمد السمراوي -الله لەهەردووکیان وەربگرێت- توانیان زیان لە گروپە مورتەددەکان و سوپای تورکیای مورتەدد بدەن، کاتێك برای شەهادەت خواز ابوعبدالرحمن سەیارە بۆمب ڕێژکراوەکەی تەقاندەوە بەسەر گردبوونەوەکانیان لە گوندی «الأزرق» لە ڕۆژئاوای شاری باب، کە بووە هۆی لە ناوچوونی زیاتر لە ١٤ مورتەدد و بریندار بوونی هەندێکی تر و تێك شکاندنی سێ ئامێر، وە برای دووەم توانی بگاتە شوێنی قایمکاری مورتەددان لە گوندی «الزرزور» لە ڕۆژهەڵاتی شار، و سەیارە بۆمب ڕێژکراوەکەی تەقاندەوە بەسەریان، کە بوە هۆی لەناوچوون و بریندار بوونی ژمارەیەك مورتەدد و پەك خستنی چەندین ئامێری سەربازی، هەروەك تانکێکی سوپای تورکی مورتەدد پەکخرا دوای بەئامانج گرتنی بە موشەکێکی ئاراستەکراو لە هەمان گوند.

شوێنەواری هێرشی سەر ئاهەنگە خاچ پەرستیەکەی ئەستەنبۆڵ

وە لە دوانزەی مانگی ڕەبیعی یەکەم، سەربازانی خیلافەت توانیان کە دوو تانکی سوپای تورکی مورتەدد تێك بشکێنن و سێیەمیش پەك بخەن بە هۆی بەئامانج گرتنیان بە موشەکی ئاراستەکراو و گولە هاوەن لە ڕۆژئاوای شار.

وە لە پانزەی مانگی ڕەبیعی یەکەم، ڕاوچیانی زرێپۆش لە دەوڵەتی ئیسلامی توانیان کە تانکێکی سوپای تورکی مورتەدد تێك بشکێنن و یەکێکی تریش پەك بخەن دوای بە ئامانج گرتنیان بە موشەکی ئاراستەکراو لە ڕۆژئاوای شاری باب.

وە لە شانزەی مانگی ڕەبیعی یەکەم، موجاهیدان توانیان دوای ڕوبەڕوبونەوە لەگەڵ سوپای تورکی مورتەدد و گروپە مورتەددەکان هەڵبکوتنە سەر گوندی «العجمي» لە باکوری ڕۆژهەڵاتی شاری باب، دوای ئەوە یەکێك لە سوارچاکانی شەهادەت -اللە لێی وەرگرتبێت- دەرچوو و سەیارە بۆمب ڕێژکراوەکەی تەقاندەوە بەسەر گردبوونەوەی مورتەددان لە نزیك گوندی «قنیفذ».

وە لە بیست ویەکی مانگی ڕەبیعی یەکەم، سەربازانی خیلافەت توانیان کە تانکێك و سەیارەیەکی BMP سوپای تورکی تێك بشکێنن بە دوو موشەکی ئاراستەکراو لە ڕۆژئاوای شار.

وە لە بیست و سێی مانگی ڕەبیعی یەکەم، ڕاوچیانی زرێپۆش لە دەوڵەتی ئیسلامی دوو زرێپۆشی سوپای تورکیای مورتەددیان تێك شکاند بە دوو موشەکی ئاراستەکراو لە ڕۆژئاوای شاری باب، وە لەهەمان ڕۆژدا، نوسینگەی ڕاگەیاندنی ویلایەتی حەلەب هەڵسا بە بڵاوکردنەوەی ئیسدارێك بە ناونیشانی «درع الصلیب» تێیدا دوو لە ئەندامەکانی تورکیای مورتەدد دەسوتێندرێن کە تورکیا خۆی سەرکردایەتی هەڵمەتی ناسراو بە «درع الفرات» دەکات، لە شوێنی گەورەکەیان ئەمریکای خاچ پەرست، دژی موسڵمانان لە ویلایەتی حەلەب، وە لەو ئیسدارە پەیامێك ئاراستەی حکومەتی تورکیا دەکرێت و بەڵێنی دوبارە کردنەوەی دیاردەی سوتانیان پێدەدەن بەزیندوویی ئەگەر بەردەوام بن لە بۆردومان کردنی خاکەکانی دەوڵەتی ئیسلامی.

وە لە دووی مانگی ڕەبیعی کۆتایی، سەربازێکی خیلافەت لە بەناوبانگترین یانەی شەوانەی دا لە ئەستەنبۆڵ کە گاورەکان ئاهەنگیان تێدا دەگێڕا بەهۆی جەژنە بت پەرستیەکەیان، هێرشی کردە سەر موشریکەکان بە نارنجۆکی دەستی و چەکی ڕەشاش، و دروێنەی ١٥٠ی لێکردن لە کوژراو و بریندار، وەك تۆڵە سەندنەوەیەك بۆ ئاین و وەڵامدانەوەی فەرمانی پێشەوای باوەڕداران لە بەئامانج گرتنی تورکیای خزمەت کاری خاچ.

ویلایەتی بەغداد:

لە پێنجی مانگی ڕەبیعی یەکەم، مەفرەزەیەکی ئەمنی سەربازانی خیلافەت توانی ئۆتۆمبێلێکی بۆمبڕێژکراو ڕابگرێت و بیتەقێنێتەوە لە ناوەڕاستی مۆڵگە و گردبوونەوەکانی ڕافیزە مورتەدەکان لە ناوچەی «الصدر» لە ڕۆژهەڵاتی بەغداد، لە ئاکامدا بووە هۆی تیاچوونی شەست مورتەدد و بریندار بوونی بیستی تر.

وە لە یانزەی مانگی ڕەبیعی یەکەم، یەکێك لە مەفرەزە ئەمنیەکان توانی ئۆتۆمبێلێکی بۆمبڕێژکراو لە لای گردبوونەوەیەکی ڕافیزە مورتەدەکان ڕابگرێت لە ناوچەی «الباویە» لە ڕۆژهەڵاتی بەغداد، ئینجا لە دوورەوە تەقێنرایەوە، بووە هۆی تیاچوون و بریندار بوونی هەشتا ڕافیزی بە لایەنی کەم، هاوکات مەفرەزەیەکی تریش توانی دوو بۆمب بچێنێت لە ناوچەی «أبو دشیر» لە باشووری بەغداد، و بیتەقێنێتەوە بە گردبوونەوەیەکی ڕافیزە جا نزیکەی بیست مورتەدیان لێ کوژراو و بریندار بوو.

وە لە ڕۆژی یەکەم لە مانگی رەبیعی کۆتایی، أبو نواف العراقی وأبو عبد الملك العراقی -اللە تعالی لێیان وەربگرێت- دەرچوون و گردبوونەوە و مۆڵگەکانی ڕافیزە مورتەدەکانیان بەئامانج گرت لە ناوچەی «السنك» لە ناوەڕاستی شاری بەغداد، ئینجا تەکبیریان کرد و چاکەتە بۆمبڕێژکراوەکانیان تەقاندەوە بەدوای یەکدا، لەئاکامدا بووە هۆی لەناوچوون و بریندار بوونی زیاتر لە سەد مورتەدد، و خاپوورکردنی چەند مۆڵگەیەکیان، هاوکات مەفرەزەکانی بۆمبڕێژکردن توانی ئۆتۆمبێلێکی بۆمبڕێژکراو ڕابگرێت و بیتەقێنێتەوە بە گردبوونەوەیەکی تری ڕافیزە مورتەدەکان لە نزیك بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی «بغداد الجدیدە» لە ڕۆژهەڵاتی شارەکە، لە ئاکامدا بووە هۆی تیاچوونی نۆ کەس و بریندار بوونی حەڤدەی تر.

شوێنەواری جەنگی موسڵ لە نەخۆشخانەی سەلام

ویلایەتی نەینەوا:

لە شەشی رەبیعی یەكەم، برای شەهادەتخواز أبو خطاب العراقی -الله لێی وەربگرێت- دەرچوو بەرەو گردبوونەوەكانی سوپای ڕافیزی و میلیشیاكانی لە گەڕەكی (البريد) لە باكووری ڕۆژهەڵاتی موصل و ئۆتۆمبێلە بۆمبڕێژكراوەكەی تەقاندەوە بەسەریاندا، لە ئاكامدا بووە هۆی تێكشكاندنی دەبابەیەك لە جۆری ئەبرامز و دوو شۆفڵ و تیاچوونی هەشت ئەندام و بریندار بوونی ژمارەیەكی تر، وە لە لایەكی ترەوە چوار لە سوارچاكانی شەهادت أبو خطاب المصلاوی وأبو أحمد الشامی وأبو سلمه الشامی وبتّار الموصلی -الله لێیان وەربگرێت- بە ئۆتۆمبێلە بۆمبڕێژكراوەكانیان دەرچوون بەرەو گردبوونەوەكانی موڕتەددان لە نزیك نەخۆشخانەی (السلام) لە باشووری ڕۆژهەڵاتی موصل و بەسەریاندا تەقاندیانەوە، لە ئاكامدا بووە هۆی تیاچوونی نزیكەی سی و پێنج ئەندام و تێكشكاندنی پێنج ئامێر لە جۆری BMP ، و ئامێرێكی شۆفڵ و ئامێرێكی هەمەڕ و تێكشكاندن و پەكخستنی ژمارەیەك ئامێری جۆراوجۆر، دوای ئەوە پێكدادان لەگەڵیاندا ڕوویدا بە چەكی جۆراوجۆر و چوار ئەندام لەناوچوون یەكێكیان بە قەناص و بریندار بوونی هەندێكی تر، وە پەكخستنی دوو ئامێر لە جۆری هەمەڕ و ئامێرێكی MP و بە غەنیمەت گرتنی یەكێكی تر.

وە لە ڕۆژی حەوتەمی رەبیعی یەكەم، برای شەهادەتخواز أبو حمزه العراقی -الله لێی وەربگرێت- توانی «كردەیەكی شەهادەتخوازی» ئەنجام بدات لە ناوەڕاستی پاشماوەكانی سوپای ڕافیزی و میلیشیاكانی لە نزیك نەخۆشخانەی (السلام) لە باشووری ڕۆژهەڵاتی موصل، لە ئاكامدا بووە هۆی تێكشكاندنی ژمارەیەك ئامێر و لەناوچوون و بریندار بوونی ژمارەیەك لە موڕتەدان، هەروەها نزیكەی بیست ئەندام لەناوچوون و چل و پێنجی تر بریندار بوون و هەشت ئامێر لە جۆری BMP تێكشكا، وە پێنج ئۆتۆمبێل لە جۆری هەمەڕ و تانكێك لە جۆری ئەبرامز دوای پێكدادان بە چەكی جۆراوجۆر لەگەڵ كەرتە گەمارۆدراوەكانیان، هەروەها سەربازانی خیلافەت هەڵسان بە پێكدادان لەگەڵ كاروانێك لە نزیك كەرتی گەڕەكی (سومر) كە هەوڵی پێشڕەوی كردنیدا بۆ یارمەتی دانی گەمارۆدراوەكان لە ئاكامدا بووە هۆی لەناوچوونی نزیكەی دە ئەندام و بریندار بوونی ژمارەیەكی تر، لەو لاوەش لە كاتێكی گونجاودا برای شەهادەتخواز أبو إسلام الشامی -الله لێی وەربگرێت- توانی ئۆتۆمبێلە بۆمبڕێژكراوەكەی بتەقێنێتەوە لەسەر كاروانێكی سوپا و میلیشیا ڕافیزییەكان لە گەڕەكی «الوحده» لە باشووری ڕۆژهەڵاتی موسڵ، جا سێ ئامێری لە جۆری هەمەڕ تێكشكاند و هەشت موڕتەددی كوشت و ژمارەیەكی تری بریندار كرد، دوای ئەوە پێكدادان ڕوویدا بە چەكی جۆراوجۆر، لە ئاكامدا بووە هۆی سوتانی سێ ئامێر لە جۆری BMP ، میحوەری ڕۆژهەڵاتیش پێكدادانی لەگەڵ موڕتەددان بەخۆیەوە بینی و بووە هۆی كوژرانی بیست و یەك موڕتەدد و تێكشكاندنی ئامێرێكی هەمەڕ و پەكخستنی یەكێكی تر، هەروەها بیست و یەك ئەندام لە سوپای ڕافیزی میلیشیاكانی لەناوچوون بە قەناص لە گەڕەكی «الإخاء»، و دەوروبەری گەڕەكەكانی (الشيماء والانتصار والنور).

ویلایەتی حمص:

وە لە هەشتی مانگی ڕەبیعی یەكەم، سەربازانی خیلافەت توانیان كە دوای پێكدادانێكی توند لەگەڵ سوپای نوصەیری و چەكدارەكانی، دەست بگرن بەسەر هەشت بازگە لە ناوچەی «شاعر» و«حویسیس»، كە بوە هۆی كوژرانی زیاتر لە پەنجا موڕتەدد، و بەدەست كەوت گرتنی سێ تانك و تۆپ هاوێژێكی قورس و بنكەیەكی موشەكی «كۆنكۆڕس» لەگەڵ ژمارەیەك لە موشەك بە زیادەی چەك و زەخیرەی جۆراوجۆر.

وە لە نۆی مانگی ڕەبیعی یەكەم، سەربازانی خیلافەت لە ڕۆژی هەینی بەردەوام بوون لە غەزوە پیرۆزەكەیان دژی سوپای نوصەیری و چەكدارەكانی و دەستیان گرت بەسەر پێگە و دامەزراوەی گرنگ، كاتێك سەربازانی خیلافەت دەستیان گرت بەسەر كۆمپانیای «المهر» بۆ غاز لە باكوری ڕۆژهەڵاتی فرۆكەخانەی تیفۆڕی سەربازی لە ڕۆژئاوای شاری تەدموڕ، ئەوەش دوای ئەوەی توانیان دەست بگرن بەسەر هەردوو تەپۆلكەی البرج و المهر و بازگەی الإرتوازية لە دەوروبەری كۆمپانیا، وە سوپای نوصەیری كاروانێكی سەربازی نارد لە شاری تەدموڕەوە بۆ گەڕاندنەوەی تەپۆلكەكانی دەوروبەری كۆمپانیا، بەڵام سەربازانی

بنکەیەکی سەربازی نوصەیری کە تازە ئازاد کرا لەلایەن خیلافەت

خیلافەت بەرپەرچیان دانەوە، و ئینغیماسیەکان لە چەندین شوێنەوە هێرشیان بۆیان کرد، کە بوە هۆی کوژرانی زۆرێك لە مورتەددان و هەڵاتنی ئەوانی تر، وە موجاهیدان شوێنی ئەوانە کەوتن کەڕایان کرد لە کاروانەکە و پێیان گەیشتن و هەمویان کوشتن، وە لەکاتێکدا کە سەربازانی خیلافەت لای باشور گەیشتن بە ناوچەی «جحار» و دەستیان گرت بەسەر پانزە بازگە لە ناوچەی نێوان المهر و الجحار، و کێڵگەی غازی حجار، لەگەڵ تەپۆلکەکانی دەوروبەری، وە لەناوچەی جەزەل، لە باکوری ڕۆژهەڵاتی جحار، سەربازانی خیلافەت دەستیان گرت بەسەر پێنج بازگەی نوێی سوپای نوصەیری، هەروەك دەستیان گرت بەسەر تەواوی کێڵگەی «جزل» نەوتی و ناوچەکانی دەوروبەری، کە دروێنەی ڕوبەڕوبونەوەکان بریتی بوو لە تیاچوونی نزیکەی سەد و دوانزە مورتەدد لە سوپای نوصەیری، هەروەك الله موجاهیدانی بەهرەمەند کرد بە دەستکەوت گرتنی سێ تانك و ڕاجیمە و موشەك و تۆپ هاوێژی مەیدانی و دۆشکە و بڕێك زەخیرە.

وە لە دەی مانگی ڕەبیعی یەکەم، سەربازانی خیلافەت هێرشێکی بەرفراوانیان کردە سەر سوپای نوصەیری لە چەندین قۆڵەوە بۆ سەر پێگەکانی ڕژێمی نوصەیری لە دەوروبەری شاری «تەدمور» وە لەمیانەی ڕوبەڕوبونەوەکان توانیان دەست بگرن بەسەر پێگەی نوێ، لە قۆڵی باکوری شار موجاهیدان دەستیان گرت بەسەر تەواوی ناوچەی «حویسیس» و تەپۆلکەکانی «المدفعیة» و«الأبراج»، لەگەڵ چیاکانی «الطار» و«عنترة» ی ستراتیژی و عەمباری تەدموری سەربازی، هەرچی لای باشوریشە موجاهیدان دەستیان گرت بەسەرناوچەی «قصر الحلابات» و«جبل هیان» ستراتیژی، وە لە ڕۆژئاوای شار موجاهیدان دەستیان گرت بەسەر کۆمپانیای «المهر» بۆ غاز و تەپۆلکەکانی «المهر» و«البرج» لە دەوروبەریان، هەروەك دەستیان گرت بەسەر کەتیبەی مەهجوڕە، و کێڵگەی جەزەلی نەوتی و کێڵگەی جحاری غاز، وە لە قۆڵی ڕۆژهەڵاتی شار سەربازانی خیلافەت دەستیان گرت بەسەر سایلۆی شار و هەشت بازگە لەدەوروبەری و لە دووڕیانی محمیة «التلیلة»، دوو کردەی شەهادەت خوازی و چەند کردەیەکی ئینغیماسی کۆتاییان

بە ڕوبەڕوبونەوەکە هێنا، کە ئەنجامی غەزوە پیرۆزەکە بریتی بوو لە تیاچوونی زیاتر لە دووسەد و شەست مورتەدد و بەدیلکردنی ژمارەیەك سەربازی نوصەیری کە ئەفسەرێکیان تیادایە بە پلەی ڕائید، و فڕۆکەیەکی جەنگیان خستە خوارەوە لە نزیك ناوچەی جزل، و بەدەست کەوت گرتنی چواردە تانك، و سەیارەیەکی BMP، و شانزە تۆپ هاوێژی عەیار جیاواز، و ڕاجیمەیەکی موشەکی و بنکەیەکی موشەی ئاراستەکراو لەگەڵ ژمارەیەك لە موشەك، بەزیادەی بڕێك لە چەك و زەخیرەی جۆراوجۆر.

وە لە یانزەی مانگی ڕەبیعی یەکەم، سەربازانی خیلافەت دەستیان گرت بەسەر تەواوی شاری تەدمور، و دوبارە گەڕاندیانەوە بۆ ژێر دەسەڵاتی خیلافەت، ئەوەش دوای چەندین ڕۆژ لە ڕوبەڕووبونەوەی توند لەگەڵ سوپای نوصەیری و چەکدارە ڕافیزیەکان، لە هەر چوار لای شار، و ئەوەش دوای ڕوخانی بەرگری مورتەددان بوو لە ناو شارەکە، دوای ئەوەی موجاهیدان دەستیان گرت بەسەر قەڵای تەدمور کە لە بەرزاییەکانی شاری تەدمورە لەگەڵ تەپۆلکەی "العامریة" و گەڕەکی "العامریة" لە باکورەوە، لەگەڵ دەروازەی ڕۆژهەڵاتی شار، و هەڕەشە کردن بۆ سەر تاکە هێڵی یارمەتی ماوە بۆ هێزەکانی ڕژێم کە گەمارۆدرابوون لە نێوان چیاکانی «هیان» و«الطار» لە باکوری ڕۆژئاوا و باشوری ڕۆژئاوای شار، کە هەر لە سێ ڕۆژی یەکەمی جەنگەکە کەوتە دەستی موجاهیدان، سەربازانی خیلافەت بەردەوام بوون لە پێشڕەوی کردن بۆ لای ڕۆژئاوای شاری تەدمور، و دەستیان گرت بەسەر ناوچەی «البیارات» و ناوچەی «الدوة» و«مثلث تدمر»، دوای دەست گرتن بەسەر شاری تەدمور، وە لە باکوری ڕۆژئاوای تەدمور، هێزەکانی دەوڵەتی ئیسلامی دەستیان گرت بەسەر کۆمپانیای «حیان» بۆ غاز و پیکدادان ڕویدا لەگەڵ هێزە پێشڕەوی کەرەکان لە ناوچەی «مزارع الدوة» لە ڕۆژئاوای شار، کە جەنگەکان بونە هۆی کوژرانی سەد لە سوپای نوصەیری و چەکدارە ڕەفیزیەکان، هەروەك دەست گیرا بەسەر ٣٠ تانك و ٦ BMP و٦ تۆپ هاوێژ لە جۆری ١٢٢ ملم، و٧ دۆشکەی ٢٣ ملم، بڕێك موشەکی دژە زرێپۆش و بنکەی هاویشتن، لەگەڵ بڕێك لە موشەکی گراد و قازیفەی تانك و زەخیرەی جۆراوجۆر.

وە لە دووی مانگی ڕەبیعی یەکەم،سەربازانی خیلافەت بەردەوام بوون لە پێشڕەوی کردن بەرەو ڕۆژهەڵاتی حمص، و توانیان ناوچەکە تەئمین بکەن بە درێژی ٤٠ کیلۆمەتر بۆ ڕۆژئاوای شاری تەدمور، هەروەك نزیك بوونەوە لە دەرگاکانی فڕۆکەخانەی تیفۆری سەربازی کە گەورەترین فڕۆکەخانەی سەربازی سوپای نوصەیریە، کاتێك موجاهیدان پێشڕەویان کرد بەرەو ڕێگای نێو دەوڵەتی تەدمور - حمص وە دەستیان گرت بەسەر دووڕیانی «جحار» لە ڕۆژهەڵاتی فڕۆکەخانەی «التیفور»، هەروەك هێرشیان کرد بۆسەر پێگە و قایمکاریەکانی سوپای نوصەیری و چەکدارە ڕافیزیەکان لە زنجیرە چیاکانی باکوری فڕۆکەخانە، وە توانیان دەست بگرن بەسەر دوانزە پێگە لە تەپۆلکەکانی نزیك کەتیبەی بەرگری ئاسمانی لە باکوری فڕۆکەخانە، گەیشتن بە شوێنێك کە دەڕوانێتە سەر کەتیبەکە.

وە لە لایەکی تر، سەربازانی خیلافەت هەڵیانکوتایە سەر کەتیبەیەکی تری بەرگری ئاسمانی کە لە باشوری ڕۆژهەڵاتی فڕۆکەخانەیە، و دەستیان گرت بەسەریدا وە کۆنترۆڵی گوندی «مرهطان»ی نزیك لەوێیان کرد، هەروەك هێرشیان کرد بۆسەر ئەو پێگە و تەپۆلکانەی کە سوپای نوصەیری قامیکاریان تێدا کردبوو لە نزیك ناوچەی «الباردة» لە باشوری فڕۆکەخانەی سەربازی و دەستیان گرت بەسەر «برج السیریتل» و ناوچەی «قصر الحیر» و«المشتل»، بەهۆیەوە پاڵەپەستۆیان خستە سەر فڕۆکەخانە دوای پێشڕەوی کردنیان بەرەو بەرەکانی باکور و ڕۆژئاوا و باشور، و نزیك بوونەوەیان بە نزیکەی ٢ بۆ ٥ کیلۆمەتر، و توانیان تانکێك لەجۆری T٥٥، و تۆپ هاوێژێکی مەیدانی لە جۆری ١٢٢ملم لە دەوروبەری دا تێك بشکێنن، پاشان موجاهیدان دەستیان کرد بە هەڵمەتێکی بۆردومانی چڕ بۆسەر فڕۆکەخانە، کە بوە هۆی تێك شکاندنی سێ فڕۆکەی جەنگی کە وەستابوون لە زەوی.

وە لە چواردەی ڕەبیعی یەکەم سەربازانی خیلافەت پێشڕەویەکی نوێیان کرد بۆ دەوروبەری فڕۆکەخانەی تیفۆری سەربازی و دەستیان گرت بەسەر گوندی «الشریفة» لە ڕۆژئاوای فڕۆکەخانە، لەگەڵ بازگەیەکی سوپای نوصەیری و چەکدارە ڕافیزیەکان لە ڕۆژهەڵاتی گوندەکە، ئێستا تاکە ڕێگای یارمەتی بۆ فڕۆکەخانە لە ژێر هەڕەشەدایە دوای ئەوەی پاڵەپەستۆی خرا سەر لە بەرەی باکور و دەست گیرا بەسەر کەتیبەی مەهجورە، وە لە بەرەی ڕۆژهەڵات و باشور دەستگیرا بەسەر کەتیبەی بەرگری ئاسمانی و چەند پێگەیەکی تر.

ویلایەتی عدن أبین:
لە دەی مانگی ڕەبیعی یەکەم، برای شەهادەت خواز أبو سعد العدني -الله لێی وەربگرێت- هێرشی کردە سەر گردبوونەوەیەکی سوپای یەمەنی مورتەدد لەبەرامبەر سەربازگەی «الصولبان» لە ناوچەی «خور مكسر» لە ڕۆژهەڵاتی شاری عەدەن، هەرکە گەیشتە ناوەڕاستیان پشتێنە بۆمب ڕێژکراوەکەی تەقاندەوە بەسەریان، کە الله لەسەر دەستی هەشتا مورتەددی خستەوە لە کوژرا و بریندار.

وە لە هەژدەی مانگی ڕەبیعی یەکەم، برای شەهادەت خواز الردفاني -الله لێی وەربگرێت- توانی بازگە ئەمنیەکان ببڕێت و پشتێنە بۆمب ڕێژکراوەکەی بتەقێنێتەوە لەناوەڕاستی گردبوونەوەی ئەندامەکانی ئەمنی یەمەنی مورتەدد لە پشت سەربازگەی «الصولبان» لە باکوری ڕۆژهەڵاتی «عەدەن»، کە گردبوبونەوە بۆ وەرگرتنی موچەکانیان، بەفەزڵی الله نزیکەی حەفتا کوژراو و بریندارى خستەوە لێیان.

میسر:
لە یانزەی ڕەبیعی یەکەم، برای شەهادەت خواز أبو عبد الله المصري -الله لێی وەربگرێت- دەرچوو بەرەو پەرستاگەیەکی گاورەکان لە کۆمەڵگای «الكاتدرائية» لە گەڕەکی «العباسية» لە ناوەڕاستی شاری قاهیرە، کە گەیشتە ناوەڕاستی خاچ پەرستان پشتێنە بۆمب ڕێژکراوەکەی تەقاندنەوە، و نزیکەی هەشتا کوژراو و بریندارى خستەوە.

ویلایەتی دیمەشق:
لە حەوتی ڕەبیعی یەکەم، برای شەهادەت خواز أبو صدیق الشامي -الله لێی وەربگرێت- توانی بگات بە گردبوونەوەی ناسراو بە سوپای سوریای نوێ لە خێوەتگای الرکبان لەسەر سنوری دەستکرد لەگەڵ دەوڵەتۆکەی ئوردن، و مانتۆڕە بۆمب ڕێژکراوەکەی تەقاندەوە لە ناوەڕاستیان، دەیەها کوژراو و بریندارى خستەوە لێیان، لەگەڵ

شوێنەواری هێرشەکەی سەر کڵێسایی القبطیە لە قاهیرە

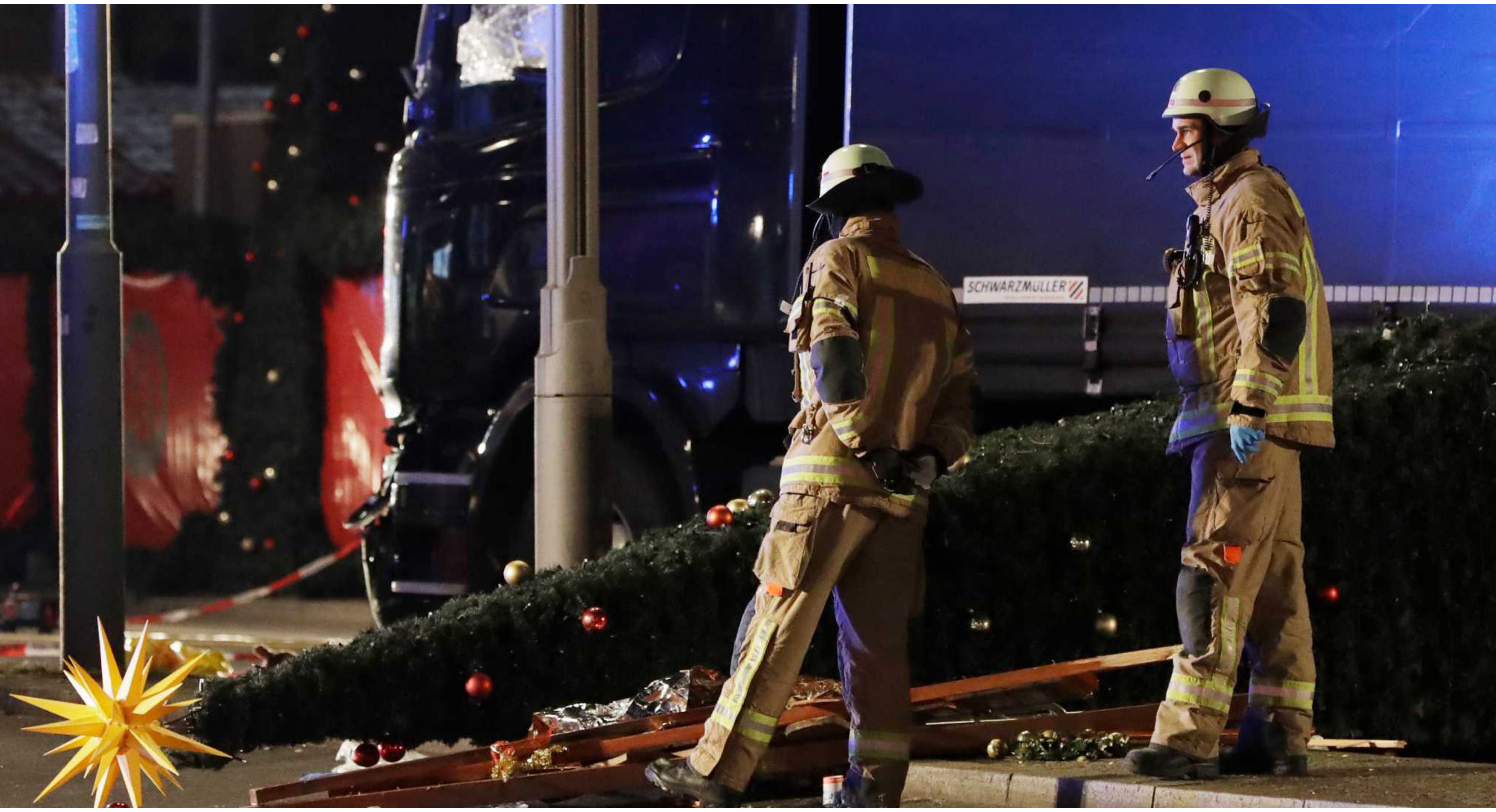

شوێنەواری هێرشەکەی سەر "سەری ساڵی لە دایك بوونی مەسیح" لە ئەڵمانیا

خاپورکردنی عەمبارێکی چەك و تێك شکاندنی چوار سەیارەی دەبڵ.

ویلایەتی قەوقاز:

لە هەژدەی ڕەبیعی یەکەم، ژمارەیەك لە سەربازانی خیلافەت کردەیەکی ئینغیماسیان ئەنجامدا کە دوو ڕۆژ بەردەوام بوو، کە ئەندامەکانی ئەمنی بەئامانج گرت لە شاری «گرۆزنی» لە ناوەڕاستی شیشان وپێکدادان ڕویدا کە چەندەها چەکی جۆراوجۆری تێدا بەکارهات لەناوەڕاستی شار، کە بوە هۆی کوژران و برینداربوونی ژمارەیەك لە ڕیزی مورتەددان.

ئوردن:

لە هەژدەی ڕەبیعی یەکەم، چوار سەربازی خیلافەت محمد صالح الخطیب، ومحمد یوسف القراونة، وحازم محمد أبو رمان، وعاصم محمد أبو رمان -اللە لێیانی وەرگرتبێت- بەچەکی ڕەشاش و نارنجۆکی دەستی هێرشیان کردە سەر گردبوونەوەکانی ئەمنی ئوردنی مورتەدد و هاوڵاتیانی هاوپەیمانی خاچ پەرستی لە شاری «الکرك» لە ئوردن سەرەتای هێرشەکە دەستی پێکرد لەگەڵ دەوریەکی ئەمنی و کوشتنی ئەندامەکانی، پاشان سوارچاکان گەیشتن بە ناوەندی ئەمنی لە شارەکە، و ژمارەیەك مورتەددیان کوشت لەناویدا، پاشان خۆیان قایمکرد لە ناو «قلعة الکرك» کە ژمارەیەك هاوڵاتیانی هاوپەیمانی خاچ پەرستی تێدا بوو، ڕوبەڕووبونەوەیەکی توند ڕویدا کە چەندین کاتژمێری خایاند، کە هەر چوار سوارچاکەکە تێیدا شەهید بوون، دوای ئەوەی کە تامی مردنیان بە هاوڵاتیانی هاوپەیمانی خاچ پەرستی چێژت، ئەنجامی ئەم غەزوە پیرۆزە بریتی بوو لە تیاچوونی نزیکەی دە مورتەدد کە لەنێویاندا موقەدەم «سائد المعایطة» سەرکردەی یەکەی گرنگیە تایبەتیەکان هەبوو، وە هاوڵاتیانی هاوپەیمانی خاچ پەرستی تێدابوو، لەگەڵ برینداربوونی سی و پێنج مورتەدد و خاچ پەرست.

ئەوروپا:

لە نوێ ڕەبیعی یەکەم سەربازێکی خیلافەت برامان أبو البراء التونسي -تقبله الله- هەڵسا بە کردەیەکی پانکردنەوە لە دڵی پایتەختی ئەڵمانیا «بەرلین»، وەك وەڵامدانەوەیەك بۆ بەئامانج گرتنی هاوڵاتیانی هاوپەیمانی خاچ پەرستی کە موسڵمانان دەکوژن، بە بارهەڵگرێك بازاڕێکی بەئامانج گرت کە خاچ پەرستان ئاهەنگی شیرکی سەری ساڵی تێدا ئەنجام دەدەن، وە توانی دوانزە کەس بکوژێت و چل و حەوتیش بریندار بکات، دوای ئەوەی سەرکەوتوو بوو لە کردەکەی ئەڵمانیا ڕۆیشت تا گەیشتە دەوروبەری شاری «میلانۆ» لە ئیتاڵیا و لە بیست و سێ ڕەبیعی یەکەم هەڵسا بە هێرش کردن بۆ سەر دەوریەکی پۆلیسی ئیتاڵی، کە بوە هۆی شەهیدبوونی -ئاوای دادەنێین (اللە)ش خۆی حەسیبە- ئەوەش لەکاتی پێکدادان بوو لەگەڵ خاچ پەرستان.

ویلایەتی جنوب:

وە لە دووی ڕەبیعی کۆتایی، پێنج لە سەربازانی خیلافەت: أبو قسورة العراقي وأبو حسن العراقي وأبو مصعب الشامي ومحمد العراقي وأبو سیاف الشامي -اللە لەهەمویانی وەرگرتبێت- هێرشیان کردە سەر گردبوونەوەی ڕافیزەی مورتەدد لە ناوچەی «المشخاب» لە باشوری نەجەف، چوار ئینغیماسی توانیان دەیەهایان لێبکوژن، و پشتێنە بۆمب ڕێژکراوەکانیان بتەقێننەوە بەسەر ڕافیزەی مورتەدد، هەروەك برای پێنجەم سەیارەیەکی بۆمب ڕێژکراوی تەقاندەوە بەسەر گردبوونەوەیەکی تریان لە نێوان «المشخاب» و«القادسیة» و دروێنەی چاڵاکیە پیرۆزەکە بریتی بوو لە کوژران و برینداربوونی نزیکەی سەد.

کردەکان دژی ڕافیزە
لە وەرزە شرکیەکەیان

سەرژمێری کردەکان کە گردبونەوەکانی ڕافیزەی لەوەرزە
شیرکیەکەیان بەئامانج گرت لە ماوەی مانگەکانی
موحەڕڕەم و سەفەر

1500
کوژراو و بریندار

130
کوژراوی
ئێرانی

بە ئامانج گیران
بە

45
کردەی جۆراوجۆر

27
بۆمبی
چێندراو

5
سەیارەی
ڕاگیراو

20
کردەی
شەهادەت خوازی

گرنگترین چالاکیەکان

1/2
1438 ک
100 کوژراو بریندار لە دوو کردەی شەهادەت خوازی لە بەغداد

1/14
1438 ک
100 کوژراو بریندار لە دوو کردەی شەهادەت خوازی لە ناوچەی شعب لە بەغداد

2/6
1438 ک
130 کوژراو بریندار لە دوو کردەی شەهادەت خوازی لە صلاح الدين

2/12
1438 ک
160 کوژراو و بریندار لە کردەیەکی شەهادەت خوازی لە پاکستان لە ویلایەتی خۆڕاسان

2/21
1438 ک
200 کوژراو و بریندار لە کردەیەکی شەهادەت خوازی لە کابول لە ویلایەتی خۆڕاسان

2/24
1438 ک
200 کوژراو و بریندار لە کردەیەکی شەهادەت خوازی لە حیلە لە ویلایەتی جنوب

غەزوەی تەدموڕ

لە ماوەی دوو هەفتە
لە ٧ تا ٢١ ڕەبیعی یەکەم

زیاتر لە
500
کوژراو و بریندار

زیانەکانی ڕژێمی نوصەیری

زیاتر لە **72**
ئامێر و تۆپ هاوێژ بە دەستکەوت گیران

3
فڕۆکە تێك شکێندرا

35
سەرباز بە دیل گیران

2
فڕۆکە خرانە خوارەوە

زیاتر لە **80**
پیگەی سەربازی دەستی بەسەر داگیرا

پرسیار کرا لە ڕەسول الله صلى الله علیه وسلم : کامە شار یەکەم جار فەتح دەکرێت قوستەنتینیە یان ڕۆمیە ڕەسول الله صلى الله علیه وسلم فەرمووی : (شاری هیرقەل یەکەمجار فەتح دەکرێت) ، واتە : قوستەنتینیە [ئەحمەد و دارەمی گێڕاویانەتەوە لە عبدالله کوڕی عەمڕ]